

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

ZİHİNSEL YETERSİZLİKTE ETKİLENMİŞ
ÖĞRENCİLERE
GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİNİN
KAZANDIRILMASINDA DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE
SINAMA İPUCU İŞLEM SÜRECİ
İLE YAPILAN ÖĞRETİMİN ETKİLİLİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mehmet DOĞAN

Ankara-2010

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

ZİHİNSEL YETERSİZLİKTEN ETKİLENMİŞ ÖĞRENCİLERE
GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİNİN
KAZANDIRILMASINDA DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE
SINAMA İPUCU İŞLEM SÜRECİ
İLE YAPILAN ÖĞRETİMİN ETKİLİLİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mehmet DOĞAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Nihal Varol Özyürek

Ankara-2010

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Mehmet Doğan'a ait “Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencilere Günlük yaşam Becerilerinin Kazandırılmasında Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İpucu İşlem Süreci İle Yapılan Öğretiminin Etkililiği” başlıklı tezi .../.../.... tarihinde, jürimiz tarafından Özel Eğitim Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:

Üye (Tez Danışmanı):

Üye :

Üye :

Üye:

Üye:

TEŞEKKÜR

Araştırmanın planlanması, uygulanması ve raporlaştırılması aşamalarında bana yol gösteren, hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, olumlu eleştirileriyle beni yönlendirerek ufkumu genişleten danışmanım Prof. Dr. Sayın Nihal Varol Özyürek'e teşekkürlerim sonsuzdur.

Araştırma boyunca çocuğunun devamını sağlayan ve beni destekleyen sevgili aileye teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın uygulama aşamasında kurumlarını açarak her türlü desteği veren Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu yöneticisi Sayın Eyüp Genç'e teşekkür ederim.

Araştırmanın gerekli olan her aşamasında düşüncelerini ve yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşım Mahmut Orçan'a teşekkürlerim sonsuzdur.

Araştırmanın tamamlanması için beni sürekli destekleyen Doğan ve Ertuğrul ailelerine sonsuz teşekkür ederim.

Araştırma süresince yaşadıklarımı benimle birlikte yaşayan ve her türlü desteğini benden esirgemeyen sevgili eşim Yasemin Doğan'a teşekkürlerim sonsuzdur.

Mehmet DOĞAN

Ankara-2010

ÖZET

ZİHİNSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLERE GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİNİN KAZANDIRILMASINDA DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ İLE YAPILAN ÖĞRETİMİN ETKİLİLİĞİ

Doğan, Mehmet

Özel Eğitim Bölümü Zihin Engellilerin Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Nihal VAROL ÖZYÜREK

MAYIS -2010

Bu araştırmanın amacı, zihin engelli bir öğrenciye çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretiminin etkili olup olmadığını, öğrencinin kazandığı becerileri öğretimden sonra sürdürüp sürdüremediğini, farklı ortam, kişi ve materyale genelleyip genelleyemediğini ortaya koymaktır.

Araştırmada tek denekli deneysel desenlerden “beceriler arası çoklu yoklama modeli” kullanılmıştır.

Araştırmanın deneklerini, 2009–2010 öğretim yılında Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu’na devam eden ve zihinsel yetersizlikten etkilenmiş üç öğrenci oluşturmaktadır. Bu üç öğrenciden biri asıl, ikisi de yedek denekler olarak seçilmiştir. Ön uygulama için de yetersizlikten etkilenmemiş bir öğrenciyle çalışılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için, öğretmen ve aile görüşme formları, beceri kontrol listesi, ölçüt bağımlı ölçü araçları ve davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle öğretim yapılırken öğretimde ilerlemelerin kaydedileceği kayıt çizelgeleri, uygulama güvenirliği formu, aileye ve öğrenciye yönelik pekiştireç belirleme formları, aileye ve sınıf öğretmenine yönelik sosyal geçerlilik formları geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretim yapabilmek için öğretim materyali hazırlanmış ve araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde grafiksel analiz kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğrencinin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasında davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem süreci ile yapılan öğretimin, etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Davranış  ncesi ipucu ve sınaıa işlem süreciyle yapılan öğretimin öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini,  ğretim bittikten 7, 14, 21 gün sonra da sürdürmesi ve farklı ortam, araç-gereç ve kişiye genellemesi açısından etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

ABSTRACT

THE EFFECTIVENESS OF ANTECEDENT PROMPT AND TESTING PROCEDURE ON IMPROVING DAILY LIFE SKILLS OF CHILDREN WITH MENTAL RETARDATION

Doğan, Mehmet

Department Of Special Education,

Program of Teaching Mentally Handicapped Children

Supervisor: Assoc. Prof. Nihal Varol Özyürek

MAY -2010

The aim of the present study was to investigate the effectiveness of antecedent prompt and testing procedure on improving daily life skills, such as making tea and serving it, mopping the floor, of children with mental retardation. Additionally, generalization and maintenance effects of the improved skills to different contexts, people and materials after teaching were examined in the study.

Multiple probe design across skills which was one at the single subject designs was used as the research design.

The sample of the study included 3 mentally retarded children who were attending to a school, “Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu” (Yediveren, Department of Special Education and Rehabilitation). Only one of those students who committed to participate in the study was involved in treatment. Other students of those three were held in the list in case of possible problem. A student who hasn’t been affected by retardation participated in the pilot study, too.

As data collection tools, a teacher and family interview form, a skill checklist, criterion- referenced tests and data record sheets to use antecedent prompt and testing procedure, procedural reliability forms, reinforcement forms toward children and social validity forms toward family and teacher were developed and used in the study. Antecedent prompt and testing procedure instruction plans were prepared and applied by the investigator.

Visual graphical analysis method was used in the analysis of the data.

Based on the results of this study, it was suggested that antecedent prompt and testing procedure instruction was effective on improving daily life skills, such as making tea and serving it, mopping the floor, of children with mental retardation.

It was also seen that skills such as making tea and serving it, mopping the floor which were gained by antecedent prompt and testing instructions were maintained 7,14 and 21 days even after the teaching and those skills were generalized to different contexts, tools and individuals.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	xiii
GRAFİKLER LİSTESİ	xiii
BÖLÜM I GİRİŞ	1
1.1.PROBLEM	1
1.2.AMAÇLAR	5
1.3.ÖNEM	5
1.4.SINIRLILIKLAR	6
1.5.TANIMLAR	6
BÖLÜM II KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. ETKİLİ ÖĞRETİM	9
2.1.1. Öğrenmenin Aşamaları	9
2.1.1.1. Edinim	9
2.1.1.2. Akıcılık	10
2.1.1.3. Kalıcılık (süreklilik)	10
2.1.1.4.Genelleme	11
2.1.1.5.Uyarlama	12
2.2.BECERİ VE BECERİ ÖĞRETİMİ	12
2.2.1.Beceri ve Beceri Çeşitleri	12
2.2.2.Beceri Öğretiminde Kullanılan İpuçları	13
2.2.2.1.İpucu	13
2.2.2.1.1.Sözel İpucu	14
2.2.2.1.2.İşaret İpucu	14

2.2.2.1.3.Model Olma	14
2.2.2.1.4. Fiziksel Yardım	15
2.2.3. Beceri Öğretim Materyali Geliştirme	15
2.2.3.1.Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracının Hazırlanması	15
2.2.3.2.Öğrencinin Yapabildiklerinin Belirlenmesi	16
2.2.3.3.Amaçların oluşturulması	17
2.2.3.4.Öğretim Planlarının Hazırlanması	18
2.2.3.5.Öğretimin Değerlendirilmesi	18
2.3. DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ	19
2.3.1. Ana Yönerge (Hedef Uyarı)	20
2.3.2. Öğrenci İçin Belirlenen Uygun İpucu (Kontrol Edici İpucu)	20
2.3.3.Öğretim Süreci (Deneme)	21
2.3.4.Yanıt Aralığı	21
2.3.5. Yoklama(Değerlendirme) Oturumlarını Planlama	21
2.3.6. Öğrenci Davranışlarına Ne Şekilde Tepkide Bulunulacağını	22
Belirleme	
2.3.7. Denemeler(Öğretim Süreci) Arası Süreyi Belirleme	22
2.3.8. Öğrenci Tepkilerinin Ne Şekilde Kaydedileceğini Belirleme	22
2.3.9. Uygulama, Kayıt Tutma Ve Öğrencinin Gösterdiği Performansa	23
Göre Gerekliğinde Değişiklikler Yapma	
2.4. TÜRKİYE’ DE VE YURT DIŞINDA YAPILAN	23
ARAŞTIRMALAR	
2.4.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	23

2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	26
--	----

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN DESENİ	29
-------------------------	----

3.1.1. Çoklu Başlama Düzeyi Desenleri	29
---------------------------------------	----

3.1.1.1. Beceriler Arası Çoklu Yoklama Deseni	31
---	----

3.1.2. Araştırmada Beceriler Arası Çoklu Yoklama Desenin	31
--	----

Uygulanması

3.1.3. Tek Denekli Deneysel Desenlerde Verilerin Analizi Ve	32
---	----

Grafik Yorumu

3.2.DENEKLER VE SEÇİMİ	33
------------------------	----

3.2.1.Denekler	33
----------------	----

3.2.2.Deneklerin Seçimi	33
-------------------------	----

3.2.2.1.Deneklerin Özellikleri	34
--------------------------------	----

3.3.KULLANILAN BİLGİ TOPLAMA ARAÇLARI	35
---------------------------------------	----

3.3.1.Öğrencilerin Günlük Yaşam Beceri Alanlarında Gereksinimlerini	36
---	----

Belirlemek Amacıyla Kullanılan Bilgi Toplama Araçları

3.3.1.1.Öğretmen Görüşme Formu	36
--------------------------------	----

3.3.1.1.2 Öğretmen Görüşme Formunun Uygulanması	37
---	----

3.3.1.2. Beceri Kontrol Listesi	37
---------------------------------	----

3.3.1.2.1.Beceri Kontrol Listesinin Uygulanması	38
---	----

3.3.1.3.Aile Görüşme Formu	39
----------------------------	----

3.3.1.3.1.Aile Görüşme Formunun Uygulanması	39
---	----

3.3.1.4. Gereksinimlerin Belirlenmesi	40
---------------------------------------	----

3.3.2. Pekiştireç Belirleme Formları ve Kullanılması	40
--	----

3.3.3.Araştırma Verilerinin Toplanması İçin Kullanılan	41
--	----

Veri Toplama Araçları	
3.3.3.1.Öğretim Öncesinde, Sırasında ve Öğretim Sonunda	41
Öğrencilerin Düzeyini Belirlemede Kullanılan Veri Toplama Araçları	
3.3.3.1.1.Beceri Ölçü Araçlarının Geliştirilmesi	42
3.3.3.1.1.1.Çay demleme Becerisi Ölçü Aracı	42
3.3.3.1.1.2.Çay servisi Yapma becerisi Ölçü Aracı	42
3.3.3.1.1.3.Vileda İle paspas Yapma becerisi Ölçü Aracı	42
3.3.3.1.1.4. Beceri Ölçü Araçları Kullanma Yönergeleri ve	43
Kayıt Çizelgelerinin Geliştirilmesi	
3.3.3.1.1.5. Beceri Ölçü Araçlarının Ön Uygulamaları	43
3.3.3.1.1.6. Beceri Ölçü Araçlarının Uygulanması ve Puanlanması	44
3.3.4.Genelleme Sürecinde Veri Toplama	45
3.3.5.Süreklilik Sürecinde Veri Toplama	45
3.3.6.Uygulama Güvenilirliğinin Hesaplanması	46
3.3.7. Sosyal Geçerlilik Formları ve Kullanılması	47
3.4.DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İPUCU İŞLEM	47
SÜRECİYLE SUNULAN GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ	
ÖĞRETİM MATERYALİNİN HAZIRLANMASI	
3.4.1. Becerilerin Ana Yönergesinin Belirlenmesi	48
3.4.2.Öğrenci İçin Verilecek Uygun İpucunu Belirleme	48
3.4.4.Öğretim Sırasında Öğrenci Davranışlarının Ne Şekilde	49
Kaydedileceğinin Belirlenmesi	
3.4.5.GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ ÖĞRETİM MATERYALİ	49

3.4.5.1.Amaçlar	49
3.4.5.Öğretim Planlarının Hazırlanması	50
3.4.6. Yoklama(Değerlendirme) Oturumlarının Planlanması	51
3.4.7. Bağımsızlık Yoklamaları	51
3.5.BECERİ ÖĞRETİM MATERYALİNİN ÖN UYGULAMASI	51
3.6.ORTAM VE MATERYALLER	52
3.7.DENEY SÜRECİ	54
3.7.1.Başlama Düzeyi Verilerinin Toplanması	55
3.7.2. Uygulama Evresi	56
3.7.2.1. Becerilerin Öğretim Süresi	56
3.7.2.2.Öğretim Sonu Düzeyinin Belirlenmesi (Bağımsızlık Yoklamaları)	59
3.7.2.3. Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İşlem Süreci İle Sunu	60
3.7.2.4. Yoklama (Değerlendirme Oturumu)	61
3.7.2.5.Genelleme Etkisi	62
3.7.2.6. Süreklilik Etkisi	62
3.8. VERİLERİN ANALİZİ	62
3.8.1. Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İşlem Süreci İle Yapılan Öğretimin Etkililiğine Yönelik Verilerin Analizi	63
3.8.2.Uygulama Güvenirliği	63
3.8.3.Sosyal Geçerlilik	63
BÖLÜM VI BULGULAR VE YORUMLAR	64
4.1. DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ İLE YAPILAN ÖĞRETİMİN ÇAY DEMLEME, ÇAYSERVİSİ	64

YAPMA VE VİLEDA İLE PASPAS YAPMA BECERİLERİNİN
KAZANILMASINDA ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR VE
YORUMLAR

4.2.DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ İLE YAPILAN ÖĞRETİM SONUCU KAZANILAN ÇAY DEMLEME, ÇAY SERVİSİ YAPMA VE VİLEDA İLE PASPAS YAPMA BECERİLERİNİN SÜREKLİLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR	68
4.3.DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ İLE YAPILAN ÖĞRETİM SONUCU KAZANILAN ÇAY DEMLEME,ÇAY SERVİSİ YAPMA VE VİLEDA İLE PASPAS YAPMA BECERİLERİNİN GENELLENMESİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR	71
4.4.UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ BULGULARI	74
4.4.1.Yoklama Verilerine İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları	74
4.4.2Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İşlem Sürecini Uygulamaya İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları	74
4.4.3.Sürekliliğe İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları	74
4.4.4.Genellemeye İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları	74
4.5.ÖĞRETMENLERİN VE ANNENİN ÇALIŞMANIN SOSYAL GEÇERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	75
4.5.1.ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMANIN SOSYAL GEÇERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	75
4.5.2.ANNENİN ÇALIŞMANIN SOSYAL GEÇERLİLİĞİNE	76

İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	
BÖLÜM V ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	77
5.1. ÖZET	77
5.2.YARGI	80
5.3.ÖNERİLER	82
5.3.1. Eğitim Ve Uygulamaya Yönelik Öneriler	82
5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	83
KAYNAKÇA	84
EKLER	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
No	
1. Başlama düzeyi verilerinin toplanmasında oturumlarda kullanılan araçlar, ortam ve uygulamayı yürüten kişi	56
2. Uygulama Evresi Çalışma Takvimi	57

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik No	Sayfa
No	
1. Deneğin davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile öğretim sırasında çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini bağımsız olarak gerçekleştirme yüzdesi	65
2. Deneklerin kazandıkları çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı kişi, ortam, araç- gereç ve metne genelleme düzeyleri	69
3. Deneğin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini öğretimden 7, 14, 21 gün sonra sürdürme düzeyleri	72

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1.PROBLEM

Uyum becerileri bireylerin günlük yaşamlarında işlevsel gerekliliği olup, öğrendikleri pratik, sosyal ve kavramsal becerilerin toplamıdır (www.aamr.org). Uyum becerileri, farklı kaynaklarda bağımsız yaşam becerileri veya günlük yaşam becerileri olarak da adlandırılmaktadır (Bozkurt, 2001; Cavkaytar, 1998; Özen, 1995).

AAMR (Amerikan Zeka Geriliği Birliği-American Association on Mental Retardation) tarafından 2002 yılında yapılan tanıtımda, uyum davranışları üç grup altında toplanmıştır: (a) Kavramsal Beceriler: Alıcı ve ifade edici dil becerileri, okuma ve yazma, para kavramı, kendini yönlendirme; (b) Sosyal Beceriler: Kişiler arası beceriler, sorumluluk, özgüven, kandırılabilirlik, saflık, kuralları izlemek, yasalara uymak, mağdur olmaktan kaçınmak; (c) Pratik Beceriler: Yemek yeme, giyinme, bir yerden bir yere gidebilme ve tuvaletini yapma gibi günlük yaşamda yer alan kişisel beceriler; yemek hazırlama, ilaç kullanma, telefon kullanma, para yönetimi, ulaşım araçlarını kullanma ve ev işleri yapma gibi günlük yaşamda yer alan işlevsel beceriler, iş ve meslek becerileri, çevreyi güvenli kılma becerileridir. Bireyin uyum becerilerine sahip olması, günlük yaşantısında başkalarına bağımlı olmadan yaşamını devam ettirebilmesi için gereklidir. Tüm bireyler için aileye bağımlı olmadan, zihinsel, davranışsal ve fiziksel güçlükler karşısında bağımsız hareket edebilmek önemlidir.

Normal çocuklar, sahip oldukları zihinsel becerileri kullanarak ve çevrelerindeki kişileri model alarak, toplumda bağımsız olarak yaşamaları için gerekli olan bu becerileri kendiliğinden ya da çok az yardımla kazanırken, zihinsel yetersizliği olan çocuklar için durum farklılaşmaktadır. Bu çocukların tutma, yürüme, koşma, kesme gibi büyük kas becerileri; yemek yeme, giyinme gibi özbakım becerileri; telefon etme, alışveriş yapma gibi günlük yaşam becerileriyle gereksinimlerini karşılamayı öğrenmeleri, öğretimsel düzenlemelere bağlı olmaktadır (Snell,1993; Özyürek, 1983).

Bireylerin, ev, yakın çevre, akran grubu ve okul yaşamında öz bakım ve günlük yaşam becerilerinden gelişimsel yaşlarına uygun olan becerileri bağımsız olarak gerçekleştirmeleri, bu çevrelerde kabul görebilmeleri için çok önemlidir. Çocuklukta olduğu gibi bireyler yetişkin birer birey olduklarında da toplumsal roller ve ortamlar değişse bile, öz bakım ve günlük yaşam becerilerini gerçekleştirebilmeleri toplumda bağımsız bir birey olarak yaşamalarını ve kabullerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu beceriler tek basamaklı davranışları içeren ayırık beceriler olabileceği gibi en az iki ve daha fazla tek basamaklı davranışın art arda yapılmasını gerektiren zincirleme beceriler de olabilmektedir.

Günlük yaşam becerileri de zincirleme beceriler olma özelliği göstermektedir. Günlük yaşam becerileri, ev içinde ve ev dışında bağımsız olarak yaşamı sürdürebilmek ve kişisel bakım ve görünüşü koruyabilmek için gerekli olan ev içi becerileri (yemek hazırlama, yiyecek depolama, temizlik, giysi yıkama, ütü yapma, giysileri tamir etme, görünüşü düzeltme, telefon etme, misafir ağırlama, yatak yapma becerileri gibi) ve toplum kaynaklarını kullanma becerileri (şehir içi ve dışı seyahat etme, alışveriş yapma, lokantada yemek yeme, muayene olma gibi) olarak sınıflanabilmektedir (Varol, 2004).

Zihin engelli öğrencilerin müfredat programında yer alan günlük yaşam becerilerini kazanabilmesi, öğretmenin etkili öğretim yapmasına bağlıdır. Öğretimde etkililik, öğrencinin daha önce yapamadığı bir davranış ya da beceriyi, öğretim sonrasında yapabilir hale gelmesi olarak tanımlanmaktadır (Wolery vd.,1992; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerle yapılan öğretimin amacı, onları toplumda daha bağımsız bireyler olarak yetiştirerek, daha kaliteli bir yaşam tarzını yakalamalarına yardımcı olmaktır. Bunun için etkili öğretim, okulun dışında da öğrenci davranışlarında değişikliğe yol açmalıdır (Wolery vd., 1992). Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin davranışları edinmeyi ve kullanmayı öğrenmeleri için geçmeleri gereken öğrenme aşamaları vardır. Bu aşamalar; edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemedir (Alberto ve Troutman, 1986; Wolery vd., 1992; Snell ve Brown, 1993; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004; Özyürek, 2004).

Edinim, öğrencinin daha sahip olmadığı bir davranış, öğrenmenin edinim aşamasının sonunda en az %80 düzeyinde yapabilir hale gelmesidir. Öğrencilerin, daha önce sahip olmadıkları bir beceriyi öğretim sonrasında yapabilir hale gelmeleri, yani edinim düzeyinde

kazanabilmeleri, öğrencinin beceride yapabildiklerinin belirlenmesi ve yapamadığı beceri basamakları için ipucu verilmesini gerektirir (Varol, 1996).

İpucu, belli bir uyarının varlığında, öğrenciye ne ve nasıl yapılacağının hatırlatılmasıdır (Özyürek, 1996). Tepki ve uyarın ipucu olmak üzere iki tür ipucundan söz edilmektedir (Alberto ve Troutman 1982; Wolery vd., 1992; Snell, 1993). Uyarın ipuçları öğrencinin doğru tepki vermesini sağlamak amacıyla öğretmen tarafından uyaranda yapılan düzenlemelerdir (Alberto ve Troutman 1982; Snell, 1993). Tepki ipuçları, öğrencinin doğru tepkide bulunmasını sağlamak amacıyla öğretmen tarafından öğrenciye sunulan davranış şekilleridir (Wolery vd, 1992). Öğretim ortamlarında kullanılan ipucu çeşitleri fiziksel yardım ipucu, sözel ipucu, işaret ipucu ve model olmalıdır (Özyürek, 1996; Varol, 1996).

Beceri öğretiminde, ipuçlarının tek ya da bir arada kullanıldığı birden fazla ipucu işlem süreci vardır (Gast, Ault, Wolery ve Doyle, 1988). Bunlar; eş zamanlı, sabit bekleme süreli, artan bekleme süreli, davranış öncesi ipucu ve sınama, davranış öncesi ipucu ve ipucunun geri çekilmesi, aşamalı yardım, ipucunun verilmesi ve sistematik olarak geri çekilmesi, ipucunun giderek artırılması ipucu işlem süreçleri olmak üzere sekiz grupta toplanabilir (Wolery ve diğ., 1988; İftar ve Tekin, 2000).

Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretimde ipucunun sunulduğu ipuçlu öğretim oturumları ve ipucunun tamamen ortadan kaldırılarak uyarın kontrolünün sağlanıp sağlanmadığının sınıandığı yoklama oturumları vardır. Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretimde, uygulamacı başlangıçta uygun ipucu ve hedef uyarını birlikte sunar. Davranış öncesi uygun ipucu, belirli sayıda oturumda sunulur. Bu oturumlardan sonra uygulamacı ipucu sunmayı sona erdirir ve yoklama oturumları gerçekleştirerek, bireyin yalnızca hedef uyarın sunulduğunda doğru tepkide bulunup bulunmadığını sınar (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Öğretmenler, yetersizlikten etkilenmiş öğrenciler için öğretim programı hazırlarken, kullandıkları yöntemin hem etkili hem de verimli olmasını göz önünde bulundurmak zorundadırlar (Miller ve Test,1989; Snell, 1982). Öğretimde verimlilik, bir öğretim yöntemiyle yapılan öğretimin etkili biçimde sonuçlanmasının yanı sıra, bir öğretim yönteminin diğer öğretim yöntemine göre daha az zamanda, daha az çabayla ve öğrencinin

daha az hata yapmasına yol açarak beceriyi kazanmasını sağlamak olarak tanımlanabilmektedir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004). Öğretimde kullanılan ipucu işlem sürecinin, öğretim oturumu sayısı, öğrencinin yaptığı hata sayısı, kazanılan becerilerin sürdürülmesi ve genellenmesi açısından etkili olup olmadığı önem kazanmaktadır. Çünkü bir işlem sürecinin etkili olduğunun bilinmesi, yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerle çalışan kişilere, bu öğrencilerle daha az zamanda daha çok amaç gerçekleştirme olanağı verebilmektedir.

Ülkemizde ve yurt dışında, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem sürecinin etkililiğini belirlemeye yönelik çalışmalara bakıldığında, araştırma sonuçlarının birbiriyle tutarlı olmadığı izlenimi edinilmektedir. Ayrıca ülkemizde ve yurt dışında davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem sürecinin etkililiğini belirlemeye yönelik araştırmalar son derece sınırlıdır. Ersoy, 2005; zihin engelli üç öğrenciye davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem sürecini kullanarak maket üzerinde menstüral bakım becerisini öğretmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonunda, kullanılan davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem sürecinin, zihinsel engelli ergen üç kız öğrenciye menstüral bakım becerisinin kazandırılmasında, kazanılan becerini 7,14 ve 21 gün sonra sürdürülmesinde ve farklı kişi, ortam ve materyale genellenmesinde etkili olduğu görülmüştür.

Crist, Walls ve Haught (1984), zihin engelli bireylere davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecini kullanarak matkap, çim biçme makinesi ve karbüratör parçalarını bir araya getirme becerilerini kazandırmayı amaçlamışlardır. Çalışma sonunda zihin engelli bireylere beceri öğretiminde, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretimin etkili olduğu, fakat sürelerinin yetersizlik yüzdesine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Wacker ve Greenebaum (1984) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci, zihin engelli bireylerin şekil sınıflama becerilerini edinmelerinde ve farklı örneklerle genellemelerinde etkili midir? Sorularına yanıt aranmıştır. Çalışma sonunda zihin engelli bireylere beceri öğretiminde, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretimin etkili olduğu, Genelleme aşamasında, sözel gruptaki dört denekten üçü %90'a yakın doğru cevap vermişlerdir. Sözel olmayan gruptaki deneklerin hiç biri, henüz öğretilmemiş olan diğer durumlara genelleme yapamamışlardır.

Sarber, Halasz, Messmer, Bickett ve Lutzker 1983; tek bir denekle yürüttükleri araştırmada, hafif derecede zihin engelli olan bir anneyle yemek menüsü hazırlama ve alışveriş becerilerinin öğretimi programının etkililiğini araştırmışlardır. Sonuç olarak, deneğin alışveriş listesini bağımsız olarak hazırlayabildiği ve listedeki yiyecekleri marketten doğru olarak alabildiği sonucuna varılmıştır. Deneğin, alışveriş becerilerini, öğretimin yapıldığı market dışında başka bir markete de genelledebildiği gözlenmiştir.

Shapiro ve Sheridan 1985; tarafından yürütülen araştırmada ise, zihin engelli bireylere, davranış öncesi ipucu ve sınav işlem sürecini kullanarak üreme organlarını tanıma, göğüs muayenesini tanımlama ve uygulayabilme, pap testi ve pelvic muayeneyi öğretmek amaçlanmıştır. Sonuç olarak, kullanılan davranış öncesi ipucu ve sınav işlem sürecinin hedeflenen davranışları öğretmede, genellemede ve öğretim bittikten sonra sürdürmede etkili olduğu görülmüştür.

Bu nedenle, beceri öğretiminde kullanılan davranış öncesi ipucu ve sınav işlem sürecinin etkililiğinin belirlenmesine yönelik daha çok çalışma yapılmasına gereksinim olduğu izlenimi edinilmektedir.

Yetersizlikten etkilenmiş olsun ya da olmasın tüm bireylerin, toplumda bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleri ve başarılı olabilmeleri için günlük yaşam becerilerini kazanmaları gereklidir (Snell, 1993; Haring vd.,1987; Varol, 2004). Bu nedenle, bu araştırmada, zihin engelli bir öğrenciye günlük yaşam becerilerinin (çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma) kazandırılmasında, davranış öncesi ipucu ve sınav işlem süreci ile yapılan öğretim etkili midir? Kazanılan beceriler öğretimden 7, 14, 21 sonra sürmekte mi? Kazanılan beceriler farklı ortam, kişi, araç-gerece genellenmekte midir? Sorularına yanıt aranmaktadır.

1.2. AMAÇLAR

Bu araştırmanın genel amacı, zihin engelli bir öğrenciye günlük yaşam becerilerinden çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında

davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretimin etkili olup olmadığını, kazanılan becerilerin sürekliliğini ve farklı ortam, kişi, ve araç-gerece genellenip genellenemediğini belirlemektir. Araştırmada yanıt aranan sorular aşağıda sıralanmıştır.

1.2.1. Zihin engelli öğrenciye çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretim etkili midir?

1.2.2. Davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretim, zihin engelli öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin öğretimden 7, 14, 21 gün sonra sürdürülmesinde etkili midir?

1.2.3. Davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretim, öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı ortam, kişi ve araç gereçlere genellemesinde etkili midir?

1.2.4. Sınıf öğretmeninin, öğrenciye davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretimle günlük yaşam becerilerinin (çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri) kazandırılması hakkındaki görüşleri (sosyal geçerlik bulguları) nelerdir?

1.2.5. Öğrencinin annesinin, öğrenciye davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretimle günlük yaşam becerilerinin (çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri) kazandırılması hakkındaki görüşleri (sosyal geçerlik bulguları) nelerdir?

1.3.ÖNEM

Bu araştırmanın genel amacı, zihin engelli bir öğrenciye günlük yaşam becerilerinden çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin etkili olup olmadığını, kazanılan becerilerin sürekliliğini ve farklı ortam, kişi ve araç-gerece genellenip genellenemediğini belirlemektir.

Ülkemizde ve yurtdışında beceri öğretiminde ipucu işlem süreçlerinin kullanıldığı araştırmalar incelendiğinde, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin etkililiğini belirlemeye yönelik çok az araştırma bulunduğu görülmektedir. Bu çalışma davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin etkililiğini belirlemeye yönelik olduğu için önemlidir.

Ayrıca araştırmayı yapmak için hazırlanan ölçü aracı ve öğretim materyalinin, yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerle çalışan uygulamacılara, günlük yaşam becerilerinin öğretiminde davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecini kullanırken bir rehber olarak ışık tutacağı düşünülmektedir. Hazırlanan beceri ölçü araçları öğrencilerin becerilerdeki düzeylerini belirlemede kullanılabilir. Hazırlanan beceri öğretim materyali, aynı becerilerin farklı öğrencilere öğretiminde kullanılabileceği gibi, farklı becerilerin öğretimi için de yol gösterebilir.

Araştırmanın sonucunda davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci etkili çıkarsa, bu ipucu işlem sürecinin alanda çalışan öğretmenlerce ve bu alanda çalışmalar yapan kişilerce kullanımının yaygınlaşacağı umulmaktadır.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kurusu'na devam eden; yapılan kaba değerlendirme sonucunda günlük yaşam becerileri alanından, kısmen eşit zorluk düzeyinde üç beceriye gereksinimi olduğu belirlenen hafif zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bir öğrenci ile sınırlıdır.

1.5.TANIMLAR

Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Birey: Gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normallerden önemli derecede gerilik, bunun yanında uyumsal davranışlardan (iletişim, öz bakım, ev yaşamı, sosyal beceriler, toplumsal yararlılık, kendini yönetme, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceriler, boş zaman ve iş) iki yada daha fazlasında sınırlılıklar gösterme durumudur (Eripek, 1996).

Zincirleme Beceriler: Birden fazla tek-basamaklı davranışın ard arda gelerek daha karmaşık davranışları oluşturmasıdır (Wolery vd.,1992; Tekin-İftar ve Kırcaaliİftar, 2004).

Günlük Yaşam Becerileri: Bireylerin toplumda bağımsız bir şekilde yaşamaları için gerekli olan ev içi ve toplum kaynaklarını kullanma becerileridir (Varol, 2004).

Beceri Analizi: Becerinin, kendisini oluşturan daha küçük alt basamaklara ayrılması işidir (Snell, 1993; Varol,1996).

Beceri Ana Yönergesi: Öğrencinin, beceriyi gerçekleştirmesi için verilen yönergedir (Varol, 2005).

İpucu: İpucu, belli bir uyarının varlığında öğrenciye ne ve nasıl yapılacağının hatırlatılmasıdır (Özyürek, 1996).

Edinim: Edinim, öğrencinin sahip olmadığı bir davranışı, öğrenmenin edinim aşamasının sonunda en az %80 düzeyinde yapabilir hale gelmesidir. Yeni öğrenmelerin gerçekleştiği bu aşamanın amacı, öğrencinin yapması istenilen davranışı doğru bir şekilde gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır (Wolery vd.,1992; Snell ve Brown, 1993; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004; Özyürek, 2004).

Kalıcılık (Süreklilik): Kalıcılık, öğrencinin edindiği davranışı, öğretim yapılmadan geçen bir süre sonunda istendiğinde yapması ya da kendisine bunu yapması söylenmeden de, gerektiğinde yapmasıdır (Özyürek, 2004).

Genelleme: Genelleme, öğrencinin bir davranışı, davranışı kazanırken öğrendiği koşullardan farklı koşullar altında da sergilemesidir (Özyürek, 2004).

Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İşlem Süreci: Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci kullanılırken, her öğretim sürecinde becerinin ana yönergesi verilerek çalışmaya başlanır. Daha sonra öğrencinin gerçekleştiremediği her beceri basamağı, belirlenen ipucu verilerek yaptırılır. Öğretim oturumunun sonunda yada belli bir süre geçtikten sonra değerlendirme oturumuna yer verilir. Değerlendirme oturumunda öğrenciye becerinin ana yönergesi verilerek, becerinin hangi basamaklarını bağımsız olarak gerçekleştirdiği tek fırsat yöntemi kullanılarak belirlenir ve kaydedilir. İzleyen öğretim sürecinde, öğrencinin bağımsız

olarak gerçekleştirdiği beceri basamaklarını bağımsız olarak yapması beklenir, diğer beceri basamaklarında ipucu verilerek öğretime devam edilir.

Öğretim Süreci (Deneme): Öğretim süreci (deneme), davranış öncesi uyaranları, öğrencinin davranışını ve davranış sonrası uyaranları kapsar. (Tekin, 2000; Tekin-iftar ve Kırcaali-iftar, 2004). Bu araştırmada, becerinin ana yönergesinin verilmesinden sonra, becerinin her bir beceri basamağı için ğrenci gerek duyduğunda ipucunun verilmesi ve öğrencinin beceri basamağını yapması yoluyla becerinin baştan sona bir kez yaptırılması bir ğretim sürecini oluşturmuştur.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

(KAYNAK TARAMASI)

Bu araştırmanın genel amacı, zihin engelli bir öğrenciye günlük yaşam becerileri (çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma) kazandırmada davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretiminin etkili olup olmadığını, öğrencinin kazandığı becerileri öğretimden sonra sürdürüp sürdüremediğini, farklı ortam, kişi ve materyale genelleyip genellemediğini belirlemektir.

Bu bölümde, etkili öğretim, öğretimde verimlilik, beceri ve beceri öğretimi, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ve davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

2.1.ETKİLİ ÖĞRETİM

2.1.1. Öğrenmenin Aşamaları

Eğitimin ilk ve en önemli amacı, öğrencilerin temel bilgi ve davranışları kazanmalarına yardımcı olmaktır. Ancak öğretilmesi amaçlanan bu temel bilgi ve becerilerin, öğrenciler tarafından ne düzeyde öğrenildiği ile ilgili olarak öğrenme sürecinde farklı aşamalar vardır. Bu aşamalar; a) edinim b) akıcılık c) kalıcılık ve d)genellemedir (Alberto ve Troutman, 1986; Wolery vd., 1992; Snell ve Brown, 1993; Tekin-iftar ve Kırcaali-iftar, 2004;

Özyürek, 2004). Özyürek (2004), bu aşamalara ek olarak, uyarlama basamağını da öğrenme basamaklarının içinde ifade etmektedir.

Öğrenmenin aşamalarının anlaşılması, öğretmenlerin bilgi ve beceri ediniminin ötesinde amaç belirleme ve amaçları basamaklandırmalarına yardımcı olmanın yanı sıra, etkili öğretim yöntemlerinin seçilmesini de kolaylaştırır (Özyürek, 2004).

2.1.1.1. Edinim

Edinim, öğrencinin sahip olmadığı bir davranışı, öğrenmenin edinim aşamasının sonunda en az %80 düzeyinde yapabilir hale gelmesidir. Yeni öğrenmelerin gerçekleştiği bu aşamanın amacı, öğrencinin arzu edilen davranış değişikliğini doğru bir şekilde gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır (Wolery vd., 1992; Snell ve Brown, 1993; Tekin-iftar ve Kırcaali-iftar, 2004; Özyürek, 2004). Edinim aşamasında, öğrencinin dikkatini çalışılan konuya dikkat çekmek için dikkat işaretinin verilmesi uygun olmaktadır. Uygulamacının, öğrencinin dikkatini çekmek üzere söylediği “çalışmaya hazır mısın, başlayalım mı?” gibi ifadeler dikkati sağlayan uyaranlardır (Wolery vd., 1992; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004). Bunun yanı sıra, öğretim süreçlerinin (denemelerin) ard arda olmasının da edinim aşamasını kolaylaştırdığı ifade edilmektedir (Wolery vd., 1992; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Öğrenmeyi, sadece davranışın nasıl yapılacağını öğrenme ve doğru yapma açısından değerlendirmek, öğrencinin o beceriyi öğrenmenin diğer aşamaları içinde sergileyeceği anlamına gelmez. Bu yüzden edinim aşaması tamamlandıktan sonra, mutlaka öğrenmenin diğer aşamaları da dikkate alınmalıdır (Özyürek, 2004; Tekin-İftar ve Kırcaali-iftar, 2004).

2.1.1.2. Akıcılık

Akıcılık, öğrencinin öğrendiği yeni bir davranışı ya da davranış zincirini olağan hızında ve kolay biçimde yapmasıdır (Tekin-iftar ve Kırcaali-iftar, 2004; Özyürek, 2004). Öğrenmenin bu basamağında, davranış belli bir doğruluk oranının üzerindedir, ancak eksik olan, davranışın daha kaliteli bir biçimde sergilenmesidir (Snell ve Brown, 1993; Esirgemez Aykut,2007).

Akıcılığı kolaylaştırmak için en uygun yöntem, bireyin daha fazla alıştırma yapmasını sağlamak ve pekiştirmektir. Ancak, alıştırma planlanırken şunlara dikkat edilmelidir: (a) kısa alıştırma oturumları düzenlenmelidir, (b) gün içinde birkaç kez alıştırma oturumu düzenlenmelidir, (c) bireye her alıştırma oturumunda yapabileceği en fazla sayıda deneme fırsatı verilmelidir. (Tekin-iftar ve Kırcaali-İftar, 2004)

2.1.1.3.Kalıcılık (Süreklilik)

Öğretim bittikten sonra da öğrencinin kazandığı davranış ya da davranış zincirlerini sürdürmesine kalıcılık denir (Wolery vd., 1992; Tekin-İftar Ve Kırcaaliİftar, 2004). Kalıcılık, öğrencinin edindiği davranışı, öğretim yapılmadan geçen bir süre sonunda istendiğinde yapması ya da kendisine bunu yapması söylenmeden de, gerektiğinde yapmasıdır (Özyürek, 2004).

Kalıcılık, öğrenmenin çok önemli bir aşamasıdır. Bu aşama, akıcılık aşamasını kolaylaştıran etmenlerden olan alıştırma yapma yoluyla da sağlanabilir. Kalıcılığı kolaylaştıran diğer bir etmen ise denemelerin gün içinde değişik saatlerde ve dağınık sıra ile sunulmasıdır. Kalıcılığı kolaylaştıran bir diğer uygulama ise pekiştirme tarifesinde uyarlama yaparak pekiştireç tarifesini değiştirmektir. (Tekiniftar ve Kırcaali-iftar, 2004)

2.1.1.4.Genelleme

Öğrenmenin aşamalarından biri olan genelleme en geniş anlamıyla, bireyin öğretimi yapılmış olan bir beceriye, öğretim yapılmayan durumlarda da tepkide bulunması olarak tanımlanmaktadır (Westling ve Fox, 2004). Genelleme, öğrencinin bir davranışı, davranışı kazanırken öğrendiği koşullardan farklı koşullar altında da sergilemesidir (Özyürek, 2004). Genelleme, öğrencilerin eğitim ortamı dışında da işlevde bulunmalarını amaçladığı için öğrenmenin çok önemli bir aşamasıdır (Wolery vd., 1992,; Haring vd., 1987). Öğrendiklerini öğrendiği koşulların dışında da sergileyebilen birey, toplumda ya da kendisi için belirlenmiş olan en az kısıtlayıcı ortamda mümkün olabildiğince bağımsız olarak işlevde bulunarak doğal olaylarla pekiştirilme olasılığını artırır. Bu da bireyin çevresi ile olumlu etkileşim kurmasına hizmet eder (Tekin-İftar ve Kırcaaliİftar, 2004).

Farklı kaynaklarda genelleme türleri farklı başlıklar altında yer almaktadır. Özyürek (2004), dört farklı genellemeden söz etmektedir. Bunlar a) mekanlar (ortamlar) arası genelleme, b) davranışlar arası genelleme c) kişiler arası genelleme ve d) malzemeler (araç-gereçler) arası genellemedir. Mekanlar (ortamlar) arası genelleme, öğrencinin edindiği davranışı, öğrendiği yerden farklı bir yerde uygulamasıdır. Davranışlar arası genelleme, öğrencinin edindiği davranışı, farklı davranışlara uygulamasıdır. Kişiler arası genelleme, öğrencinin edindiği davranışı, birçok insanın varlığında ve birçok insanla birlikte yapmasıdır. Malzemeler (araç-gereçler) arası genelleme, öğrencinin edinmiş olduğu davranışı, benzer ama farklı malzemelerle de yapmasıdır.

Özel gereksinimli öğrencilere yeni bir beceriyi kazandırmak, ipuçlarının ve pekiştireçlerin sistematik olarak kullanılmasını gerektirmektedir. Öğrenciler bu gereklilikleri karşılayan yöntemlerle yeni beceriler öğrenebilirler. Ancak bu öğretim genelde işlevsel değildir. Öğrencilerin becerileri ihtiyaçları olduğunda, tüm uygun ve gerekli durumlarda kullanmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla öğretmenler bir becerinin öğretimini amaçlarken, genellenmenin sağlanmasını da planlamalıdır (Westling ve Fox, 2004).

2.1.1.5.Uyarlama

Uyarlama değişen taleplerin ya da koşulların gerekliliklerini karşılamak için öğrencinin edinmiş olduğu davranışı değişikliğe uğratmasıdır. Genelleme, aynı davranışın farklı bağlamlarda kullanılmasını gerektirirken; uyarlama, öğrencinin davranışın kendisini değiştirmesini gerektirir. Uyarlamada temel nokta, öğrencinin edinilmiş bir davranışı alıp, bunu yeni bir sorunu çözmek için değiştirip değiştiremediğidir (Özyürek, 2004).

2.2.BECERİ VE BECERİ ÖĞRETİMİ

2.2.1.Beceri ve Beceri eşitleri

Beceriler, tek bir basamağı olan, başlangıcı ve sona erişi kolayca ayırt edilen tek basamağı olan davranışlardan oluşabileceği gibi, birden fazla tek basamaklı davranışın ard arda gelerek daha karmaşık bir davranış oluşturması biçiminde de olabilmektedir. (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004). Birden fazla tek basamaklı davranışın ard arda gelerek daha karmaşık bir davranış oluşturduğu becerilere zincirleme beceriler; tek bir basamaktan oluşan, başlangıcı ve sona erişi kolayca ayırt edilebilen davranışlara ise tek basamaklı (ayrık) beceriler denilmektedir. (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Beceri kavramı için farklı sınıflandırmalar söz konusudur. Bu sınıflandırmalar arasında en bilineni Close, Slower ve Bourbeau (1985) tarafından yapılan sınıflandırmadır. Bu sınıflandırma a) başarı için gerekli temel beceriler, b) uyum için gerekli beceriler, c) günlük yaşam becerileri, d) mesleğe hazırlık ve mesleki beceriler olarak yapılmaktadır.

AAMR (Amerikan Zeka Geriliği Birliği-American Association on Mental Retardation) tarafından 2002 yılında yapılan tanımda, uyum davranışları üç grup altında toplanmıştır: (a) Kavramsal Beceriler: Alıcı ve ifade edici dil becerileri, okuma ve yazma, para kavramı, kendini yönlendirme; (b) Sosyal Beceriler: Kişiler arası beceriler, sorumluluk, özgüven, kandırılabilirlik, saflık, kuralları izlemek, yasalara uymak, mağdur olmaktan kaçınmak; (c) Pratik Beceriler: Yemek yeme, giyinme, bir yerden bir yere gidebilme ve tuvaletini yapma gibi günlük yaşamda yer alan kişisel beceriler; yemek hazırlama, ilaç

kullanma, telefon kullanma, para yönetimi, ulaşım araçlarını kullanma ve ev işleri yapma gibi günlük yaşamda yer alan işlevsel beceriler, iş ve meslek becerileri, çevreyi güvenli kılma becerileridir.

Bireyin uyum becerilerine sahip olması günlük yaşantısında başkalarına bağımlı olmadan yaşamını devam ettirebilmesi açısından gereklidir. Tüm bireyler için toplumsal yaşamda aileye bağımlı olmadan, zihinsel, davranışsal ve fiziksel güçlükler karşısında bağımsız hareket edebilmek önemlidir.

Bu araştırmada, zincirleme beceriler olan günlük yaşam becerilerinden çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ele alınmıştır.

2.2.2.Beceri Öğretiminde Kullanılan İpuçları

2.2.2.1.İpucu

İpucu, belli bir uyarının (ayırt edici uyarın) varlığında, öğrenciye ne ve nasıl yapılacağının hatırlatılmasıdır (Özyürek, 1996). Kaynaklarda, tepki ipucu ve uyarın ipucu olmak üzere iki tür ipucundan söz edilmektedir (Cooper vd., 1987; Wolery vd., 1992; Snell, 1993). Tepki ipuçları, öğrencinin doğru tepkide bulunmasını sağlamak amacıyla öğretmen tarafından öğrenciye sunulan davranış şekilleridir (Touchette ve Howard, 1984; Wolery vd., 1992; Esirgemez ve Aykut, 2007). Değişik kaynaklarda, çeşitli tepki ipucu türlerinden söz edilirken hepsinde ortak olanlar, sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardımdır (Cooper vd., 1987; Wolery vd., 1992; Snell, 1993; Varol, 1996; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004, Esirgemez Aykut, 2007). Uyarın ipuçları ise, yine öğrencinin doğru tepki vermesini sağlamak amacıyla, öğretmen tarafından uyaranda yapılan düzenlemelerdir (Cooper vd., 1987; Snell, 1993).

2.2.2.1.1.Sözel İpucu

Sözel ipucu, öğrencinin doğru tepki vermesi için öğretmenin, öğrenciden yapması istediği davranışı sözel olarak ifade etmesidir (Wolery vd., 1992; Varol, 1996). Sözel ipucu, öğrenciye ne yapması gerektiğini söyleyen beceri yönergeleri olmayıp, öğrenciye nasıl yapılacağını söyleyen sözlü ifadelerdir (Wolery vd., 1992). Öğretimde sadece sözel ipucu kullanılması düşünülüyorsa, kullanılacak sözel ipuçlarının öğrenci için bir anlamı olup olmadığının araştırılması gereklidir. Öğrenci için bir anlamı olmayan sözel ipuçları verip, öğrencinin beceriyi gerçekleştirmesini beklemek, öğrenciyi başarısız kılmaya çalışmak anlamına gelmektedir (Varol, 1996).

Öğretimde sözel ipucu kullanmanın avantajı, bir seferde birden fazla öğrenciye aynı anda sunulabilmesidir. Dezavantajı ise, öğretmenin sunacağı sözel ipucunun öğrenci için anlamlı olup olmadığından emin olması gerekliliğidir (Wolery vd., 1992).

2.2.2.1.2.İşaret İpucu

İşaret ipucu, sözel ipucuyla birlikte verilerek fiziksel temas olmadan öğrencinin dikkatini bir şeye çekmek için yapılan hareket ve yüz ifadeleridir (Wolery vd., 1992; Snell, 1993, Esirgemez Aykut, 2007). Bu hareketler, kol, el, baş hareketleri gibi kaba hareketlerden; parmak, göz hareketleri gibi ince hareketlere doğru bir sıra izler (Snell, 1993; Diler, 2000).

2.2.2.1.3.Model Olma

Model alma, bir kişinin yaptığı hareketi gözleyerek ve taklit ederek yapma ve öğrenmedir. Beceri öğretiminde model olma ipucunun kullanabilmesi için, öğrencinin taklit etme becerisine sahip olması gerekmektedir. Model olma ipucu sözel ipuçlarıyla birlikte kullanılır ve eğer ipucunun tür ve miktarı azaltılacaksa, öğretim süreci içinde model olunan

hareket geri çekilerek öğrencinin beceri basamağını sadece sözel ipucuyla yapması sağlanır (Varol, 1996).

Model olma ipucu, fiziksel temas gerektirmediği için grup öğretiminde kullanılması kolaydır ve hemen hemen her davranış için sunulabilir. Ancak, model olma ipucu sunulacak olan öğrencinin, mutlaka taklit etme becerisine sahip olması gerekmektedir. Aksi takdirde, model olma ipucu etkisiz olacaktır (Wolery vd., 1992, Esirgemez Aykut,2007).

2.2.2.1.4. Fiziksel Yardım

Fiziksel yardım, öğrencinin belli bir uyarının varlığında bir beceri basamağını gerçekleştirmesini sağlamak amacıyla, öğretmenin öğrenciyle birlikte beceri basamağının tamamını yapması ve ne yapıldığını söylemesinden, beceri basamağını hiç yapmayarak ne yapıldığını söylemesine kadar değişen ve elle yapılan yardımdır (Varol,1996).

2.2.3. Beceri Öğretim Materyali Geliştirme

Beceri öğretim materyalinin öğeleri, öğrencinin yapabildiklerini belirlemeye yönelik olarak ölçüt bağımlı ölçü araçlarının hazırlanması, öğrencinin yapabildiklerinin belirlenmesi, amaçların oluşturulması, öğretim planlarının hazırlanması ve öğretimin değerlendirilmesidir (Snell, 1993; Varol, 1996).

2.2.3.1.Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracının Hazırlanması

Ölçüt bağımlı ölçü araçları, öğrencinin öğretim amaçlarını gerçekleştirip gerçekleştiremediğini değerlendirmeye yöneliktir (Varol, 1992). Ölçüt bağımlı ölçü araçları, öğrencilerin düzeylerine ilişkin bilgi elde etmek üzere, öğretim öncesinde, öğretim sırasında

ve öğretim sonunda uygulanmaktadır. Ölçüt bağımlı ölçü araçlarının hazırlanmasında ilk olarak ele alınan becerinin analizi yapılır. Beceri analizi, becerinin daha küçük alt basamaklara ayrılması işidir (Haring ve Kennedy, 1988; Snell, 1993; Varol, 1996; Özyürek, 2004).

Beceri analizi yapılan becerinin basamakları ileri ya da tersine zincirleme yöntemleriyle sıraya sokulabilmektedir. İleri zincirleme yönteminde becerinin basamakları önce yapılandan sonra yapılane doğru sıralanır. Tersine zincirleme yönteminde ise, becerinin basamakları en son yapılandan önce yapılane doğru sıra izleyerek analiz edilir (Varol, 1996).

Ölçüt bağımlı ölçü aracı bildirimler, ölçüt ve sorular bölümlerinden oluşur. Analizi yapılan becerinin basamakları, ölçü aracının bildirimler bölümünü oluşturur. Ölçüt belirlenir. Ölçü aracının sorular bölümüne becerinin ana yönergesi ve bağımsız sütunu eklenerek tek fırsat yöntemiyle düzey belirlemeye yönelik ölçü aracı hazırlanır. Ölçü aracının soruları bölümüne ana yönerge, bağımsız, sözel ipucu, model olma ve fiziksel yardım sütunları eklenerek çoklu fırsat yöntemiyle performans düzeyi belirlemeye yönelik ölçü aracı hazırlanmaktadır. Eğer, ölçüt bağımlı ölçü aracının öğrenciye bir kez uygulanması sonucunda öğrencinin düzeyi saptanacaksa, ölçüt olarak %100 benimsenmektedir. Bu yol, çoğunlukla öğretmenler tarafından, öğrencinin düzeyi belirlenirken kullanılır (Varol,1996).

Araştırmada ele alınan becerilerin analizi yapıldıktan sonra, beceri basamakları ileri zincirleme yöntemine göre sıraya sokularak ölçü aracının bildirimler bölümü oluşturulmuştur. Ölçüt olarak %100 benimsenmiştir. Tek fırsat yöntemiyle öğrencilerin öğretim öncesinde ve öğretim sonunda becerideki düzeylerini belirlemeye yönelik olarak ölçüt bağımlı ölçü araçları hazırlamak için sorular bölümüne ana yönerge ve bağımsız sütunu eklenmiştir.

2.2.3.2.Öğrencinin Yapabildiklerinin Belirlenmesi

Öğrencinin yapabildiklerinin belirlenmesi, öğretime nereden başlanacağına hizmet etmektedir (Varol, 1992). Beceride öğrencinin yapabildikleri tek fırsat ve çoklu fırsat yöntemine göre belirlenebilmektedir (Varol, 1996).

Tek fırsat yöntemine göre öğrencinin yapabildiklerini belirlemenin amacı, öğrencinin becerinin basamaklarından ne kadarını bağımsız olarak gerçekleştirdiğini saptamaktır (Varol,1996; Snell,1993; Varol, 2005, Esirgemez Aykut,2007). Çoklu fırsat yöntemine göre öğrencinin yapabildiklerini belirlemenin amacı, öğrencinin becerinin her bir basamağını bağımsız olarak gerçekleştirip gerçekleştiremediğini ya da hangi ipucu verildiğinde gerçekleştirebildiğini belirlemektir (Snell, 1993; Varol, 1996, Esirgemez Aykut,2007).

Öğrencinin tek fırsat yöntemine göre yapabildiklerinin belirlenmesi için, öğrenciye beceri ana yönergesi verilir. Öğrencinin beceri basamaklarından bağımsız olarak yapabildiği yere kadar yapması beklenir. Öğrencinin bağımsız ve doğru olarak yaptığı basamaklar ölçüt bağımlı ölçü aracında ilgili basamakların karşısına doğru olarak işaretlenir. Öğrenci bir basamağı yanlış yaptığında ya da yapamadığında performans alımı sonlandırılır. Yanlış yapılan beceri basamağından başlayarak kalan tüm basamaklar yanlış olarak işaretlenir.

Araştırmada, öğrencinin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinde öğretim öncesi ve sonrası yapabildiklerinin belirlenmesinde tek fırsat yöntemi kullanılmıştır.

2.2.3.3.Amaçların Oluşturulması

Öğrencinin yapabildiklerinin belirlenmesinden sonra, uzun dönemli amaçlara karar verilir. Beceri öğretiminde uzun dönemli amaç, öğrenciyi, o beceriyi bağımsız olarak yapar hale getirmektir (Varol, 2005). Daha sonra, bu uzun dönemli amaca ulaşacak şekilde alt amaçlar oluşturulur. Zincirleme becerilerin öğretiminde, amaçların düzenlenmesinde üç farklı

yaklaşım kullanılmaktadır. Bunlar, tüm beceri, ileri zincirleme ve tersine zincirleme yaklaşımlarıdır (Snell, 1993; Varol, 1996).

Bu araştırmada amaçlar, tüm beceri yaklaşımına göre düzenlenmiştir. Tüm beceri yaklaşımına göre amaç düzenlenirken, önce becerinin bütünü ile ilgili uzun dönemli amaç konulur. Daha sonra bu uzun dönemli amaca ulaşacak şekilde, becerinin bütününe içeren kısa dönemli amaçlar, ipucu gerektirenden ipucu gerektirmeyene doğru sıralanır. Her bir kısa dönemli amacı gerçekleştirecek şekilde alt amaçlar, önce yapılandan sonra yapılane doğru sıralanır (Varol, 1996).

2.2.3.4.Öğretim Planlarının Hazırlanması

Öğrencinin, bir beceride yapabildiklerinin belirlenmesi ve amaçların düzenlenmesinden sonra, öğretim planlarının hazırlanması gerekmektedir (Snell, 1993; Varol, 1996). Öğretim planları, kullanılacak araç-gereçleri, öğretim ortamını, kullanılacak pekiştireçleri ve öğretim sürecini içermelidir. Öğretim süreci bölümünde ise öğretim yapılabilmesi için seçilen ipucu işlem sürecinin uygulama süreci açıklanmalıdır (Varol, 1996). Bu araştırmada hazırlanan öğretim planları, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri için araçlar, öğretim ortamları, öğretime hazırlık ve öğretim süreçlerini içermektedir. Öğretime hazırlık bölümünde, ortamın nasıl düzenleneceği ve kullanılacak pekiştireç belirtilmiştir. Daha sonra, öğretim süreci bölümünde, öğretim yapılabilmesi için seçilen davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin nasıl kullanılacağına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.2.3.5.Öğretimin Değerlendirilmesi

Öğrencilerin, öğretim süresince ve öğretim sonunda sürekli olarak değerlendirilmeleri gerekmektedir (Snell, 1993; Varol, 2005). Öğrencinin, öğretilecek becerideki performans

düzeyini belirlemek üzere hazırlanan ölçüt bağımlı ölçü araçları, öğretim sırasında ve öğretim sonunda öğretimi değerlendirmek için kullanılmaktadır (Diler, 2000, Esirgemez Aykut,2007).

Tek ya da çoklu fırsat yöntemiyle öğrencinin beceride yapabildiklerini belirlemek amacıyla hazırlanan ölçü araçları, öğretimde kullanılan ipucu işlem sürecine bağlı olarak, öğretim süreci içinde öğrencinin gösterdiği ilerlemelerin belirlenmesinde de kullanılabilir. Ayrıca, öğretim sonunda öğrenciye uygulanarak, öğrencinin beceriyi bağımsız olarak yapıp yapmadığı belirlenebilir (Varol,2005).

Araştırmada, tek fırsat yöntemine göre hazırlanan ve becerilerin öğretimi öncesinde öğrencilerin becerideki düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılan beceri ölçü aracı, becerinin öğretimi sırasında yapılan değerlendirmelerde ve öğretim tamamlandıktan sonra da kullanılarak, öğrencilerin becerideki ilerlemeleri belirlenmiş ve bağımsızlığa ulaşım ulaşmadığı saptanmıştır.

2.3. DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ

Davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreciyle öğretimde iki tür oturum gerçekleştirilmektedir. Bunlar, ipucunun sunulduğu ipuçlu öğretim oturumları ve ipucunun tamamen ortadan kaldırılarak uyaran kontrolünün sağlanıp sağlanmadığının sınıandığı değerlendirme oturumlarıdır. Davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreciyle yapılan öğretimde, uygulamacı başlangıçta uygun ipucu (kontrol edici ipucu) ve hedef uyaranı birlikte sunar. Davranış öncesi uygun ipucu, belirli sayıda denemede (öğretim süreci) sunulur. Bu denemelerden sonra uygulamacı ipucu sunmayı sona erdirir ve değerlendirme oturumu gerçekleştirerek, bireyin yalnızca ana yönerge sunulduğunda doğru tepkide bulunup bulunmadığını sınar (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci kullanılırken, her öğretim sürecinde, becerinin ana yönergesi verilerek çalışmaya başlanır. Daha sonra, öğrencinin

gerçekleştiremediği her beceri basamağı, belirlenen ipucu verilerek yaptırılır. Öğrenci ipucu verildiğinde, beceri basamağını gerçekleştirirse anında ve betimlenerek pekiştirilir. Öğrenci ipucu verildiğinde beceri basamağını gerçekleştiremezse, hiçbir şey söylemeden ipucu tekrar sunulur. Öğretim oturumunun sonunda, tek fırsat yöntemiyle öğrencinin düzeyi değerlendirilmelidir. Becerinin ana yönergesi verildiğinde, öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceri basamakları kaydedilmelidir. İzleyen öğretim sürecinde, öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceri basamaklarını bağımsız olarak yapması beklenirken, diğer beceri basamaklarında ipucu verilerek öğretime devam edilmelidir. (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Wolery, Ault, ve Doyle (1992) davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretimin etkili biçimde kullanılabilmesini sağlamak amacıyla;

(a) bireye tepkide bulunması için ipucu olarak verilecek uyaranı belirleme, (b) kontrol edici ipucunu belirleme, (c) davranış öncesi ipuçlu deneme sayısını belirleme, (d) yoklama oturumlarını planlama, (e) yanıt aralığı süresini belirleme, (f) bireyin tepkilerine ne şekilde yanıt verileceğini belirleme, (g) veri kayıt yöntemini belirleme, (h) uygulama, kayıt tutma ve bireyin gösterdiği performansa göre gerektiğinde değişiklikler yapmayı içeren sekiz basamaklı bir öğretim planı geliştirmişlerdir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

2.3.1. Ana Yönerge (Hedef Uyaran)

Hedef uyaran, öğrencinin tepkide bulunmasına zemin hazırlayan davranış öncesi uyaran, olarak tanımlanmaktadır (Tekin, 2000). Hedef uyaranla, bireye davranışı yerine getireceği anımsatılırken, nasıl yerine getireceğine ilişkin bir ipucu verilmez (Tekin-İftar Ve Kırcaali-İftar, 2004). Zincirleme becerilerin öğretiminde hedef uyaran, becerinin ana yönergesi şeklinde sunulmaktadır. (Wolery vd., 1992; Tekin, 2000; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004; Varol, 2005).

Bu araştırmada ele alınan çay demleme becerisinin ana yönergesi, “ ay demle”, çay servisi yapma becerisinin ana yönergesi “ay servisi yap”, vileda ile paspas yapma becerisinin ana yönergesi “ vileda ile paspas yap” olarak belirlenmiştir.

2.3.2. Öğrenci İçin Belirlenen Uygun İpucu (Kontrol Edici İpucu)

Öğrenci için belirlenen uygun ipucu (kontrol edici ipucu), ğretim sırasında öğrencinin beceri basamaklarını doğru gerçekleştirmesini sağlayacak olan ve ğrenci için uygun olan ipucudur (Wolery vd., 1992; Tekin,2000; Tekin-İftar ve Kırcaaliİftar, 2004). Kullanılacak olan uygun ipucu çeşidinin belirlenmesi, öğrencinin performans düzeyinin tek fırsat ya da çoklu fırsat yöntemiyle belirlenmesine, öğrencinin beceri basamaklarını gerçekleştirme düzeyine, öğrencinin zihinsel ve motor becerilerine ve kullanılacak ipucu işlem sürecine göre farklılık göstermektedir. Uygun ipucu belirlenirken, ğrenci özellikleri ve becerinin özelliklerine bakılarak karar verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Eğer, ğrencinin düzeyi çoklu fırsat yöntemiyle belirlendiyse, zaten, öğretime başlandığında becerinin her basamağı için öğrenciye verilmesi gereken ipuçları uygun ipuçları olarak belirlenmiş olmaktadır (Varol, 2005). Aynı zamanda uygun ipucuna karar verirken, bireyin vücudu üzerinde en az kontrol gerektiren ancak en etkili olan ipucu seçilmelidir. Öğrenciye verilecek uygun ipucu belirlenirken davranışla doğrudan ilgili ve en doğal ipucu türü seçilmelidir. İpucu, ğrenciyi destekleyici biçimde ve öğretme atmosferi içinde sunulmalıdır.(Alberto Ve Turoutman, 1995; Wolery Ve Diğ., 1992; Wolery Ve Diğ., 1988; Kırcaali-İftar,Tekin İftar, 2004)

Bu araştırmada, öğrenciye verilecek uygun ipucu “model olma” olarak belirlenmiştir.

2.3.3.Öğretim Süreci (Deneme)

Öğretim süreci (deneme), davranış öncesi uyarınları, öğrencinin davranışını ve davranış sonrası uyarınları kapsar (Tekin, 2000; Tekin-iftar ve Kırcaali-iftar, 2004). Bir ğretim oturumunun (ders saatinin), kaç ğretim sürecinden (deneme) oluşacağı

belirlenmelidir. Bunu belirlerken, öğrencinin dikkat süresi ve kazandırılacak becerinin basamaklarının sayısı ve amaçların hangi yaklaşıma göre düzenlendiği göz önünde tutulmalıdır. Öğrenci bir beceriyi bağımsız olarak gerçekleştirene kadar, öğretim oturumları aralıklı, her öğretim oturumundaki öğretim süreçleri ard arda olmalıdır (Varol, 2005). Araştırmada ele alınan becerilerin beceri basamağı sayıları fazla olduğundan, her öğretim oturumu bir öğretim sürecinden oluşmuştur.

2.3.4.Yanıt Aralığı

Ana yönergenin ardından uygun ipucu sunularak, bireyin belli bir süre içinde tepkide bulunması beklenir. Bu süreye, yanıt aralığı denmektedir. (Wolery vd., 1992; Tekin, 2000; Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004). Öğretim planlanırken, yanıt aralığına ek olarak, bireyin üzerinde çalışılan davranış ya da davranış basamağını ne kadar sürede tamamlayacağı da belirlenebilir (Kırcaali-İftar, Tekin-İftar, 2004).

2.3.5. Yoklama(Değerlendirme) Oturumlarını Planlama

Yoklama oturumlarının amacı, uyaran kontrolü transferinin gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya koymaktır. Değerlendirmenin, kaç öğretim oturumunda bir yapılmasının uygun olduğuna ilişkin bir görüş bulunmamaktadır. Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim oturumlarından hemen sonra yada belli bir süre geçtikten sonra değerlendirme oturumlarına yer verilir. Değerlendirmenin kaç öğretim oturumunda bir yapılacağına karar verilirken, öğrencinin düzeyi, öğretimde kullanılan ipucunun türü (fiziksel ipucu ya da model olma ise, değerlendirme birkaç öğretim oturumunda bir yapılabilir) ve becerinin zorluk düzeyi göz önüne alınmalıdır (Kırcaali-İftar,Tekin İftar, 2004;Varol, 2005; Esirgemez Aykut,2007;).

Bu araştırmada yoklama(değerlendirme) oturumları, her öğretim oturumundan hemen sonra yapılmıştır.

2.3.6. Öğrenci Davranışlarına Ne Şekilde Tepkide Bulunulacağını Belirleme

Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimde üç tür öğrenci tepkisi gerçekleşebilmektedir: (a) Doğru tepki: Bireyin belirlenen yanıt aralığı süresinde doğru tepkide bulunması, (b) Yanlış tepki: Bireyin belirlenen yanıt aralığı süresinde yanlış tepkide bulunması, (c) Tepkide bulunmama: Bireyin belirlenen yanıt aralığı süresince tepkide bulunmamasıdır. (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinde, öğrenci ipucu verildiğinde beceri basamağını gerçekleştirirse, anında ve betimlenerek pekiştirilmelidir. Öğrenci, ipucu verildiğinde beceri basamağını gerçekleştiremezse, hiçbir şey söylenmeden ipucu tekrar verilmelidir. Uygulamacı, öğretim süreçlerinde hangi pekiştirme tarifesini kullanacağına karar vermelidir. (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Bu araştırmada, her öğretim oturumunda öğrencinin ipucu varlığında verilen doğru tepkileri sürekli pekiştirme tarifesiyile pekiştirilmiştir.

2.3.7. Denemeler (Öğretim Süreci) Arası Süreyi Belirleme

Denemeler arası süre, öğrenciye ana yönerge ve ipucu sunularak, yanıt aralığı süresince öğrencinin yanıt vermesi beklendikten sonra, tekrar ana yönerge vermek üzere geçen süredir. Öğretim süreci arasında geçen süre, bireyin öğrenme özelliklerine, üzerinde çalışılan hedef davranışa ve öğretim düzenlemesine bağlı olarak değişiklik göstermektedir(Kırcaali-İftar,Tekin İftar, 2004).

Bu araştırmada, ele alınan beceriler çok basamaklı zincirleme beceriler olduğundan her oturum bir öğretim sürecinden (deneme) oluşmuştur.

2.3.8. Öğrenci Tepkilerinin Ne Şekilde Kaydedileceğini Belirleme

Davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem süreci ile öğretim yapılırken, öğretim boyunca öğrencinin verdiği tepkileri kaydetmek için veri kayıt formu geliştirilmelidir. Araştırmada davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem süreci ile öğretim yapılırken, öğretim boyunca öğrencinin verdiği tepkileri kaydetmek için öğretimde ilerlemelerin kaydedileceği kayıt çizelgeleri geliştirilmiştir.

2.3.9. Uygulama, Kayıt Tutma Ve Öğrencinin Gösterdiği Performansa

Göre Gerektiğinde Değişiklikler Yapma

Uygulama, kayıt tutma ve öğrencinin gösterdiği performansa göre gerektiğinde değişiklikler yapma aşamasında, uygulamacı bireyin gösterdiği performansı kaydeder ve öğretim sürecinde belirlenen gereksinime göre değişiklikler yapabilir(Kırcaali-İftar,Tekin İftar, 2004).

2.4. TÜRKİYE’ DE VE YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

2.4.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem süreci ile yapılan bir araştırma bulunmaktadır.

Ersoy (2005), zihin engelli üç öğrenciye davranış öncesi ipucu ve sınaıa ipucu işlem sürecini kullanarak maket üzerinde menstüral bakım becerisini öğretmeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın deneklerini biri 12, ikisi 13, biri 14 yaşında olan dört kız öğrenci oluşturmuştur. Deneklerin üçü, özel eğitim sınıfına, biri kaynaştırma eğitime devam eden eğitilebilir zihin engelli öğrencilerdir. Araştırmada, tek-denekli araştırma modellerinden denekler arası yoklama evreli çoklu yoklama deseni kullanılmıştır.

Araştırmada tüm oturumlar, deneklerin evlerinde kendi banyolarında birebir öğretim düzenlemesi biçiminde gerçekleştirilmiştir.

Uygulama süreci toplu yoklama, öğretim, günlük yoklama, genelleme ve izleme oturumlarından oluşmuştur. Bütün oturumlar deneklerin evlerinin banyolarında haftanın yedi günü, hafta içi deneklerin okuldan döndüğü saatlerde, hafta sonu ve yaz tatilinde ise ebeveynlerin uygun olduğu zaman dilimlerinde yapılmıştır. Öğretim oturumlarına, o oturumda kullanılacak öğretim seti; toplu yoklama oturumlarına ise, genelleme oturumlarında da kullanılacak olan araç-gereçler dahil tüm örnek setleri getirilmiştir.

Uygulamada, 38 cm. boyutunda saçsız tam anatomik bebek, 55 cm. boyutunda saçlı yarı anatomik bebek, 43 cm. boyutunda saçlı tam anatomik bebek, günlük ped, normal kalın ped, kanatlı ince ped, desenli çamaşır, beyaz çamaşır ve renkli çamaşır kullanılmıştır. Setlerdeki araç gereçlerin atanmasında kanatlı pedin kullanılacağı bebeğin büyüklüğü dikkate alınmıştır. Bunun dışında kalan örnekler setlere yansız atanmıştır. Örnek setlerinin sıralaması da yansız yapılmıştır.

Ped değiştirme becerisi, basamaklarıyla birlikte tek bir beceri olarak düşünülmüştür. Becerinin, yönerge verildikten sonra son basamağa kadar gerçekleşmesi bir deneme olarak kabul edilmiştir. Öğretim ve yoklama oturumları öncesinde araştırmacı denegin görmeyeceği biçimde arkasını dönüp, pedi bebeğin çamaşırına yerleştirmiştir. Her öğretim oturumunda iki ipuçlu ve bir ipuçsuz (yoklama) olmak üzere toplam üç deneme gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen ipuçlu denemelerde beceri analizindeki tüm basamaklarda kontrol edici ipucu olarak sözel ve model ipucu birlikte kullanılmıştır. Örneğin “Bebeğin pedini değiştir.” hedef uyarını verildikten sonra uygulamacı beceri analizinin ilk basamağı olan davranışı, “Bebekle

banyoya git” davranışını sergileyerek model ipucu sunar. Aynı zamanda da uygulamacı sergilediği model ipucuna sözel ipucunu da ekler. İpuçlu denemelerde, her üç denekte de hedef uyaran sunulduktan hemen sonra kontrol edici ipucu sunulmuş; denegin tepkide bulunması beklenmemiştir. İki ipuçlu deneme sonunda kontrol edici ipucu sunulmadan yalnızca hedef uyaranın verildiği ipuçsuz deneme gerçekleştirilmiştir. İpuçsuz denemede üç tür olası denek tepkisi söz konusudur: (a) Doğru tepki, (b) Yanlış tepki, (c) Tepkide bulunmama.

Kontrol edici ipucunun sunulduğu öğretim oturumlarında, performansa ilişkin değerlendirme yapılmamıştır. Uyaran kontrolünün kurulup kurulmadığı, günlük yoklama denemelerinde sınanmıştır. Öğretim oturumları, günlük yoklama oturumlarında arka arkaya en az %90 ölçüt karşılanana dek sürdürülmüştür. Günlük yoklama oturumlarında ölçüt karşılandıktan sonra, toplu yoklama oturumları düzenlenmiştir. İlk toplu yoklama oturumunda, deneklerin performanslarını belirlemek amacıyla her oturumda bir deneme gerçekleştirilerek, üç oturum üst üste kararlı veri elde edilene dek yoklama verisi toplanmıştır. Toplu yoklama oturumunun hemen arkasından, genelleme yoklama oturumu gerçekleştirilmiştir.

Genelleme yoklama oturumları toplu yoklama oturumu düzeninde, genellemenin yapılacağı çoklu örneklerle her oturumda bir deneme olmak üzere üçer oturum biçiminde düzenlenmiştir. Her toplu yoklama oturumu sonrasında, genelleme yoklama oturumları düzenlenmeye devam edilmiştir. Son toplu yoklama oturumunda kararlı veri elde edildikten sonra, izleme oturumlarına başlanmıştır. Toplu yoklama oturumlarından hemen sonra düzenlenen genelleme yoklama oturumlarında, örnek setleriyle genelleme sağlanıp sağlanmadığı sınanmıştır. Belirlenen ölçüt olan %80 doğru tepki yüzdesi karşılanmadığında, genelleme sağlanamayan örnek setiyle öğretime devam edilmiştir. Genelleme yoklama oturumları, set sırasına göre düzenlenmiştir. Birinci genelleme setinde belirlenen ölçütte genelleme sağlanmadan, ikinci genelleme setine geçilmemesi planlanmıştır. Deneklerin tümü birinci genelleme setinde belirlenen ölçütte genellemeyi sağlamış, ikinci genelleme setinde genelleme sağlanamadığı için, bu setle öğretime devam edilmiştir.

İzleme oturumları, her denekte toplu yoklama oturumlarında belirlenen ölçüt karşılandıktan sonra 5., 11., ve 20. günlerde düzenlenmiştir. Deneklerin yoklama, genelleme ve izleme oturumlarında doğru davranışları ve çalışmaya gösterdikleri katılım davranışları pekiştirilmiştir. Yoklama oturumları sırasında doğru tepkiler “Aferin, çok güzel, aferin sana, bugün harikaydın.” gibi sözel pekiştireçlerle pekiştirilmiştir. Diğer taraftan, deneklerin çalışmaya gösterdikleri katılım ve işbirliği davranışları da toplu yoklama oturumları sonunda pekiştireç sepetinden alacakları bir pekiştireçle pekiştirilmiştir. Pekiştirme tarifesı olarak, sabit oranlı pekiştirme tarifesı (SOP18) ve (SOP20) kullanılmıştır. Birinci genelleme setinde yer alan beceri analizi basamak sayısı 18 olduğu için, denek bu beceriyi tamamladığında (SOP18); ikinci genelleme setinde yer alan beceri analizi basamak sayısı 20 olduğu için denek bu beceriyi tamamladığında (SOP20) kullanılarak pekiştirilmiştir.

Araştırma sonunda, kullanılan davranış öncesi ipucu ve sınaıa ipucu işlem sürecinin, zihinsel engelli ergen üç kız öğrenciye menstüral bakım becerisinin kazandırılmasında, kazanılan becerini 7,14 ve 21 gün sonra sürdürülmesinde ve farklı kişi, ortam ve materyale genellenmesinde etkili olduğu görülmüştür.

2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında da davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem süreci kullanılarak yürütölen araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görölmektedir.

Crist, Walls ve Haught (1984), zihin engelli bireylere davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem sürecini kullanarak matkap, çim biçme makinesi ve karbüratör parçalarını bir araya getirme becerilerini kazandırmayı amaçlamışlardır.

Araştırmanın deneklerini hafif, orta ve ileri derecede zihin özüüne sahip olan 13 kadın, 8 erkek denek oluşturmuştur. Araştırma, üç denek ve her deneğe üç beceri öğretme (3x3) formatıyla tasarlanmıştır. Ortam, bir deneğin diğer deneklerin yaptıklarını göremeyeceği

şekilde düzenlenmiştir. Beceri öğretiminde kullanılan her bir aparat, 14 parçadan oluşmuştur. Denekler matkap, çim biçme makinesi ve karbüratör parçalarını bir araya getirmişlerdir.

Araştırmada çalışacak öğretmenler, deneklere yansız atama yoluyla atanmış ve buna göre öğretim sunulmuştur. Her denek, üç beceri eğitimine alınmış ve her bir beceri analizinin farklı düzeyleri dengelenmiştir.

Öğretim oturumlarında öğretmen ana yönergeyi vermiş ve öğrencinin becerinin basamaklarında bağımsız olarak yapabildiği yere kadar yapmasını beklemiştir. Öğrenci yanlışa yöneldiğinde ya da hiçbir şey yapmadan beklediğinde model olmuştur. Model olduktan sonra Deneğe “Şimdi sen yap.” yönergesi verilmiş ve beceri analizinin tüm basamaklarında model ipucu kullanılmıştır. Denek basamakta bir hata yaparsa, model ipucu tekrarlanmıştır. Yoklama oturumlarında, her öğretim oturumu sonunda, deneğin becerinin kaç basamağını bağımsız yapabildiği belirlenmiştir.

Çalışmanın bulguları, deneklerin tümünün beceri analizinin kullanımında hata yaptıklarını; ancak, deneklerin yetersizlik yüzdeleri arttıkça hata sayısının da arttığını gösterir niteliktedir. Çalışma sonunda zihin engelli bireylere beceri öğretiminde, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretimin etkili olduğu, fakat sürelerinin yetersizlik yüzdesine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Wacker ve Greenebaum (1984) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci, zihin engelli bireylerin şekil sınıflama becerilerini edinmelerinde ve farklı örneklerle genellemelerinde etkili midir? Sorularına yanıt aranmıştır.

Araştırmada, denekler arası çoklu başlama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın denekleri, orta ve ileri derecede zihin özürlü yedi ergendir. Üç denekte sözel olmayan öğretim, dört denekte sözel öğretim kullanılmıştır. Başlama oturumlarında denekler, %50 veya daha düşük düzeyde performans sergilemişlerdir. Tüm deneklerin öğretimi sekiz oturumda tamamlanmıştır. Sözel gruptaki deneklerin öğretimleri 4-8 oturumda; sözel olmayan gruptaki deneklerin öğretimleri ise 4-5 oturumda tamamlanmıştır.

Her iki eğitim dizisinin sonuçları, hedeflenen performansa ulaşıldığını göstermektedir; ayrıca, sözel öğretim dizisinin elips şekline ve yeni bir boyuta genelleme performansını kolaylaştırdığı da görülmüştür.

Öğretim sonrası oturumları süresince, sözel gruptaki dört denek %96'ya yakın doğru cevap vermişlerdir. Genelleme aşamasında, sözel gruptaki dört denekten üçü %90'a yakın doğru cevap vermişlerdir. Sözel olmayan gruptaki deneklerin hiç biri, henüz öğretilmemiş olan diğer durumlara genelleme yapamamışlardır.

Sarber, Halasz, Messmer, Bickett ve Lutzker (1983), tek bir denekle yürüttükleri araştırmada, hafif derecede zihin özürlü olan bir anneye yemek menüsü hazırlama ve alışveriş becerilerinin öğretimi programının etkililiğini araştırmışlardır. Araştırmada, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim deneklerin, yemek menüsü hazırlama ve alışveriş becerilerinin edinmelerinde, sürdürmelerinde, farklı örneklerle genellemelerinde etkili midir? Sorularına yanıt aranmıştır. Araştırma, davranışlar arası çoklu başlama modeliyle yürütülmüştür. Yemek menüsü planlama öğretiminde, renkli yiyecek kartları ve yemek menüsü tablosu kullanılmıştır. Deneğin menü planlama becerisini genelleyip genelleyemediği ön test-son test yoklama oturumları düzenlenerek değerlendirilmiştir. Öğretimden sonra, denek üç gün içinde besleyici değeri olan yiyeceklerle menü planlayabilmeyi ve bir dükkandaki bu yiyeceklerin her biri için istekte bulunabilmeyi öğrenmiştir. Market alışverişi ve menü hazırlama becerilerinin, öğretimden sonra da devam ettiği gözlenmiştir. Sonuç olarak, deneğin alışveriş listesini bağımsız olarak hazırlayabildiği ve listedeki yiyecekleri marketten doğru olarak alabildiği sonucuna varılmıştır. Deneğin, alışveriş becerilerini, öğretimin yapıldığı market dışında başka bir markete de genelleyebildiği gözlenmiştir.

Shapiro ve Sheridan (1985) tarafından yürütülen araştırmada ise, zihin engelli bireylere, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecini kullanarak üreme organlarını tanıma, göğüs muayenesini tanımlama ve uygulayabilme, pap testi ve pelvic muayeneyi öğretmek amaçlanmıştır. Araştırmanın deneği, yetişkin bir zihin engelli kadındır. Araştırmada davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretimin üreme organlarını tanıma, göğüs muayenesini tanımlama ve uygulayabilme, pap testi ve pelvic muayenesi becerilerini

edinim, genellemede ve öğretim bittikten sonra sürdürmede etkili midir? Sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmada, beceriler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır

Üç gün süresince toplam 14 öğretim oturumu gerçekleştirilmiştir. Günlük değerlendirmeler, 20 dk.'lık öğretim oturumlarıyla yapılmıştır. Öğretim oturumundan hemen sonra, denek o gün öğretilenler üzerine değerlendirmeye alınmıştır. Bu beceri öğretimi, denek değerlendirmelerde %80 doğruluğa ulaşana kadar 20 dk.'lık ek oturumlarla devam etmiştir. Öğretim, toplam 14 oturum olarak 3 gün süresince yürütülmüştür.

Öğretim başladığı zaman ve her bir beceride ölçüte ulaşıldığında, becerilerin ek oturumları, bir sonraki gün öğretim başlangıcında tekrar yapılmıştır. Yoklama oturumları da öğretim öncesinde yapılmıştır. Öğretim, her beceride belirlenen hedefe ulaşıldıktan sonra, öğretimi yapılmamış becerilere ilişkin de yoklama oturumlarının düzenlenmesi biçiminde yürütülmüştür. İzleme oturumları, son öğretim oturumundan 17 ve 23 gün sonra gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, kullanılan davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin hedeflenen davranışları öğretmede, genellemede ve öğretim bittikten sonra sürdürmede etkili olduğu görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırmanın genel amacı, zihin engelli öğrenciye günlük yaşam becerilerinden çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin etkili olup olmadığını, kazanılan becerilerin sürdürülüp sürdürülemediğini, farklı ortam, kişi ve araçlara genellenip genellenemediğini belirlemektir.

Bu bölümde sırasıyla; araştırma deseni, denekler ve seçimi, araştırmada kullanılan bilgi toplama araçları, davranış öncesi ve sınama ipucu işlem sürecine göre beceri öğretim materyalinin hazırlanması ve geliştirilmesi, deney süreci ve verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

3.1.ARAŞTIRMANIN DESENİ

Bu araştırmada, tek denekli deneysel desenlerden beceriler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Aşağıda çoklu başlama düzeyi desenleri ve beceriler arası çoklu yoklama modeli açıklanmaktadır.

3.1.1. Çoklu Başlama Düzeyi Desenleri

Çoklu başlama düzeyi deseni, bir öğretim ya da davranış değiştirme programının etkililiğinin birden fazla durumda değerlendirilmesi için kullanılmaktadır. Çoklu başlama düzeyi desenleri, üç farklı durum için kullanılabilir.(Tawney ve Gast, 1984; Kırcaali İftar ve Tekin,1997;Güzel,1998)

1. Davranışlar arası çoklu başlama düzeyi deseni: Aynı ortamdaki deneğe ya da gruba uygulanan bir yöntemin etkililiğini, birden fazla hedef davranış üzerinde araştırır.
2. Ortamlar arası çoklu başlama düzeyi deseni: Bir deneğe ya da gruba uygulanan bir yöntemin hedef davranış üzerindeki etkililiğini, deneğin ya da grubun içinde bulunduğu birden fazla ortamda araştırır.
3. Denekler arası çoklu başlama düzeyi deseni: Bir yöntemin bir hedef davranış üzerindeki etkililiğini, aynı ortamda bulunan birden fazla denekte araştırır. Çoklu başlama düzeyi deseni uygulanırken, birden fazla durumda eş zamanlı olarak başlama düzeyi verileri toplandığı için, durumların sürekli ya da gün boyunca gözlenmesinde ve veri toplama sürecinde zorluklar söz konusu olabilir. Ayrıca başlama düzeyi koşullarının uzatılması ya da araştırmanın uzun bir zaman alması, denekte ve deneğin yakın çevresinde ya da uygulamacıda bıkkınlığa yol açabilir. Bu gibi durumlarda, iç ve dış geçerliliği tehdit etmeyen deneysel kontrolün sağlandığı, ayrıca uzun süre başlama düzeyi verisi toplama gereğini ortadan kaldıran ‘ çoklu yoklama deseni’ önerilmektedir. (Tawney ve Gast, 1984; Kırcaali İftar ve Tekin,1997;Güzel,1998)

Çoklu yoklama deseni, çoklu başlama düzeyi deseninin bir çeşididir. Çoklu yoklama desenlerinde, birinci durumda ölçümlerde (denekte, hedef davranışta ya da ortamda) kararlılık sağlanıncaya kadar sürekli olarak veri toplanırken, diğer durumlar için yalnızca birinci oturumda veri toplanır. Sürekli olmayıp, yalnızca birinci oturumda yapılan değerlendirmeye yoklama adı verilir. (Tawney ve Gast, 1984; Kırcaali İftar ve Tekin,1997)

Çoklu yoklama deseni uygulanırken, en az üç ya da daha çok duruma yönelik birer yoklama ölçümü yapılır. İlk durumun başlama düzeyini belirlemek amacıyla, ard arda en az üç oturumda başlama düzeyi ölçümü yapılır. İlk durumun başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, ilk duruma sağaltım uygulanır. Sağaltım uygulamasıyla ilk durumda amaçlanan ölçüt düzeyine ulaşıldığında ya da elde edilen veriler kararlılık gösterdiğinde, ikinci durumun başlama düzeyi ölçümü yapılmaya başlanır ve diğer durumlar için birer yoklama ölçümü yapılır. Sağaltım tüm durumlara uygulanıncaya kadar bu sürece devam edilir. Çoklu yoklama

deseni, çoklu başlama düzeyi deseninde olduğu gibi davranışlar arası, denekler arası ve ortamlar arası olmak üzere üç durumda kullanılır (Tawney ve Gast, 1984; Kırcaali İftar ve Tekin,1997). Bu araştırmada, beceriler arası çoklu yoklama deseni kullanılmıştır.

3.1.1.1. Beceriler Arası Çoklu Yoklama Deseni

Beceriler arası çoklu yoklama deseninde, bir yöntemin hedef davranışlar üzerindeki etkililiği, birden fazla beceride araştırılır. Bu desende, en az üç beceri seçilmelidir (Kırcaali İftar ve Tekin,1997).

Beceriler arası çoklu yoklama deseninde, birinci beceri için ard arda en az üç oturum başlama düzeyi verisi toplanırken, ikinci ve üçüncü beceride birer yoklama verisi alınır. Veriler kararlılık gösterdiğinde, birinci beceri için deneğe sağaltım uygulanmaya başlanır. Sağaltım uygulamasıyla birinci beceri amaçlanan ölçüt düzeyine ulaştığında, ikinci beceri için başlama düzeyi ölçümü yapılmaya başlanır ve birinci beceri ve üçüncü beceri için bir yoklama oturumu alınır. İkinci beceride başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, ikinci beceri için deneğe sağaltım uygulanmaya başlanır. İkinci beceride uygulanan sağaltımla amaçlanan ölçüt düzeyine ulaşıldığında ya da kararlılık gösterdiğinde, üçüncü beceri için başlama düzeyi ölçümü yapılmaya başlanır; birinci ve üçüncü beceri için birer yoklama oturumu alınır. Üçüncü beceride başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, üçüncü beceri için deneğe sağaltım uygulamasına geçilir.

3.1.2. Araştırmada Beceriler Arası Çoklu Yoklama Deseninin Uygulanması

Beceriler arası çoklu yoklama deseninde, çay demleme becerisi için ard arda en az üç oturum başlama düzeyi verisi toplanırken, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinde birer yoklama verisi alınmıştır. Çay demleme becerisinde başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, çay demleme becerisi için deneğe davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile sağaltım uygulanmaya başlanmıştır. Sağaltım uygulamasıyla çay demleme becerisi amaçlanan ölçüt düzeyine ulaştığında, çay demleme becerisinde öğretim

sonu verisi alınmış, çay servisi yapma becerisi için başlama düzeyi ölçümü yapılmaya başlanmış, çay demleme ve vileda ile paspas yapma becerileri için birer yoklama verisi alınmıştır. Çay servisi yapma becerisi başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, çay servisi yapma becerisi için deneğe davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci ile sağaltım uygulanmaya başlanmıştır. Çay servisi yapma becerisinde uygulanan sağaltımla amaçlanan ölçüt düzeyine ulaşıldığında ya da kararlılık gösterdiğinde, vileda ile paspas yapma becerisi için başlama düzeyi ölçümü yapılmaya başlanmış, çay servisi yapma becerisinde öğretim sonu verisi alınmıştır. Vileda ile paspas yapma becerisinde başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, Vileda ile paspas yapma becerisi için deneğe davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci ile sağaltım uygulamasına geçilmiştir. Vileda ile paspas yapma becerisinde uygulanan sağaltımla amaçlanan ölçüt düzeyine ulaşıldığında ya da kararlılık gösterdikten sonra, vileda ile paspas yapma becerisinde öğretim sonu verisi alınmıştır.

3.1.3.Tek Denekli Deneysel Desenlerde Verilerin Analizi Ve Grafik Yorumu

Tek denekli deneysel desenlerde verilerin analizi, grafiksel analizle yapılır. Grafikte bağımlı değişkene ilişkin veriler grafiğin “y” ekseninde; bağımsız değişkene ilişkin veriler “x” ekseninde gösterilir (Cooper vd., 1987). Yatay eksen (x) gözlem oturumları, ders saati, gün, hafta, gibi değişik zaman birimlerine karşılık gelir. “x” yatay ekseninde yer alan her bir oturuma karşılık gelen davranış oluşum yüzdesinin “y” düşey eksenindeki değeri işaretlenerek grafik oluşturulur. Başlama düzeyi ile sağaltım(deney) evresinde oluşan eğriler, “x” yatay eksenine uzaklıkları bakımından karşılaştırılarak yorumlara gidilir (Cooper vd., 1987).

Bu araştırmada, davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci ile yapılan öğretimin, öğrencilerin günlük yaşam becerilerini kazanmalarına yol açıp açmadığını belirlemeye yönelik olarak öğrencinin sağaltım eğrileri, başlama düzeyleri ve yoklama verileri dikkate alındığında; sağaltım eğrileri, başlama düzeyleri eğrilerinden ve yatay eksen (x) ekseninden uzaklaşıyorsa ve yoklama verileri değişiklik göstermiyorsa, uygulanan davranış öncesi ipucu ve sinama işlem sürecinin, öğrencinin günlük yaşam becerilerini kazanmasına yol açtığı sonucuna varılmıştır.

3.2.DENEKLER VE SEÇİMİ

Bu bölümde, araştırma denekleri ve bu deneklerin seçimi açıklanmaktadır. Bu araştırmada denekler, hafif veya orta derecede zihinsel yetersizliğe sahip olan ve birlikte eğitim ortamına devam eden öğrencilerden seçilmiştir. Öğrenciler belirlendikten sonra ailelerle çalışma hakkında görüşülerek uygulama hakkında bilgi verilmiş ve aileler ile çalışmanın şartlarını içeren bir aile izin sözleşmesi imzalanmıştır.

3.2.1.Denekler

Araştırmanın deneklerini, 2008–2009 öğretim yılında, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu'na kayıtlı üç öğrenci oluşturmaktadır. Bu üç öğrenciden biri asıl, ikisi de yedek denek olarak seçilmiştir. Ön uygulama için de yetersizliği olmayan lise 1. sınıfa devam eden 15 yaşında bir öğrenci ile çalışılmıştır.

3.2.2.Deneklerin Seçimi

Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu'na devam eden öğrencilerden, öncelikle öğretmen görüşme formu ve daha sonra beceri kontrol listesinin uygulanması sonucunda, özbakım, psiko-motor ve günlük yaşam becerileri alanlarında benzer becerilere gereksinimi olan öğrenciler belirlenmiştir. Daha sonra, belirlenen bu öğrencilerin ailelerine aile görüşme formu uygulanmıştır. Bütün bunların sonucunda, çay demleme, çay servisi ve vileda ile paspas yapma becerilerine gereksinimi olan dört öğrenci olduğu anlaşılmıştır.

Bu dört öğrenci arasından, üç beş kelimelik cümlelerden oluşan yönergeleri yerine getirme ve iki üç kelimelik cümlelerle konuşma önkoşul davranışlarına sahip olan, ek yetersizlikleri bulunmayan ve tüm vücut bölümlerini rahatlıkla kullanabilen üç öğrenci seçilmiştir. Bu üç öğrencinin ailelerinin de gönüllülüğü alınarak, biri asıl ikisi yedek olmak üzere araştırma kapsamına alınmıştır.

3.2.2.1.Deneklerin Özellikleri

Asıl denek, 1990 yılı doğumlu olup, 19 yaşında bir erkek öğrencidir. Denek düz lise 9.sınıfa devam etmektedir. Deneğin sağlık raporu incelendiğinde, Wisc-r zekâ testinden 50 puan aldığı yazılıdır. Tanı kısmında ise, mental retardasyon hafif zihinsel yetersizlik yazmaktadır. Denek, bağımsız olarak giyinme, yemek yeme, kişisel bakım becerilerine (elini ve yüzünü kalıp sabunla yıkama, saç tarama, diş fırçalama,), günlük yaşam becerilerine (ev temizliği ve düzenine ait becerilerden, çöp toplama, masa silme,; giysilerin bakımına ait becerilerden, kazak katlama, ayakkabı boyama, mutfak becerilerinden, , sofra serme, sofraya ekmek, çatal, kaşık, tabak, sürahi bardak getirme ve götürme), boyama, kesme, okuma ve yazma, sayma becerilerine sahiptir. Ayrıca denek, üç beş kelimelik cümlelerden oluşan yönergeleri yerine getirebilen, üç dört kelimelik cümlelerle gün içinde başından geçen bir olayı anlatabilen, okunduğunda ve söylendiğinde kelime kelime metin yazabilen, büyük-küçük, mekanda konum, renk kavramlarına sahip, eşleme ayırt etme yapabilen basit bir hikâyede kim, ne, ne zaman, ne oldu sorularına cevap verebilen, ek yetersizliği olmayan, 45 dk'lık ders saati boyunca yerinde sessizce oturarak ders dinleyen ve sorulan sorulara parmak kaldırarak cevap veren ve grup içi oyunlarda kurallara uyan bir öğrencidir.

Yedek denek, 1992 yılı doğumlu olup,17 yaşında bir kız öğrencidir. Denek bir rehabilitasyon merkezine devam etmektedir. Deneğin sağlık raporu incelendiğinde, Tanı kısmında, mental retardasyon ve orta derece zihinsel yetersizlik yazmaktadır. Denek, bağımsız olarak giyinme, yemek yeme, kişisel bakım becerilerine (elini ve yüzünü kalıp sabunla yıkama, saç tarama), günlük yaşam becerilerine (ev temizliği ve düzenine ait becerilerden, çöp toplama, masa silme; giysilerin bakımına ait becerilerden, kazak katlama, ayakkabı boyama, askıya kazak asma; mutfak becerilerinden, , sofra serme, sofraya ekmek, çatal, kaşık, tabak, sürahi bardak getirme ve götürme), boyama, kesme, okuma ve yazma, sayma becerilerine sahiptir. Ayrıca denek, iki üç kelimelik cümlelerden oluşan yönergeleri yerine getirebilen, iki üç kelimelik cümlelerle gün içinde başından geçen bir olayı anlatabilen, büyük-küçük, mekanda konum, renk kavramlarına(kırmızı, sarı yeşil ,mavi) sahip, eşleme ayırt etme yapabilen basit bir hikâyede kim, ne, ne zaman, ne oldu sorularına cevap

vereabilen, ek yetersizliği olmayan, 45 dk'lık ders saati boyunca yerinde sessizce oturarak ders dinleyen ve sorulan sorulara parmak kaldırarak cevap veren ve grup içi oyunlarda kurallara uyan bir öğrencidir.

İkinci yedek denek, 1993 yılı doğumlu olup,16 yaşında bir kız öğrencidir. Denek bir rehabilitasyon merkezine devam etmektedir. Deneğin sağlık raporu incelendiğinde, Tanı kısmında mental retardasyon hafıf zihinsel yetersizlik yazmaktadır. Denek, bağımsız olarak giyinme, yemek yeme, kişisel bakım becerilerine (elini ve yüzünü kalıp sabunla yıkama, sa tarama, diş fırçalama,), günlük yaşam becerilerine(ev temizliği ve düzenine ait becerilerden, çöp toplama, masa silme, giysilerin bakımına ait becerilerden, kazak katlama, ayakkabı boyama, mutfak becerilerinden, , sofra serme, sofraya ekmek, atal, kaşık, tabak, sürahi bardak getirme ve götürme), boyama, kesme, okuma ve yazma, sayma becerilerine sahiptir. Ayrıca denek, üç beş kelimelik cümlelerden oluşan yönergeleri yerine getireabilen,  dört kelimelik cümlelerle gün içinde başından geçen bir olayı anlatabilen, okunduğunda ve söylendiğinde kelime kelime metin yazabilen, büyük-küçük, mekanda konum, renk kavramlarına sahip, eşleme ayırt etme yapabilen basit bir hikâyede kim, ne, ne zaman, ne oldu sorularına cevap vereabilen, ek yetersizliği olmayan, 45 dk'lık ders saati boyunca yerinde sessizce oturarak ders dinleyen ve sorulan sorulara parmak kaldırarak cevap veren ve grup içi oyunlarda kurallara uyan bir öğrencidir.

Deneklerin hiçbiriyle, daha önce çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerine yönelik bir çalışma yapılmamıştır. Deneklere, çalışmayı isteyip istemedikleri sorulmuş ve çalışmaya gönüllü olduklarını belirten cevaplar alınmıştır.

3.3.KULLANILAN BİLGİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada kullanılan bilgi toplama araçları, öğrencilerin günlük yaşam becerileri alanlarındaki gereksinimlerini belirlemek, araştırma verilerini toplamak, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin uygulayıcı tarafından güvenilir biçimde uygulanıp uygulanmadığını belirlemek ve araştırmanın sosyal geçerliğini saptamak amaçlarına yönelik

olarak geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Bu bölümde, her bir amaç için kullanılan bilgi toplama araçlarıyla ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.3.1.Öğrencilerin Günlük Yaşam Beceri Alanlarında Gereksinimlerini Belirlemek Amacıyla Kullanılan Bilgi Toplama Araçları

Bu araştırmada, öğrencilerin günlük yaşam becerilerindeki gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik olarak öğretmen ve aile görüşme formu ve beceri kontrol listesi, hazırlanmıştır.

3.3.1.1.Öğretmen Görüşme Formu (Ek-1)

Zihin engelli öğrencilerin sahip oldukları günlük yaşam becerilerini ve gereksinimlerini belirleyebilmek amacıyla Öğretmen Görüşme Formu hazırlanmıştır.

Öğretmen Görüşme Formu geliştirilirken, daha önce alanda yapılan araştırmalarda kullanılan öğretmen görüşme formları incelenmiştir. Öğretmen görüşme formu; amaç, uygulama yönergesi, öğrencinin ve öğretmenin kimlik ve okul bilgileri, beceriler listesi bölümlerinden ve görüşmeden elde edilen bilgilerin kayıt edileceği sütunlardan oluşmuştur. Amaç bölümünde, formun niçin geliştirildiği yazılı olarak açıklanmış, uygulama yönergesinde ise, görüşme formunun nasıl uygulanacağı belirtilmiştir. Kimlik bilgileri bölümünde öğrencinin devam ettiği okula, görüşme yapılan öğretmen ve öğrenciye ait bilgiler yer almaktadır. Beceriler listesi, öğretmene yöneltilecek açık uçlu sorular, her bir beceri alanını içeren beceriler ve cevapların işaretleneceği kayıt çizelgesinden oluşmaktadır. Beceri alanları özbakım becerilerinden, tuvalet, giyinme, yemek yeme, kişisel bakım ve temizlik becerileri, günlük yaşam becerileri, alıcı ve ifade edici dil becerilerinden oluşmaktadır. Öğretmen görüşme formundan elde edilen bilgilerin kaydedilebilmesi amacıyla, görüşme formunun üzerinde çek atarak ve elde edilen ek bilgilerin açıklama sütununda yer alan boşluğa yazılarak kaydedilebileceği bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Bu form öğrencinin gerçekleştirdiği becerilerin neler olduğunu, becerileri günlük rutinlerinde, uygun zamanlarda kullanıp kullanmadığını ve bu becerileri kullanırken yardıma gereksinim duyup duymadığını ortaya çıkarmaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Öğretmen görüşme formu, araştırmaya katılacak zihin engelli öğrencilerin öğretmenleri ile birebir görüşülerek uygulanmıştır.

3.3.1.1.2 Öğretmen Görüşme Formunun Uygulanması

Öğretmen Görüşme Formu, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu'nda görev yapan dört öğretmene bire bir olarak uygulanmıştır. Öğretmen görüşme formu kullanımından önce, öğretmenlerden görüşme randevusu alınmıştır. Öğretmenle bir araya gelindikten sonra, görüşmenin amacı açıklanmıştır. Daha sonra, uygulama yönergesinde yazılan açıklamalar doğrultusunda, öğretmene sorular sorulmaya başlanılmıştır. Öğretmenin verdiği cevaplar, eğer öğrenci bağımsız olarak beceriyi yapıyorsa, o beceriyle ilgili bağımsız sütununun altına (+) işareti koyarak; yardımla yapıyorsa, yardımla sütununun altına artı (+) işareti koyarak işaretlenmiştir. Görüşme sırasında öğretmen adı geçen beceriyle ilgili ek bilgi veriyorsa, onlar da“ Açıklama” sütununa yazılmıştır. Görüşme sonunda öğretmene teşekkür edilerek, görüşme bitirilmiştir.

3.3.1.2. Beceri Kontrol Listesi (Ek-2)

Öğretmen görüşmesinden elde edilen bilgileri kontrol etmek ve zihin engelli öğrencilerin günlük yaşam, alıcı dil, ifade edici dil ve taklit becerileri alanlarında, yapabildiklerini kabaca belirleyerek gereksinimlerini ortaya çıkarmak amacıyla, beceri kontrol listesi hazırlanmıştır. Beceri Kontrol Listesi, araştırmacının“Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencilerin Ölçümlenmesi” yüksek lisans dersi sırasında hazırladığı ve daha önce yapılan araştırmalardaki kontrol listelerini incelemesi ve dersi veren öğretim üyesinin de görüşleri alınarak oluşturulmuş ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'ndeki bir öğretim üyesi ile kontrol ve düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir.

Beceri Kontrol Listesi; kimlik bilgisi, amaç, uygulama yönergesi, beceriler listesi ve değerlendirmeden elde edilen bilgilerin kayıt edileceği sütunlardan oluşmaktadır. Kimlik bilgileri bölümünde, görüşülen öğrencinin adı, soyadı ve doğum tarihi, uygulayıcının adı ve soyadı ve uygulama tarihi yer almıştır. Amaç bölümünde, kontrol listesinin niçin geliştirildiği yazılı olarak açıklanmıştır. Uygulama yönergesinde beceri kontrol listesinin nasıl uygulanacağı açıklanmıştır.

Beceriler listesi, yönerge, her bir beceri alanını içeren beceriler ve öğrencinin yapabildiklerinin işaretleneceği evet, hayır ve açıklama başlıklı kayıt çizelgesinden oluşmaktadır. Beceriler listesi bölümünde, ev temizliği ve düzeni, giysi bakımı, mutfak becerileri, alıcı dil becerileri, ifade edici dil becerileri, taklit becerileri bölümleri yer almaktadır. Ev temizliği becerileri bölümü 6, giysi bakımı becerileri bölümü 7, mutfak becerileri bölümü 18, alıcı dil becerileri bölümü 4, ifade edici dil becerileri 4, taklit becerileri bölümü 3 beceriden oluşmaktadır.

Beceri kontrol listesinden elde edilen bilgilerin kaydedilebilmesi amacıyla, beceri kontrol listesinin üzerinde çek atarak ve elde edilen ek bilgilerin açıklama sütununda yer alan boşluğa yazılarak kaydedilebileceği bir düzenlemeye yer verilmiştir.

3.3.1.2.1.Beceri Kontrol Listesinin Uygulanması

Öğretmen görüşme formunun uygulanması sonucunda, günlük yaşam becerileri alanlarında gereksinimi olduğu anlaşılan öğrencilere, kontrol listesi bire bir olarak uygulanmıştır. Kontrol listesi uygulanmadan önce, hangi öğrenci ile hangi gün ve saatte çalışılacağı belirlenmiştir. Çalışmaya başlanılmadan önce, araçlar hazırlanmıştır. Kontrol listesi uygulanmadan önce, yapılacak iş öğrenciye kısaca açıklanmıştır. Çalışmanın sonunda, öğrenciye teşekkür edilerek, sınıfına gönderilmiştir. Kontrol listesinin uygulanmasına, uygulama yönergesinde yazıldığı şekliyle yer verilmiştir. Buna göre çalışmaya, ilk beceri alanında yer alan orta güçlükte bir beceri ile başlanmıştır. Eğer öğrenci bu beceriyi gerçekleştiriyorsa, bir sonraki beceriye geçilmiştir; gerçekleştiriyorsa, bir önceki beceriye

geçilerek kontrol listesinin uygulanmasına devam edilmiştir. Ancak bazı beceri alanlarında, bir becerinin yapılması diğerini etkilemeyebilmektedir. Bunun için, o beceri alanında yer alan becerilere tek tek bakılmıştır.

3.3.1.3.Aile Görüşme Formu (Ek-3)

Günlük yaşam becerilerine gereksinimi olduğu belirlenen zihin engelli öğrencilerin sahip oldukları günlük yaşam becerilerini ve gereksinimlerini aile görüşüne dayalı olarak belirleyebilmek amacıyla aile görüşme formu hazırlanmıştır. Aile Görüşme Formu, alanda daha önce yapılan araştırmalardaki formların incelenmesi ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'nde görevli bir öğretim üyesinin görüşleri alınarak oluşturulmuş ve öğretim üyesi tarafından kontrol ve düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir.

Aile görüşme formu; amaç, uygulama yönergesi, çocuğun ve velinin kimlik bilgisi, çocuğun sağlık bilgileri, beceriler listesi ve görüşmeden elde edilen bilgilerin kayıt edileceği sütunlardan oluşmuştur. Amaç bölümünde formun niçin geliştirildiği yazılı olarak açıklanmış, uygulama yönergesinde ise, görüşme formunun nasıl uygulanacağı belirtilmiştir.

Kimlik bilgileri bölümünde görüşülen kişinin ve öğrencinin adı soyadı, doğum tarihi, yaşı, velinin mesleği, adres ve telefon bilgileri, öğrencinin tıbbi özgeçmiş bilgileri (ek engel, kullandığı cihaz ve protez, süregelen hastalık durumu) yer almaktadır.

Beceriler listesi, aileye yöneltilecek açık uçlu sorular, her bir beceri alanını içeren beceriler ve cevapların işaretleneceği kayıt çizelgesinden oluşmaktadır. Beceriler listesi başlığı altında tuvalet, yemek yeme, giyinme-soyunma, kişisel bakım, günlük yaşam, alıcı dil, ifade edici dil becerileri basitten zora doğru sıralanarak, öğrencinin gerçekleştirdiği becerilerin neler olduğunu, bu becerileri kullanırken yardıma gereksinim duyup duymadığını

ortaya çıkarmaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Beceriler listesinin son kısmında ailenin beklentilerini belirteceği bölüm yer almaktadır.

Aile görüşme formundan elde edilen bilgilerin kaydedilebilmesi amacıyla, görüşme formunun üzerinde çek atarak ve elde edilen ek bilgilerin açıklama sütununda yer alan boşluğa yazılarak kaydedilebileceği bir düzenlemeye yer verilmiştir.

3.3.1.3.1.Aile Görüşme Formunun Uygulanması

Aile görüşme formu, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu'nda çocukları eğitim alan, öğretmen görüşme formu ve beceri kontrol listesinin uygulanması sonucunda günlük yaşam becerileri alanında gereksinimi ortaya çıkan üç çocuğun annesine bire bir olarak uygulanmıştır. Aile görüşme formu kullanımından önce, annelerden görüşme randevusu alınmıştır. Annelerle rehabilitasyon merkezinde bire bir olarak bir araya gelindikten sonra, görüşmenin amacı açıklanmıştır. Daha sonra, uygulama yönergesinde yazılan açıklamalar doğrultusunda, anneye sorular sorulmaya başlanılmıştır. Annenin verdiği cevaplar, eğer öğrenci bağımsız olarak beceriyi yapıyorsa, o beceriyle ilgili bağımsız sütununun altına (+) işareti koyarak; yardımla yapıyorsa, yardımla sütununun altına (+) işareti koyarak işaretlenmiştir. Görüşme sırasında anne adı geçen beceriyle ilgili ek bilgi veriyorsa, onlar da“ Açıklama” sütununa yazılmıştır. Görüşme sonunda annelere teşekkür edilerek, görüşme bitirilmiştir.

3.3.1.4. Gereksinimlerin Belirlenmesi

Öğretmen görüşme formu, beceri kontrol listesi ve aile görüşme formunun uygulanması sonucunda, öğrencilerin günlük yaşam becerilerine gereksinimleri olduğu belirlenmiştir. Gereksinimleri ortaya çıkan üç çocuğun ailelerine aile görüşme formu uygulanarak, öğrencilerin gereksinimlerinin çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerileri olduğu saptanmıştır.

Belirlenen günlük yaşam becerileri içinden çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin araştırmada kazandırılması hedeflenen günlük yaşam becerileri olarak belirlenmesinin sebebi araştırma sonucu öğrenciler bu üç beceriyi kazandıkları takdirde becerilerin iş edinme ve sosyal kabulleri açısından işlevsel beceriler olmasıdır.

Asıl denek olarak belirlenen erkek öğrencinin babasının çaycılık yapması, öğrencinin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazandığı takdirde babasının iş yerinde gerekli olan bu üç beceriyi kullanarak öğrenciye iş imkanı sağlayacak olması ve her üç öğrencinin başka bir kurumda yardımcı personel olarak çalışabilmesi için sahip olması gereken becerilerin bu beceriler olması çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin işlevselliğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca yedek denek olarak belirlenen iki yetişkin kız öğrenci, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazandıkları takdirde kazanılan becerilerin öğrencilerin aile ve çevreleri tarafından sosyal kabullerini sağlayacak olması kazandırılması hedeflenen çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin işlevselliğini ortaya koymaktadır.

3.3.2. Pekiştireç Belirleme Formları ve Kullanılması (Ek-4, Ek-5)

Araştırmada, zihin engelli öğrenciler için kullanılacak pekiştireçleri belirlemek amacıyla, aile görüşüne dayalı (Ek-4) ve öğrenciye yönelik pekiştireç belirleme formu (Ek-5) olmak üzere iki form hazırlanmış ve kullanılmıştır. Aile görüşüne dayalı pekiştireç belirleme formunda, formun amacı, açıklama, örnek işaretleme, öğrencinin kimlik bilgileri, velinin kimlik bilgileri ve yiyecekler, sosyal ödüller ve etkinlikler başlıkları altında ödül listeleri yer almaktadır. Ödül listelerinin yanındaki üç sütunda ise sever, sevmez, çok sever başlıkları altında ailenin çocuğu için kullanılabilecek ödülleri işaretleyeceği kayıt sütunları, yer almıştır. Öğrenciye yönelik pekiştireç belirleme formunda açıklama, öğrencinin adı-soyadı, örnek işaretleme, yiyecekler, sosyal ödüller ve etkinlikler başlıkları altında ödül listeleri yer almaktadır. Ödül listelerinin yanındaki üç sütunda ise severim, sevmem, çok severim

başlıkları altında öğrencinin tercih edeceği ödülleri işaretleyeceği kayıt sütunları yer almaktadır. Her iki formun son bölümünde formda yer almayan ödül seçeneklerinin belirtilmesi için boşluklar bırakılmıştır.

Öğretmen görüşme formu, beceri kontrol listesi ve aile görüşme formunun uygulanması sonucunda, gereksinimleri saptanan üç çocuğa ve ailelerine, hazırlanan pekiştireç belirleme formları uygulanmıştır. Formlar, soruların öğrencilere ve ailelerine araştırmacı tarafından bire bir olarak sorulmasıyla doldurulmuştur.

Buna göre formlarda en çok tercih edilen seçenekler, birinci denek için yiyeceklerden cips, oyuncaklardan top, sosyal ödüllerden harikasin sözü, etkinliklerden bilgisayar ile oynamadır. İkinci denek için yiyeceklerden çikolata, oyuncaklardan bebek, sosyal ödüllerden aferin sözü, etkinliklerden bilgisayardan müzik dinlemedir. Üçüncü denek için yiyeceklerden çikolata, oyuncaklardan bebek, sosyal ödüllerden harikasin sözü, etkinliklerden müzik dinleme ve bilgisayarda oyun oynamadır. Belirlenen bu pekiştireçler araştırma boyunca kullanılacak pekiştireçler olarak belirlenmiştir.

3.3.3.Araştırma Verilerinin Toplanması İçin Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğretim öncesi, sırası ve sonunda öğrencilerin becerilerdeki düzeyini, kazandırılan becerilerin farklı ortam, araç-gereç ve kişiye genellenip genellenmediğini ve kazanılan becerilerin öğretimden sonra da sürüp sürmediğini belirlemek amacıyla veri toplanmıştır. Aşağıda, bu verilerin toplanması amacıyla geliştirilen ölçü araçları açıklanmaktadır.

3.3.3.1.Öğretim Öncesinde, Sırasında ve Öğretim Sonunda Öğrencilerin

Düzeyini Belirlemede Kullanılan Veri Toplama Araçları

Öğretim öncesinde, sırasında ve sonunda öğrencilerin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerindeki düzeyini belirlemek amacıyla: çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerisi ölçü araçları, beceri ölçü araçları kullanma yönergeleri, ve kayıt çizelgeleri geliştirilmiştir.

3.3.3.1.1.Beceri Ölçü Araçlarının Geliştirilmesi (Ek-6)

Araştırmada, zihin engelli öğrencilerin öğretimi yapılacak günlük yaşam becerilerindeki öğretim öncesi ve öğretim sonrası düzeylerini belirlemeye yönelik ölçüt bağımlı ölçü araçları geliştirilmiştir.

Ölçüt bağımlı ölçü araçlarının hazırlanmasında ilk olarak, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ve beceri basamakları ileri zincirleme yöntemine göre sıraya sokulmuştur. Daha sonra bu beceri basamakları tek fırsat yöntemiyle düzey belirlemeye yönelik ölçü araçlarının bildirimler bölümü oluşturulmuş, ölçüt olarak %100 benimsenmiş ve bağımsız sütunları eklenerek, ölçü araçları hazırlanmıştır.

3.3.3.1.1.1.Çay demleme Becerisi Ölçü Aracı (Ek-6.1)

Çay demleme becerisi ölçü aracı, deneklerin çay demleme becerisinde öğretim öncesi, sırası ve sonrası düzeylerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Çay demleme becerisi ölçü aracı, otuz dokuz bildirimden oluşan bildirim sütunu, %100 oranının yer aldığı ölçüt sütunu, ana yönerge ve bağımsız sütunundan oluşmaktadır.

3.3.3.1.1.2.Çay servisi Yapma becerisi Ölçü Aracı (Ek-6.2)

Çay servisi yapma becerisi ölçü aracı, deneklerin çay servisi yapma becerisinde öğretim öncesi, sırası ve sonrası düzeylerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Çay servisi yapma becerisi ölçü aracı, otuz dokuz bildirimden oluşan bildirim sütunu, %100 oranının yer aldığı ölçüt sütunu, ana yönerge ve bağımsız sütunundan oluşmaktadır.

3.3.3.1.1.3.Vileda İle paspas Yapma becerisi Ölçü Aracı (Ek-6.3)

Vileda ile paspas yapma becerisi ölçü aracı, deneklerin vileda ile paspas yapma becerisi öğretim öncesi, sırası ve sonrası düzeylerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Vileda ile paspas yapma becerisi ölçü aracı, otuz altı bildirimden oluşan bildirim sütunu, %100 oranının yer aldığı ölçüt sütunu, ana yönerge ve bağımsız sütunundan oluşmaktadır.

3.3.3.1.1.4. Beceri Ölçü Araçları Kullanma Yönergeleri (Ek-7) ve Kayıt Çizelgelerinin (Ek-8) Geliştirilmesi

Beceri ölçü aracının kullanılabilmesine yönelik olarak, çay demleme (Ek-7.1), çay servisi yapma (Ek-7.2) ve vileda ile paspas yapma (Ek-7.3) becerileri için ölçü aracı kullanma yönergeleri hazırlanmıştır. Yönergelerde, ölçü araçlarının amacı, ölçü araçlarının uygulanacağı öğrencinin özellikleri, ölçü araçlarının amaçlarına göre kullanılacak araçlar, uygulama ortamları ve ölçü araçlarının uygulanması bölümleri yer almaktadır.

Yönergelerin amaçlar bölümünde, öğrencinin becerilerde yer alan beceri basamaklarından hangilerini bağımsız olarak yapabildiğini belirlemeye yönelik ölçü araçları olduğu belirtilmiştir. Ölçü araçlarının hangi özelliklere sahip olan öğrencilere uygulanacağı betimlenmiş ve kullanılacak araçlar, uygulama ortamları ve ölçü araçlarının nasıl uygulanacağı açıklanmıştır.

Deneklerin, ölçü araçlarındaki beceri basamaklarını bağımsız olarak gerçekleştirme düzeylerini kaydetmek amacıyla, ölçü araçları kayıt çizelgesi haline getirilmiştir. Çay demleme (Ek-8.1), çay servisi yapma (Ek-8.2), vileda ile paspas yapma (Ek-8.3) becerileri kayıt çizelgeleri oluşturulmuştur. Çizelgelerin üst bölümünde öğrencinin ve uygulayıcının adı, soyadı bölümü yer almaktadır. Altta ise bildirimler, ana yönerge, ölçüt, birinci, ikinci ve üçüncü yoklama bölümlerine ayrılmış bağımsız sütunu bulunmaktadır.

3.3.3.1.1.5. Beceri Ölçü Araçlarının Ön Uygulamaları

Beceri ölçü araçlarının ön uygulaması, ölçü araçlarında yer alan bildirimlerin sayı ve sırasının uygun olup olmadığını, ölçü aracı kullanma yönergesinde yer alan açıklamaların net olup olmadığını ve kayıt çizelgesinin kullanımının rahat olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmacı, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini bağımsız olarak gerçekleştiren lise 1. Sınıfa devam eden yetersizlikten etkilenmemiş bir öğrenciye ilgili becerinin ana yönergesini vererek, beceriyi yapmasını istemiş ve öğrenciyi izlerken, beceri basamaklarının sıra, kullanma yönergesi ve kayıt çizelgesinin kullanımına ilişkin notlar almıştır.

Beceri ölçü araçlarını geliştirmek için araştırmacı, uzman görüşüne başvurmuştur. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümün' den bir öğretim üyesi beceri ölçü araçlarının basamaklarını incelemiştir. Bu inceleme sonunda, çay demleme becerisi, beceri analizine çayın demlenmesi için 10 dakika bekler basamağının eklenmesi gerekliliği, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin ölçü araçlarının uygun olduğu ortaya çıkmıştır ve ölçü araçları son halini almıştır.

Çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ölçü araçları ön uygulamaları sonucunda, hazırlanan ölçü araçlarının beceri basamaklarının sıra ve

sayısının uygun olduğuna, kullanma yönergesinin anlaşılabilir olduğuna ve kayıt çizelgelerinin kullanımının rahat olduğuna karar verilmiştir.

3.3.3.1.1.6. Beceri Ölçü Araçlarının Uygulanması ve Puanlanması

Beceri ölçü araçları, deneğe, becerinin öğretiminden önce ve öğretim sonrasında üç ayrı oturumda tek fırsat yöntemiyle bire bir olarak birer kez uygulanmıştır. Ayrıca öğretim sırasında yapılan değerlendirmelerde de bu beceri ölçü araçları kullanılmıştır. Ölçü araçları kullanma yönergelerinde açıklandığı şekilde ortam düzenlemesi yapılarak, öğrenciye beceriyle ilgili ana yönerge verilmiştir. Öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar, beceri kayıt çizelgesinde ilgili basamağın karşısına (+) işareti kullanarak kaydedilmiştir. Öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştiremediği ya da yanlış yaptığı basamaklar, beceri kayıt çizelgesinde ilgili basamağın karşısına (-) işareti kullanarak kaydedilmiştir. Öğrencinin doğru ya da yanlış tepkilerine nötr kalınmıştır. Öğrenci bir şey yapmadan beklediğinde, ana yönerge tekrar edilerek devam etmesi istenmiş, bir – iki saniye beklenilmiştir. Öğrencinin yine bir şey yapmadığı gözlemlendiğinde, bir kez daha ana yönerge tekrar edilerek devam etmesi istenmiş, bir iki saniye beklenilmiş, öğrencinin yine bir şey yapmadığı gözlemlendiğinde ise uygulamaya son verilmiştir. Öğrenci yanlış yöneldiğinde ise uygulama kesilerek, öğrencinin bağımsız olarak yapabildiği basamaklar (+), bağımsız olarak gerçekleştiremediği ya da yanlış yaptığı basamaklar ise (-) işareti kullanılarak kayıt edilmiştir. Öğrencinin, üç oturumun ikisinde, becerinin ana yönergesi verildikten sonra % 100 bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceri basamaklarını bağımsız olarak gerçekleştirdiği kabul edilmiştir.

3.3.4.Genelleme Sürecinde Veri Toplama

Deneklerin, becerileri farklı araç, ortam ve kişilere genelleyip genellemediklerini değerlendirmek için genelleme oturumları düzenlenmiştir. Çay demleme becerisi genelleme oturumunda, öğretim yapılan ortamdan farklı ortamda ve öğretim oturumlarında kullanılan araçlardan farklı araçlar verilerek, öğrencinin çay demleme becerisini farklı ortam ve materyale genelleyip genellemediğine bakılmıştır. Çay servisi yapma becerisi genelleme

oturumunda: öğretim yapılan ortamdan farklı ortamda, öğretim oturumlarından farklı araçlar kullanılarak ve farklı bir kişiye çay servisi yapma becerisini genelleyip genelleyemediğine bakılmıştır. Vileda ile paspas yapma becerisi genelleme oturumunda öğretim yapılan ortamdan farklı bir ortamda öğretim oturumlarında kullanılan araçlardan farklı araçlar verilerek, öğrencinin vileda ile paspas yapma becerisini farklı ortam ve araca genelleyip genelleyemediğine bakılmıştır. Genelleme oturumlarında, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ölçü araçları uygulanmıştır.

3.3.5.Süreklilik Sürecinde Veri Toplama

Deneklerin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazandıktan belli bir süre sonra sürdürüp sürdüremediklerini değerlendirmek amacıyla, öğretimin tamamlanmasından 7, 14 ve 21 gün sonra veri toplanmıştır. Bu amaçla, deneklere çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ölçü araçları, öğretim sırasında kullanılan araçların aynısı kullanılarak uygulanmıştır.

3.3.6.Uygulama Güvenilirliğinin Hesaplanması

Uygulama güvenilirliği verilerinin, alandan olan kişilerin uygulamayı yürüttükleri durumlarda oturumların %20'sinde; alandan olmayan kişilerin uygulamayı yürüttükleri durumlarda ise %30 ve üzerinde toplandığı belirtilmektedir (Tekin, 1999). Bu açıklamaya göre, uygulamacının özel eğitim öğretmeni olması nedeniyle, başlama, genelleme düzeyi başlama, uygulama, süreklilik ve genelleme oturumlarının %20'sinde uygulama güvenilirliği verisi toplanılmıştır. Uygulama güvenilirliği katsayısı, gözlenen uygulamacı davranışının, planlanan uygulamacı davranışına bölünerek yüzdesinin alınması ile hesaplanmıştır.

Araştırmada, uygulama güvenilirliği verileri iki amaçla toplanılmıştır. Birinci amaç, davranış öncesi ipucu ve sınav ipucu işlem süreciyle yapılan öğretim sırasında, işlem sürecinin uygulamacı tarafından güvenilir biçimde uygulanıp uygulanmadığını

değerlendirmektir. Bu amaçla, “davranış öncesi ipucu ve sinama işlem sürecini uygulama güvenilirliği” veri toplama formu (Ek-9) hazırlanmıştır.

Davranış öncesi ipucu ve sinama ipucu işlem süreci uygulama güvenilirliği veri toplama formunun hazırlanması için, davranış öncesi ipucu ve sinama ipucu işlem sürecine göre hazırlanan öğretim süreçlerinde yer alan aşamalar analiz edilip, beceri basamakları şeklinde formun sol sütunda yer almıştır. Daha sonra basamakların yanına evet ve hayır sütunları açılarak form tamamlanmıştır.

İkinci amaç ise, yoklama oturumlarında (başlama, süreklilik ve genelleme) güvenilir biçimde veri toplanılıp toplanılmadığını değerlendirmektir. Bu amaçla, yoklama oturumları uygulama güvenilirliği veri toplama formu” (Ek-10) hazırlanmıştır. Yoklama oturumları (başlama, süreklilik ve genelleme) uygulama güvenilirliği veri toplama formunun hazırlanması için, becerilerin ölçü aracı uygulama yönergesindeki aşamaların analizi yapılmış ve beceri analizi basamakları şeklinde formun sol sütununda yer almıştır. Bu basamakların karşısına evet- hayır sütunları açılmış, formun başına gözlemci ve tarih satırları eklenerek forma son hali verilmiştir.

Uygulamacının, davranış öncesi ipucu ve sinama ipucu işlem sürecini güvenilir biçimde uygulayıp uygulamadığını belirleyebilmek üzere, uygulama sırasında tüm oturumlar kamera ile kaydedilmiştir. Gazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Zihin Engelliler Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine devam eden bir özel eğitim öğretmeni ve bir özel eğitim uzmanı, uygulamacının bu basamakları yerine getirip getirmediğini kamera kaydından izleyerek, uygunsa formda yer alan “Evet” sütununa; uygun değilse “ Hayır” sütununa çek atmak suretiyle formları doldurmuşlardır.

3.3.7. Sosyal Geçerlilik Formları ve Kullanılması (Ek-11, Ek-12)

Araştırmada kazandırılmak istenilen becerilerin önemini ve işlevselliğini, bu becerileri kazandırmak üzere kullanılan işlem sürecinin uygunluğunu ve işlevselliğini değerlendirmek amacıyla, ğretmenlere (Ek-11) ve annelere yönelik (Ek-12) olarak ‘‘Sosyal Geçerlilik Formu’’ geliştirilmiştir. Sosyal geçerlilik formu geliştirilirken, beceri öğretimine yönelik olarak daha önce yapılan araştırmalarda kullanılan formlar incelenmiştir. Daha sonra, bu araştırmada ğretimi yapılan beceriler ve kullanılan ipucu işlem süreci dikkate alınarak, kazandırılmak istenilen becerilerin önemini, becerilerin ve bu becerileri kazandırmak için kullanılan işlem sürecinin işlevsel olup olmadığını ölçmeye hizmet edecek şekilde anneye ve öğretmene yönelik sorular oluşturulmuştur. Öğretmenlere yönelik sosyal geçerlik formu on bir sorudan, annelere yönelik sosyal geçerlik formu ise altı sorudan oluşmaktadır. Soruların altında, evet düşünüyorum, hayır düşünmüyorum ve kararsızım şeklinde bölümler yer almaktadır.

Araştırmanın tamamlanmasından sonra, hazırlanan sosyal geçerlilik formları bire bir olarak anneler ve öğretmenlere uygulanmıştır. Formda yer alan sorular, araştırmacı tarafından öğretmenlere ve annelere sorulmuş, cevaplar ilgili bölüme kaydedilmiştir.

3.4.DAVRANIş ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İPUCU İşLEM SRECIYLE SUNULAN GÜNLÜK YAşAM BECERİLERİ ÖĞRETİM MATERYALİNİN HAZIRLANMASI (Ek-13)

Araştırmanın deney sürecini, deneğe çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin öğretimlerinde ‘‘davranış öncesi ipucu ve sinama ipucu işlem sürecinin’’ uygulanması oluşturmaktadır. Bu nedenle, davranış öncesi ipucu ve sinama ipucu işlem süreciyle sunulan günlük yaşam becerileri ğretim materyali geliştirilmiştir. Beceri ğretim materyali geliştirilmeden önce, davranış öncesi ipucu ve sinama ipucu işlem süreciyle ilgili yayınlar ve araştırmalar gözden geirilmiiştir.

Davranış öncesi ipucu ve sınaıa ipucu işlem sürecini uygulayabilmek için: Becerinin ana yönergesini ve öğrenci için verilecek uygun ipucunu belirlemek, öğretim oturumlarını ve yoklama(değerlendirme) oturumlarını planlamak, yanıt aralığı süresini, öğrenci davranışlarına ne şekilde tepkide bulunulacağını, denemeler(öğretim süreci) arası süreyi, öğrenci tepkilerinin ne şekilde kaydedileceğini belirlemek gerekmektedir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Aşağıda, öncelikle günlük yaşam becerileri öğretim materyali geliştirilmeden önce, becerinin ana yönergesi ve öğretimde kullanılacak uygun ipucunun belirlenmesi, öğrenci davranışlarına ne şekilde tepkide bulunulacağını, öğrenci davranışlarının ne şekilde kaydedileceğini belirleme bölümleri açıklanmaktadır. Daha sonra davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem süreciyle sunulan günlük yaşam becerisi öğretim materyali açıklanmaktadır.

3.4.1. Becerilerin Ana Yönergesinin Belirlenmesi

Davranış öncesi ipucu ve sınaıa ipucu işlem sürecine göre öğretim yapılırken, öğrencinin becerileri gerçekleştirmesini sağlamak amacıyla, çay demleme becerisi için “çay demle”, çay servisi yapma becerisi için “çay servisi yap”, vileda ile paspas yapma becerisi için “vileda ile paspas yap” ” ana yönergeleri belirlenmiştir.

3.4.2.Öğrenci İçin Verilecek Uygun İpucunu Belirleme

Model olma ipucu, öğretimde kullanılacak uygun ipucu olarak belirlenmiştir. Uygun ipucu belirlenirken, deneklerin taklit etme becerisine sahip olup olmadıkları, alıcı ve ifade edici dil düzeyleri, kullandıkları vücut bölümleri, ek yetersizliklerinin olup olmadığı, bekleme sürelerinin ne kadar olduğu ve öğretilecek becerinin özellikleri dikkate alınmış ve sınıf öğretmenleriyle görüşülmüştür.

Denekler, taklit etme becerisine sahip, üç-dört kelimelik cümlelerden oluşan yönergeleri yerine getirebilen, üç dört kelimelik cümlelerle konuşabilen, okuyabilen, söylendiğinde yazabilen, en az 100'e kadar sayma becerisine sahip, ek yetersizlikleri olmayan, 40-45 dakika'lık ders süresince dinleme kurallarına uygun bir şekilde oturarak öğretmenini dinleyen ve tüm vücut bölümlerini rahatlıkla kullanılabilen öğrenciler oldukları için model olma ipucunun öğretimde kullanılmasına karar verilmiştir.

3.4.3. Öğretim Sırasında Öğrenci Davranışlarına Ne Şekilde Tepkide

Bulunulacağını Belirleme

Bu araştırmada, denek doğru tepki verdiğinde pekiştirilmiş, yanlış tepki verdiğinde, ya da yanlış yönelmiş beklemesi gerektiği söylenip, ipucu tekrar sunulmuştur. Denek tepkide bulunmadığında, denegin dikkati çalışmaya çekilip, ipucu tekrar sunulmuştur.

3.4.4.GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ ÖĞRETİM MATERYALİ

Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle sunulan günlük yaşam becerileri öğretim materyali, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerisi öğretim ünitelerinden oluşmaktadır. Her beceri öğretim ünitesi amaçlar ve öğretim planlarından oluşmaktadır.

3.4.4.1.Amaçlar

Öğrencinin yapabildiklerinin belirlenmesinden sonra uzun dönemli amaçlara karar verilir. Beceri öğretiminde her zaman uzun dönemli amaç, öğrenciyi, o beceriyi bağımsız olarak yapar hale getirmektir (Varol, 2005). Daha sonra, bu uzun dönemli amaca ulaşacak şekilde alt amaçlar oluşturulur.

Bu araştırmada amaçlar, tüm beceri yaklaşımına göre düzenlenmiştir. Tüm beceri yaklaşımına göre amaç düzenlenirken, önce becerinin bütünü ile ilgili uzun dönemli amaç konulmuştur. ay demleme becerisi için uzun dönemli amaç: Öğrencinin bağımsız olarak çay demlemesidir. ay servisi yapma becerisi için uzun dönemli amaç: Öğrencinin bağımsız olarak çay servisi yapmasıdır. Vileda ile paspas yapma becerisi için uzun dönemli amaç: Öğrencinin bağımsız olarak vileda ile paspas yapmasıdır. Bu uzun dönemli amaçlara ulaşacak şekilde birinci kısa dönemli amaçlar, öğrencinin model olunduğunda çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapması, ikinci kısa dönemli amaçlar öğrencinin bağımsız olarak çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapması olarak belirlenmiştir.

3.4.5.Öğretim Planlarının Hazırlanması

Öğretim planları, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri için kullanılacak araçlar, öğretime hazırlık ve ğrenci tepkilerine uygun olarak sunulan ğretim oturumlarını içermektedir.

Öğretim oturumlarının yazımına, beceriyle ilgili ana yönerge verilerek başlanılmıştır. Sonra beceri basamaklarının tamamına model olma ipucu sunulmuş ve öğrencinin becerinin basamaklarını model olma ipucuyla gerçekleştirmesini sağlayacak şekilde düzenleme yapılmıştır.

Beceride yer alan her bir basamak için hareketin tamamının yapılarak ve neyin nasıl yapıldığının öğrenciye anlatılarak gösterilmesi ve o beceri basamağıyla ilgili sözel ipucunun verilmesi model olma ipucunun sunulmasıdır. Öğrenci verilen ipucuyla beceri basamağını doğru olarak gerçekleştirdiyse, sözel olarak aferin, harikasın gibi sözlerle pekiştirilmiştir. Öğrenci yanlış tepkiye yöneldiğinde, hemen bir önceki pozisyona döndürülerek bekleme pozisyonuna getirilmiş, model olma ipucu tekrar sunulmuş ve doğru tepki verdiğinde sözel olarak pekiştirilmiştir. Eğer, ğrenci hiçbir şey yapmadan bekleyecek olursa, uygulamacı

öğrencinin tepki vermeyişini görmezden gelmiş ve tekrar model olma ipucunu sunmuş ve doğru tepki verdiğinde sözel olarak pekiştirilmiştir. Örneğin, uygulamacı, “ bak ben çaydanlığın kulpundan kullandığım elim ile tutuyorum derken çaydanlığın kulpundan tutar.” “Hadi sende kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tut” der. Öğrenci kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutarsa “harikasın kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tuttun” der. Öğrenci yanlış tepkide bulunur ya da yanlışla yönelirse uygulamacı, öğrenciye hiç bir şey söylemeden ve elindeki aracı bıraktırmadan bir önceki pozisyona getirir ve tekrar model olur. Öğrenci tepkide bulunmaz ve hiçbir şey yapmadan beklerse, uygulamacı öğrenciye, “bak ben çaydanlığın kulpunda kullandığım elim ile tutuyorum derken çaydanlığın kulpundan tutar.” “Hadi sende kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tut” diyerek tekrar model olur. Öğrenci kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutarsa “harikasın kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tuttun” der.

3.4.6. Yoklama (Değerlendirme) Oturumlarının Planlanması

Davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreçlerinde, değerlendirme oturumlarının kaç öğretim oturumunda bir yapılmasının uygun olduğuna ilişkin bir görüş bulunmamaktadır. Bu araştırmada becerinin öğretimi sırasındaki değerlendirmeler (yoklama) her öğretim oturumunun hemen sonunda yapılmıştır.

3.4.7. Bağımsızlık Yoklamaları

Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle sunulan öğretim oturumları sonunda, öğrenciye becerinin ana yönergesi verildikten sonra, öğrenci becerinin kalan bütün basamaklarını bağımsız olarak yaptığında, beceri ölçü araçları bire bir olarak üç kez uygulanarak bağımsızlık yoklaması yapılmıştır.

3.5.BECERİ ÖĞRETİM MATERYALİNİN ÖN UYGULAMASI

Her becerinin öğretim süresinin ne kadar olacağını belirlemek ve hazırlanan öğretim süreçlerin de eksiklikler varsa gidermek için, her üç beceri içinde ön uygulama yapılmıştır.

Ön uygulamada, lise 1. Sınıfa devam eden 15 yaşında bir öğrenciyle çalışılmıştır. Her beceri basamağı için model olma ipucu bir kez verilerek uygulama yapılmış ve uygulama süresi belirlenmiştir. Ön uygulama sonucunda, çay demleme becerisinin her bir basamağına model olma ipucunun bir kez verilmesiyle öğretim yapıldığında, uygulamanın 20-25 dakikalık süre aldığı, çay servisi yapma becerisinin her bir basamağına model olma ipucunun bir kez verilmesiyle öğretim yapıldığında, uygulamanın 5-7 dakikalık süre aldığı, vileda ile paspas yapma becerisinin her bir basamağına model olma ipucunun bir kez verilmesiyle öğretim yapıldığında, uygulamanın 10 dakika süre aldığı belirlenmiştir. Ön uygulamalar sonucunda, öğretim planlarının uygunluğuna karar verilmiştir.

3.6.ORTAM VE MATERYALLER

Çay demleme becerisi başlama düzeyi, genelleme başlama düzeyi, öğretim uygulamaları, genelleme öğretim oturumları, öğretim sonu ve süreklilikle ilgili veri toplama aşamaları, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu'na ait mutfakta yapılmıştır. Mutfak, yaklaşık 3-4 metrekaredir. Mutfakta öğrenci ve uygulayıcının yan yana durabileceği uzunlukta bir mutfak tezgahı, tezgahın sağ uç tarafında dört gözlü ve otomatik çakmaklı bir set üstü ocak, tezgahın sol uç tarafında plastik bir bulaşıklik, tezgahın sol orta tarafına yakın bir lavabo vardır. Tezgahın alt ve üst taraflarında tahta, kapaklı mutfak dolapları yer almaktadır. Tezgahın karşısında altı kişilik dikdörtgen bir masa ve masanın etrafında altı sandalye vardır. Mutfakta ayrıca kapının yanında bir mini buzdolabı vardır. Çalışmalar sırasında uygulamacı ve denek tezgaha dönük, yan yana, araştırmacı deneğin kullandığı eli tarafında olacak şekilde ayakta çalışmışlardır. Çalışmanın genelleme öğretim uygulamasını denek ve araştırmacı birlikte yürütmüştür

Çay demleme becerisi başlama düzeyi, öğretim uygulamaları, öğretim sonu ve süreklilikle ilgili veri toplama aşamalarında, alüminyum kırmızı saplı yuvarlak tipli çaydanlık ve demlik, cam mor kapaklı çay kavanozu, metal kaşık, musluk, dört gözlü otomatik çakmaklı set üstü ocak kullanılmıştır. Aynı araçlardan birer tane denek ve araştırmacının önünde tezgahın üstünde bulunmuştur.

Genellemeye yönelik başlama düzeyi, öğretim sonu ve genelleme öğretim oturumları veri toplama aşamalarında, aynı mutfaktan faydalanılmıştır. Genelleme düzeyinde, çelik uzun tipli mavi kulplu çaydanlık ve demlik, beyaz kapaklı cam bir kavanoz, plastik bir kaşık, musluk, dört gözlü otomatik çakmaklı set üstü ocak kullanılmıştır. Aynı araçlardan birer tane denek ve araştırmacının önünde tezgahın üstünde bulunmuştur. Çalışmanın genelleme oturumları uygulamasını denek ve araştırmacı birlikte yürütmüştür.

Çay servisi yapma becerisi başlama düzeyi, öğretim uygulamaları, , öğretim sonu ve süreklilikle ilgili veri toplama aşamaları; Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu'na ait bir sınıf, koridor ve sekreter odasında yapılmıştır. Sınıf, yaklaşık 2-3 metrekaaredir. Sınıfta öğrenci ve uygulayıcının yan yana durabileceği uzunlukta bir masa masanın sağ arka yanında kapaksız bir dolap vardır. Ayrıca sınıfta iki adet sandalye vardır. Masanın sağında sınıfın penceresi yer almaktadır. Çalışmalar sırasında uygulamacı ve denek masaya dönük yan yana, uygulamacı deneğin kullandığı eli tarafında olacak şekilde ayakta çalışmışlardır.

Çay servisi yapma becerisi başlama düzeyi, öğretim uygulamaları, öğretim sonu ve süreklilikle ilgili veri toplama aşamalarında, plastik bir tepsi, plastik bir şekerlik, metal çay kaşığı, alüminyum kırmızı kulplu demlik, çaydanlık, camdan ve renkli büyük cam çay bardağı, camdan çay tabağı kullanılmıştır. Çalışma sırasında çaydanlık ve demlik masanın üstünde, bardak, çay tabağı, çay kaşığı, tepsi, şekerlik, öğrencinin sağ arka yanında bulunan dolapta yer almıştır. Araçlardan çaydanlık ve demlik masanın üstünde, bardak, çay tabağı, çay kaşığı, tepsi, şekerlik, dolapta olacak şekilde, araçların aynısından birer tane denek ve araştırmacı için hazır bulunmuştur. Çalışma sınıfta başlamış, elde çay tepsisi olduğu halde

koridordan geçilerek sekreterlik bölümünde oturan rehabilitasyon merkezi sekreterine servis edilmiştir. Çalışmanın genelleme öğretim uygulamasını denek ve araştırmacı birlikte yürütmüştür.

Genellemeye yönelik genelleme başlama düzeyi ve öğretim sonu, genelleme oturumları, veri toplama aşamalarında, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nin çay ocağından faydalanılmıştır. Çay ocağı 1-2 metre kare genişliğinde, penceresi yoktur. Mutfakta bir mutfak tezgahı, tezgahın alt ve üst tarafında kapaklı mutfak dolapları, küçük kare bir masa ve iki sandalyenin olduğu yerdir. Genelleme düzeyinde, çelik uzun tipli mavi kulplu çaydanlık ve demlik, metal şekerlik, metal sivri uçlu çay kaşığı, şeffaf küçük cam çay bardağı, kahverengi deri kaplamalı iki tutacaklı bir çay tepsisi, metal yuvarlak çay tabakları kullanılmıştır. Çalışma mutfakta başlamış, elde çay tepsisi olduğu halde koridordan geçildikten sonra bir sınıfta rehabilitasyon merkezi müdürüne servis edilmiştir. Çalışmanın genelleme öğretim uygulamasını denek ve bir özel eğitim öğretmeni birlikte yürütmüştür.

Vileda ile paspas yapma becerisi başlama düzeyi, öğretim uygulamaları, öğretim sonu ve süreklilikle ilgili veri toplama aşamaları; Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu'na ait bir banyo ve sınıfta yapılmıştır. Banyo yaklaşık 2 metre kare genişliğindedir. Banyonun sağ tarafında bir klozet, klozetin sağında bir lavabo ve ayna, klozetin karşısında bir duş seti halinde musluk takımı bulunmaktadır. Çalışmalar sırasında uygulamacı ve denek duş seti musluk takımına dönük, yan yana, uygulamacı deneğin kullandığı eli tarafında olacak şekilde ayakta çalışmışlardır. Çalışma banyoda başlanmış, 2 metre kare genişliğinde boş bir sınıfta çalışmaya devam edilmiştir.

Vileda ile paspas yapma becerisi başlama düzeyi, öğretim uygulamaları, öğretim sonu ve süreklilikle ilgili veri toplama aşamalarında, kırmızı bir kova, kırmızı plastik saplı, beyaz paspaslı bir fırça, musluk, beyaz renkli içi mor renkli deterjanla dolu kapaklı bir deterjan kutusu ile çalışılmıştır. Araçların aynısından birer tane denek ve uygulamacı için hazır bulunmuştur. Çalışmaya banyoda başlanmış, elde kova ve fırça olduğu halde koridordan

geçilerek sınıfta devam edilmiştir. Çalışmanın genelleme oturumları öğretim uygulamasını denek ve araştırmacı birlikte yürütmüştür

Genellemeye yönelik genelleme başlama düzeyi ve öğretim sonu, genelleme öğretim oturumları, veri toplama aşamalarında, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nin bir lavabolu wc ve koridorundan faydalanılmıştır. İki bölümlü olan wc nin birinci bölümü ile ikinci bölümü bir kapı ile ayrılmıştır. Birinci bölüm 1 metre kare genişliğindedir. Giriş kapısının sağ tarafında bir lavabo ve musluk bulunmaktadır. Çalışma sırasında uygulayıcı deneğin kullandığı eli tarafında ayakta bulunmuştur. Koridor sınıflar arasında enine 1,5 metre genişliğinde bir koridordur.

Genelleme düzeyinde, beyaz bir kova, tahta saplı, sarı paspaslı bir fırça, şeffaf içi kırmızı deterjan dolu kapaklı bir deterjan kutusu kullanılmıştır. Aynı araçlardan uygulayıcı ve denek için birer tane aynı araçlardan bulunmuştur. Çalışmaya lavaboda başlanmış, elde kova ve fırça olduğu halde koridordan geçilerek sınıfta devam edilmiştir. Çalışmanın genelleme oturumlarını denek ve araştırmacı birlikte yürütmüştür

3.7.DENEY SÜRECİ

Deney sürecinde, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri için başlama düzeyi, öğretim, süreklilik ve genelleme oturumlarına yer verilmiştir.

3.7.1.Başlama Düzeyi Verilerinin Toplanması

Deneğin çay demleme becerisinde başlama düzeyi belirlenirken, çay demleme beceri ölçü aracı, deneğe sağaltım öncesi bire bir olarak aynı gün içinde, üç ayrı oturumda, üç kez uygulanarak başlama düzeyi verileri toplanmıştır. Denek için aynı gün içinde bir oturuma

daha yer verilerek, genellemeye yönelik başlama düzeyi verileri toplanmıştır. Ölçü araçlarının uygulanma zamanları arasında, 15-20 dakikalık sürenin geçmesine dikkat edilmiştir. 15 dakikalık süre içerisinde denek, bilgisayarda oyun oynama, cep telefonundan müzik dinleme ve çay içme etkinlikleri ile ilgilenmiştir. Deneğin başlama düzeyi verilerinin toplandığı gün, diğer iki beceri için iki ayrı oturumda çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ölçü araçları uygulanarak yoklama verileri toplanmıştır. Her oturum, deneğin çalışılacak beceriye göre mutfak, banyo, sınıfa alınması ile başlamış ve çalışmanın sonunda, deneğin çalışma ortamından çıkarılması ile sonuçlanmıştır. Çay demleme becerisinin öğretimi tamamlandıktan sonra, çay servisi yapma ve çay servisi yapma becerisinin öğretimi tamamlandıktan sonra vileda ile paspas yapma becerisinin başlama düzeyi alımında da aynı süreç izlenmiştir. Başlama düzeyi verileri toplanırken oturumlarda kullanılan araçlar, ortam ve uygulamayı yürüten kişi Tablo-1’de gösterilmiştir.

Tablo-1: Başlama düzeyi verilerinin toplanmasında oturumlarda kullanılan araçlar, ortam ve uygulamayı yürüten kişi.

Beceri	Başlama Düzeyinde Kullanılan Araçlar	Genelleme Başlama Düzeyinde Kullanılan Araçlar	Başlama Düzeyinde Kullanılan Ortam ve Uygulamayı Yürüten Kişi	Genelleme Başlama Düzeyinde Kullanılan Ortam ve Uygulamayı Yürüten Kişi
Çay Demleme Becerisi	Yuvarlak tipli, kırmızı kulplu küçük, çaydanlık ve demlik, metal kaşık, dört gözlü otomatik çakmaklı ocak, mor kapaklı desenli çay kavanozu. Musluk	Uzun tipli, siyah kulplu büyük çaydanlık ve demlik, plastik kırmızı kaşık, dört gözlü otomatik çakmaklı ocak, beyaz kapaklı, desensiz çay kavanozu, musluk	Mutfak, araştırmacı	Mutfak, araştırmacı
Çay Servisi	Plastik gül desenli	Deri kaplamalı,	Sınıf, koridor,	Çay odası, koridor,

Yapma Becerisi	beyaz tepsi, cam renkli çay tabağı, metal çay kaşığı, plastik kapaklı şekerlik, yuvarlak tipli, kırmızı kulplu küçük, çaydanlık ve demlik,	kahverengi tepsi, metal çay tabağı, sivri uçlu çay kaşığı, metal kapaksız şekerlik, uzun tipli, siyah kulplu büyük çaydanlık ve demlik,	sekreterlik, Araştırmacı	sınıf, Özel eğitim öğretmeni
Vileda ile Paspas Yapma Becerisi	Kırmızı kova, plastik kırmızı saplı beyaz püsküllü paspas, mor renkli deterjan ve kutusu, musluk	Beyaz kova, tahta saplı sarı püsküllü paspas, kırmızı renkli deterjan ve kutusu, musluk	Banyo, Sınıf, araştırmacı	Lavabo, koridor, araştırmacı

3.7.2. Uygulama Evresi

Beceriler arası çoklu yoklama modeline göre desenlenen bu araştırmada, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin “davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle” öğretiminin yapılması, uygulama evresini oluşturmaktadır. Bu bölümde, becerilerin öğretim süresi ile davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretim başlıkları altında uygulama sürecinin açıklanmasına yer verilmiştir.

3.7.2.1. Becerilerin Öğretim Süresi

Araştırmanın uygulama evresi, çay demleme becerisi için 25'er dakikalık üç öğretim oturumu, çay servisi yapma becerisi için 7 dakikalık bir öğretim oturumu, vileda ile paspas yapma becerisi için 10'ar dakikalık iki öğretim oturumu olmak üzere toplam on üç gün sürmüştür. Çalışma hafta içi her gün yapılmıştır. Uygulama evresi, araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Her becerinin öğretim oturumu, deneğin çalışma ortamına alınması ile başlamış ve çalışmanın sonunda deneğin çalışma ortamından çıkarılması ile sonuçlanmıştır.

Aşağıdaki tabloda, uygulama evresini gösteren çalışma takvimi yer almaktadır.

Tablo-2: Uygulama Evresi Çalışma Takvimi

TARİH	PLAN	AÇIKLAMA
02.07.2009 PERŞEMBE	Çay demleme becerisi başlama düzeyi	
	Çay demleme becerisi başlama düzeyi	
	Çay demleme becerisi başlama düzeyi	
	Çay servisi yapma yoklama verisi	
	Vileda ile yer silme yoklama verisi	
	Çay demleme becerisi genelleme başlama düzeyi	
03.07.2009 CUMA	Çay demleme becerisi 1. Öğretim oturumu	
	Çay demleme becerisi 1. Değerlendirme oturumu	Öğretim bittikten hemen sonra
	Çay demleme becerisi 2. Öğretim oturumu	
	Çay demleme becerisi 2. Değerlendirme oturumu	Öğretim bittikten hemen sonra
	Çay demleme becerisi 3. Öğretim oturumu	
	Çay demleme becerisi 3. Değerlendirme oturumu	Öğretim bittikten hemen sonra
04.07.2009 CUMARTESİ	Çay demleme becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Çay demleme becerisi öğretim	

	sonu bağımsızlık yoklaması	
	Çay demleme becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Çay demleme becerisi genelleme düzeyi	
	Çay servisi yapma becerisi başlama düzeyi	
	Çay servisi yapma becerisi başlama düzeyi	
	Çay servisi yapma becerisi başlama düzeyi	
	Vileda ile yer silme becerisi yoklama düzeyi	
	Çay servisi yapma becerisi genelleme başlama düzeyi	
06.07.2009 PAZARTESİ	Çay servisi yapma becerisi 1. Öğretim oturumu	
	Çay servisi yapma becerisi 1. değerlendirme oturumu	Öğretim bittikten hemen sonra
07.07.2009 SALI	Çay servisi yapma becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Çay servisi yapma becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Çay servisi yapma becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Çay servisi yapma becerisi genelleme düzeyi	
	Vileda ile yer silme becerisi başlama düzeyi	
	Vileda ile yer silme becerisi başlama düzeyi	
	Vileda ile yer silme becerisi	

	başlama düzeyi	
	Çay demleme becerisi yoklama verisi	
	Vileda ile yer silme becerisi genelleme başlama düzeyi	
08.07.2009 ÇARŞAMBA	Vileda ile yer silme becerisi 1. öğretim oturumu	
	Vileda ile yer silme becerisi 1. değerlendirme oturumu	Öğretim bittikten hemen sonra
	Vileda ile yer silme becerisi 2. öğretim oturumu	
	Vileda ile yer silme becerisi 2. değerlendirme oturumu	Öğretim bittikten hemen sonra
09.07.2009 PERŞEMBE	Vileda ile yer silme becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Vileda ile yer silme becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Vileda ile yer silme becerisi öğretim sonu bağımsızlık yoklaması	
	Vileda ile yer silme becerisi genelleme düzeyi	
	Çay demleme becerisi yoklama verisi	
	Çay servisi yapma becerisi yoklama verisi	
11.07.2009 CUMARTESİ	Çay demleme becerisi süreklilik düzeyi	
14.07.2009 SALI	Çay servisi yapma becerisi yapma süreklilik düzeyi	
18.07.2009	Çay demleme becerisi süreklilik düzeyi	

CUMARTESİ		
	Vileda ile yer silme becerisi süreklilik düzeyi	
21.07.2009 SALI	Çay servisi yapma becerisi yapma süreklilik düzeyi	
25.07.2009 CUMARTESİ	Çay demleme becerisi süreklilik düzeyi	
	Vileda ile yer silme becerisi süreklilik düzeyi	
30.07.2009 PERŞEMBE	Vileda ile yer silme becerisi süreklilik düzeyi	
	Çay servisi yapma becerisi yapma süreklilik düzeyi	

Araştırmanın uygulama evresinde, deneğe tek fırsat yöntemiyle çay demleme becerisi ölçü aracı uygulanarak, art arda üç kez oturum başlama düzeyi verisi toplanmış, ikinci ve üçüncü beceride birer yoklama verisi alınmıştır. Veriler kararlılık gösterdiğinde, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci süreciyle çay demleme becerisinin öğretimine başlanmıştır. Sağaltım uygulamasıyla denek amaçlanan ölçüt düzeyine ulaştığında (becerinin tamamını bağımsız olarak yapabildiğinde), üç kez bağımsızlık yoklaması alınmıştır.

İkinci beceri çay servisi yapma becerisi için üç tane art arda başlama düzeyi ölçümü yapılmaya başlanmıştır. Birinci beceri çay demleme becerisi ve üçüncü beceri vileda ile paspas yapma becerisi için birer tane yoklama verisi alınmıştır. İkinci beceri çay servisi yapma becerisi başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, ikinci beceri çay servisi yapma becerisi için sağaltım uygulanmıştır. İkinci beceri çay servisi yapma becerisine uygulanan sağaltım, amaçlanan ölçüt düzeyine ulaştığında (becerinin tamamını bağımsız olarak yapabildiğinde) üç kez bağımsızlık yoklaması alınmıştır. Üçüncü beceri vileda ile paspas yapma becerisi için başlama düzeyi ölçümü yapılmaya başlanmıştır. Birinci beceri çay

demleme becerisi ve ikinci beceri çay servisi yapma becerisi için birer yoklama verisi alınmıştır.

Üçüncü beceri vileda ile paspas yapma becerisinde başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinde, üçüncü beceri vileda ile paspas yapma becerisi için sağaltım uygulamasına geçilmiştir. Vileda ile paspas yapma becerisine uygulanan sağaltım, amaçlanan ölçüt düzeyine ulaştığında (becerinin tamamını bağımsız olarak yapabildiğinde) üç kez bağımsızlık yoklaması alınmıştır.

3.7.2.2.Öğretim Sonu Düzeyinin Belirlenmesi (Bağımsızlık Yoklamaları)

Her beceri öğretim sonunda bağımsız olarak gerçekleştirildiğinde ilgili becerinin ölçü aracı üç kez uygulanarak, öğretim sonu düzey belirlenmiştir. Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretimin yapıldığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri öğretim oturumlarının sonunda yapılan değerlendirmelerde, denek eğer becerilerin ana yönergesi verildikten sonra tüm beceri basamaklarını bağımsız bir şekilde gerçekleştirdiyse, o gün için öğretim oturumuna yer verilmemiştir. Deneğin tüm beceri basamaklarını bağımsız olarak gerçekleştirdiği günden sonraki ilk gün deneğe beceri ölçü araçları bire bir olarak üç kez uygulanarak, becerideki öğretim sonu düzeyi belirlenmiştir. Eğer öğrenci beceri basamaklarının tamamını bağımsız olarak gerçekleştiremez ise, öğretim oturumlarına devam edilmiştir.

3.7.2.3. Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İşlem Süreci İle Sunu

Çay demleme becerisinin öğretim planlarının sunulması sırasında öğretime başlamadan önce gerekli olan araç-gereçler, öğrencinin kullandığı eli tarafında olacak şekilde yerleştirilmiştir. Uygulamacı, kendi önüne de aynı araçlardan koymuştur. Uygulamacı, öğrenciye malzemeleri göstererek tanıtmış, çalışmanın adını söylemiş ve öğrenci için etkili olduğu bilinen bir etkinlik pekiştirecinin verilebileceğini belirterek kuralları açıklamıştır.

Daha sonra, öğrenciden, önündeki malzemeleri tek tek göstermesi istenilmiştir. Araçların tanıtımı bittikten sonra, öğrenciye “Şimdi çalışmamıza başlayalım, “hazır mısın” demiş ve öğrenciden sözel ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt beklenmiştir. Öğrenci, hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye,” Aferin, çok güzel, bende çalışmaya başlamak için hazır olduğunu görüyorum o zaman çalışmamıza başlayalım” denilerek öğretim sürecine başlanmıştır.

Davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreciyle yapılan öğretim oturumlarında, uygulamacı, öğrenciye becerinin ana yönergesini verdikten sonra, öğrencinin bağımsız olarak yapabildiği beceri basamaklarını yapmasını beklemiş ve öğrencinin yaptığı beceri basamaklarını pekiştirmiştir. Öğrenci yapamadığı beceri basamağına geldiğinde uygulamacı dur ve beni izle dedikten sonra kalan her bir beceri basamağı için model olma ipucunu sunmuştur. Öğretim süreci boyunca ipucundan sonra doğru tepki, ipucundan sonra yanlış tepki ve tepkide bulunmama olmak üzere üç tür öğrenci tepkisi yer almıştır. Uygulamacı, ipucundan sonraki tüm doğru tepkileri sözel olarak pekiştirmiş, yani sürekli pekiştirme tarifesine yer vermiştir. Öğrenci, ipucundan sonra yanlış tepkiye yöneldiğinde, uygulamacı hemen öğrenciyi durdurarak elindeki aracı bıraktırmadan bir önceki beceri basamağındaki pozisyonuna getirmiş ve “ Dur, bekle ve beni izle demiş ve hemen ardından tekrar model olmuştur. Öğrenci, doğru tepki verdiğinde ise hemen sözel olarak pekiştirmiştir. Öğrenci, ipucu sunulduktan sonra hiçbir şey yapmadan beklerse, uygulamacı öğrencinin tepki vermeyişini görmezden gelmiş ve tekrar model olmuştur. Öğrenci, doğru tepki verdiğinde ise yine hemen sözel olarak pekiştirmiştir.

Örneğin; Uygulamacı “Çay demle” diyerek öğrenciye ana yönergeyi vermiştir. Öğrencinin yapabildiği yere kadar yapmasını beklemiş ve yaptıklarını pekiştirmiştir. Öğrencinin yapabildiği bir basamak yoksa, çaydanlığa su koy dur ve beni izle, bak ben kullandığım elimle musluğu açıyorum” derken musluğu açmıştır. Hadi sende kullandığın elinle musluğu aç demiştir. Öğrenci, kullandığı eliyle musluğu açarsa, “Harikasın, kullandığın elinle musluğu açtın” demiştir.

Öğrenci yanlış tepkiye yöneldiğinde, uygulamacı, hemen öğrenciyi bir önceki beceri basamağındaki pozisyonuna getirmiş ve “çaydanlığa su koy dur ve beni izle bak ben kullandığım elimle musluğu açıyorum” derken musluğu açmıştır. Hadi sende kullandığın elinle musluğu aç demiştir. Öğrenci, kullandığı eliyle musluğu açarsa, “Harikasın, kullandığın elinle musluğu açtın” demiştir.

Öğrenci hiçbir şey yapmadan beklerse, uygulamacı öğrencinin tepki vermeyişini görmezden gelmiş ve tekrar model olma ipucunu sunmuştur. “çaydanlığa su koy dur ve beni izle bak ben kullandığım elimle musluğu açıyorum” derken musluğu açmıştır. Hadi sende kullandığın elinle musluğu aç demiştir. Öğrenci, kullandığı eliyle musluğu açarsa, “Harikasın, kullandığın elinle musluğu açtın” demiştir.

Uygulamacı, izleyen beceri basamakları için aynı süreci tekrarlamıştır.

Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile sunu diğer iki beceri olan çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri içinde çay demleme becerisinde ki öğretim oturumları gibi gerçekleştirilmiştir.

3.7.2.4. Yoklama (Değerlendirme Oturumu)

Uygulamacı, her öğretim oturumunun sonunda ortam düzenlemesi yaparak, öğretimi yapılan beceriyle ilgili ana yönergeyi vermiştir. Öğrencinin yapabildiği yere kadar yapmasını beklemiştir. Öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceri basamakları, beceri kayıt çizelgesinde ilgili basamağın karşısına (+) işareti kullanarak kayıt etmiştir. Öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştiremediği ya da yanlış yaptığı beceri basamakları, beceri kayıt çizelgesinde ilgili basamağın karşısına (-) işareti kullanarak kayıt etmiştir. Uygulamacı, öğrencinin doğru ya da yanlış tepkilerine nötr kalarak, öğrenci bir şey yapmadan beklediğinde, ana yönergeyi tekrar ederek devam etmesini istemiş ve bir-iki saniye beklemiştir. Öğrencinin yine bir şey yapmadığını gözlediğinde, bir kez daha ana yönergeyi

tekrar etmiş ve bir-iki saniye beklemiştir. Öğrencinin yine bir şey yapmadığını gözlediğinde ise değerlendirmeye son vermiştir.

3.7.2.5.Genelleme Etkisi

Deneklerin kazandıkları çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerisini farklı araç, ortam ve kişiye genelleme etkisini değerlendirmek amacıyla öğretim sonu bağımsızlık yoklamaları alındıktan sonra, bir genelleme oturumu gerçekleştirilmiştir.

Çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma ölçü araçlarının uygulandığı birer genelleme oturumuna yer verilmiştir. Çay demleme genelleme oturumunda, beceriyi farklı araca genellemeye bakılmıştır. Çay servisi yapma becerisi genelleme oturumunda beceriyi farklı araca, kişiye ve ortama genellemeye bakılmıştır. Vileda ile paspas yapma becerisi genelleme oturumunda ise beceriyi farklı araca ve ortama genellemeye bakılmıştır.

3.7.2.6. Süreklilik Etkisi

Deneklerin kazandıkları çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini öğretimden 7, 14, 21 gün sonra sürdürüp sürdüremediklerini değerlendirmek için, sürekliliğe yönelik veri toplanmıştır. Bu amaçla deneklere, öğretimden 7, 14 ve 21gün sonra çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ölçü araçları bire bir olarak birer kez uygulanmıştır.

3.8. VERİLERİN ANALİZİ

Tek denekli deneysel desenlerden beceriler arası çoklu yoklama deseninin kullanıldığı bu araştırmada, veriler grafik olarak analiz edilmiş ve grafikler niteliksel olarak yorumlanmıştır. Grafiksel analiz tekniklerinden de çizgisel grafik kullanılmıştır. Grafik analizinin yatay eksenine, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecine ait başlama düzeyi, genelleme başlama düzeyi, öğretim, süreklilik ve genelleme oturumları yerleştirilmiştir. Yatay ekseninde yer alan her bir oturuma karşılık gelen davranış oluşum yüzdesi, dikey eksen üzerinde 0-100 arasında eşit aralıklarla gösterilmiştir.

3.8.1. Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İşlem Süreci İle Yapılan Öğretimin Etkililiğine Yönelik Verilerin Analizi

Araştırmada, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin öğrencinin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasında etkili olup olmadığı amacına yönelik olarak, öğrencinin sağaltım eğrileri, başlama düzeyleri ve yoklama verileri dikkate alındığında, başlama düzeyindeki eğrilerinden ve yatay (x) ekseninden uzaklaşıyorsa ve yoklama verileri değişmiyorsa uygulanan davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin öğrencinin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

3.8.2.Uygulama Güvenirliği

Araştırmada, uygulama güvenirliliği için yüzde hesapları yapılmıştır. Uygulama güvenirliliği katsayısı, gözlenen uygulamacı davranışının, planlanan uygulamacı davranışına bölünerek, yüzdesinin alınması ile hesaplanmıştır. Hem ölçü aracının uygulandığı yoklama oturumlarının hem de sağaltım sürecinin uygulanmasının uygulama güvenirliliği verileri kameradan iki gözlemci tarafından izlenip, uygulama güvenirliliği sonuçları kaydedildikten sonra, iki gözlemcinin aynı fikirde olduğu maddeler sayılarak uygulama güvenirliliği sonuçları hesaplanmıştır.

3.8.3.Sosyal Geçerlilik

Araştırmanın sosyal geçerliliğini belirleyebilmek için, uygulamacı tarafından sınıf öğretmenine ve anneye uygulanan sosyal geçerlilik formu ile görüş alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

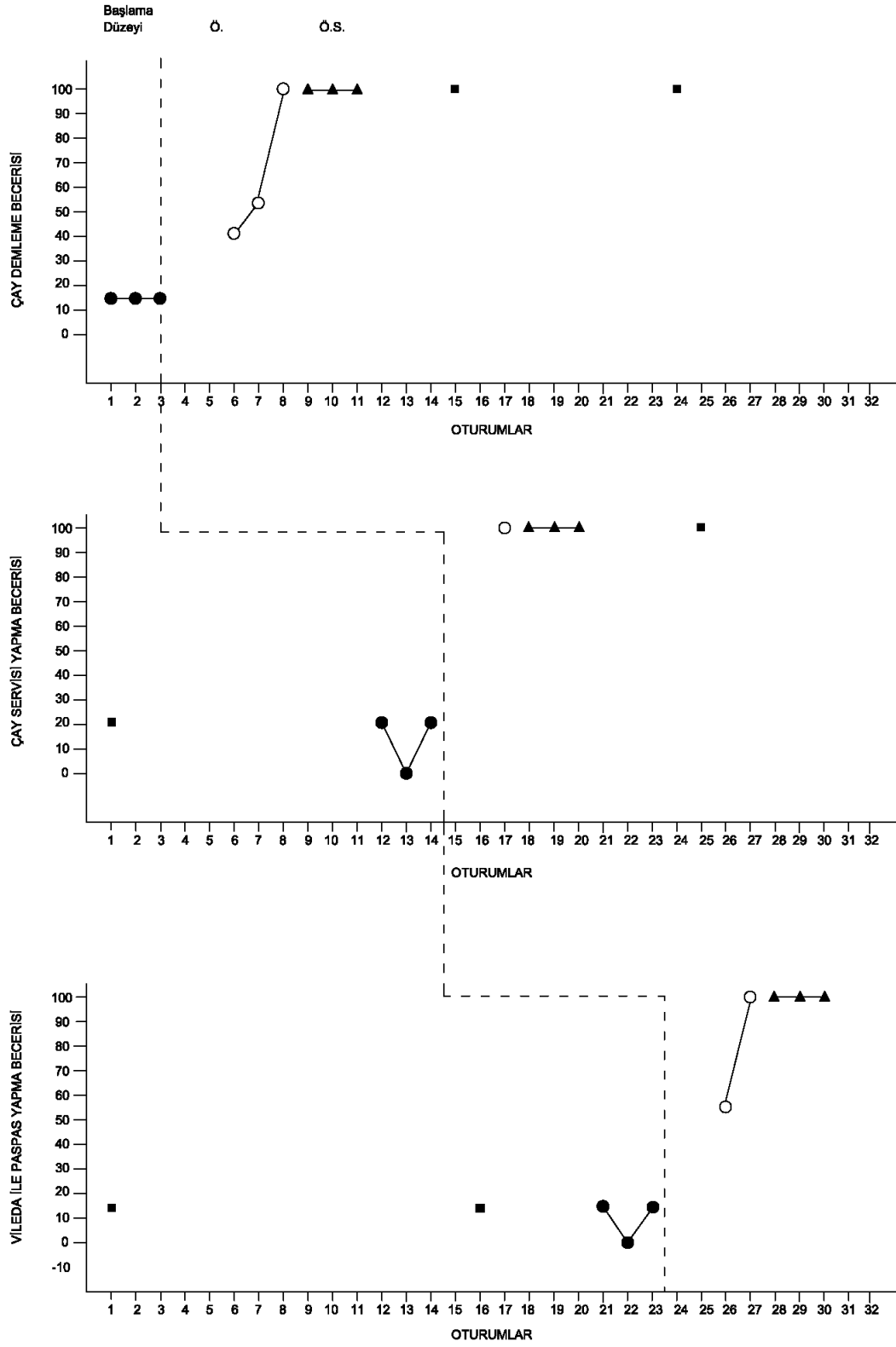
Zihin engelli bir öğrenciye çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazandırmada davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin etkili olup olmadığını, öğrencinin kazandığı becerileri öğretimden sonra sürdürüp sürdüremediğini, farklı ortam, kişi, materyale genelleyip genelleyemediğini belirlemeyi

amaçlayan araştırmanın bu bölümünde, araştırma amaçlarındaki sıra ile bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ İLE YAPILAN ÖĞRETİMİN ÇAY DEMLEME, ÇAYSERVİSİ YAPMA VE VİLEDA İLE PASPAS YAPMA BECERİLERİNİN KAZANILMASINDA ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın birinci amacında davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci ile yapılan öğretimin, öğrencinin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasında etkili olup olmadığına bakılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, öğrenciye davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci ile yapılan öğretim sırasında çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri ile ilgili bulgular Grafik-1’de verilmiştir.

BECERİ BASAMAKLARINI GERÇEKLEŞTİRME YÜZDESİ

GRAFİK 1 : Deneğin Çay Demleme, Çay Servisi Yapma ve Vileda ile Paspas Yapma Becerilerini Gerçekleştirme Yüzdesi

- Başlangıç Düzeyi
- ▲ Bağımsızlık Yoklamaları
- Yoklama Oturumları
- Sağaltım Verileri

Grafik-1’de görüldüğü gibi, öğrenci başlama düzeyinde çay demleme becerisinin 39 beceri basamağından ortalama olarak altısını, yani beceri basamaklarının %15,3’ünü gerçekleştirmektedir. Yapılan yoklamada çay servisi yapma becerisi basamaklarının % 20,5’ini vileda ile paspas yapma becerisi basamaklarının % 13,8 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Öğrenci, çay demleme becerisinin davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretimi sırasında yapılan birinci değerlendirmede becerinin 16 basamağını, yani %41,02’sini, ikinci değerlendirmede becerinin 21 basamağını, yani %53,8’sini üçüncü değerlendirmede becerinin 39 basamağını, yani %100’ünü gerçekleştirerek beceriyi kazanmıştır.

Öğrenci çay demleme becerisini bağımsız olarak gerçekleştirdikten sonra, üç tane bağımsızlık yoklaması alınmıştır. Çay demleme becerisi ölçü aracının deneğe bire bir olarak üç kez uygulandığı bağımsızlık yoklamalarında da öğrenci, çay demleme becerisini %100 düzeyinde bağımsız olarak gerçekleştirmeye devam etmiştir.

Öğrencinin çay demleme becerisini gerçekleştirme düzeyini gösteren eğri başlama düzeyinden daha yukarda olduğundan ve diğer becerilerdeki düzeyi bir artış göstermediğinden davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile sunulan çay demleme becerisi öğretim ünitesinin, deneğin çay demleme becerisini kazanmasında etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Grafik-1’de görüldüğü gibi öğrenci başlama düzeyinde çay servisi yapma becerisinin 39 basamağından ortalama olarak altısını, yani beceri basamaklarının %15,38’ini gerçekleştirmektedir. Yapılan yoklamada çay demleme becerisini %100, vileda ile paspas yapma becerisini %13,8 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Öğrenci çay servisi yapma becerisinin davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretimi sırasında yapılan birinci değerlendirmede, becerinin 39 beceri basamağını yani %100’ünü gerçekleştirmiş yani beceriyi kazanmıştır.

Öğrenci çay servisi yapma becerisini bağımsız olarak gerçekleştirdikten sonra, üç tane bağımsızlık yoklaması alınmıştır. Çay servisi yapma becerisi ölçü aracının deneğe bire bir olarak üç kez uygulandığı bağımsızlık yoklamalarında da öğrenci, çay servisi yapma becerisini %100 düzeyinde bağımsız olarak gerçekleştirmeye devam etmiştir. Çay demleme becerisinde bağımsızlık yoklama verilerini, vileda ile paspas yapma becerisinde ise ilk yoklama verilerini korumuştur.

Öğrencinin çay servisi yapma becerisini gerçekleştirme düzeyini gösteren eğri başlama düzeyinden daha yukarda olduğundan ve diğer becerilerdeki düzeyi bir değişiklik göstermediğinden davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile sunulan çay servisi yapma becerisi öğretim ünitesinin, deneğin çay servisi yapma becerisini kazanmasında etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Grafik-1’de görüldüğü gibi öğrenci başlama düzeyinde vileda ile paspas yapma becerisinin 36 beceri basamağından üçünü, yani beceri basamaklarının %8,3’ünü gerçekleştirmektedir. Yapılan yoklamada çay demleme becerisini ve çay servisi yapma becerisini %100 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Öğrenci, vileda ile paspas yapma becerisinin davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretimi sırasında yapılan birinci değerlendirmede becerinin 20 basamağını, yani %55,5’ini; ikinci değerlendirmede becerinin 36 basamağını, yani %100’ünü gerçekleştirerek beceriyi kazanmıştır.

Öğrenci vileda ile paspas yapma becerisini bağımsız olarak gerçekleştirdikten sonra üç tane bağımsızlık yoklaması alınmıştır. Vileda ile paspas yapma becerisi ölçü aracının bire bir olarak üç kez uygulandığı bağımsızlık yoklamalarında da denek vileda ile paspas yapma becerisini %100 düzeyinde bağımsız olarak gerçekleştirmeye devam etmiştir. Çay demleme ve çay servisi yapma becerilerinde ise bağımsızlık yoklama verilerini, korumuştur.

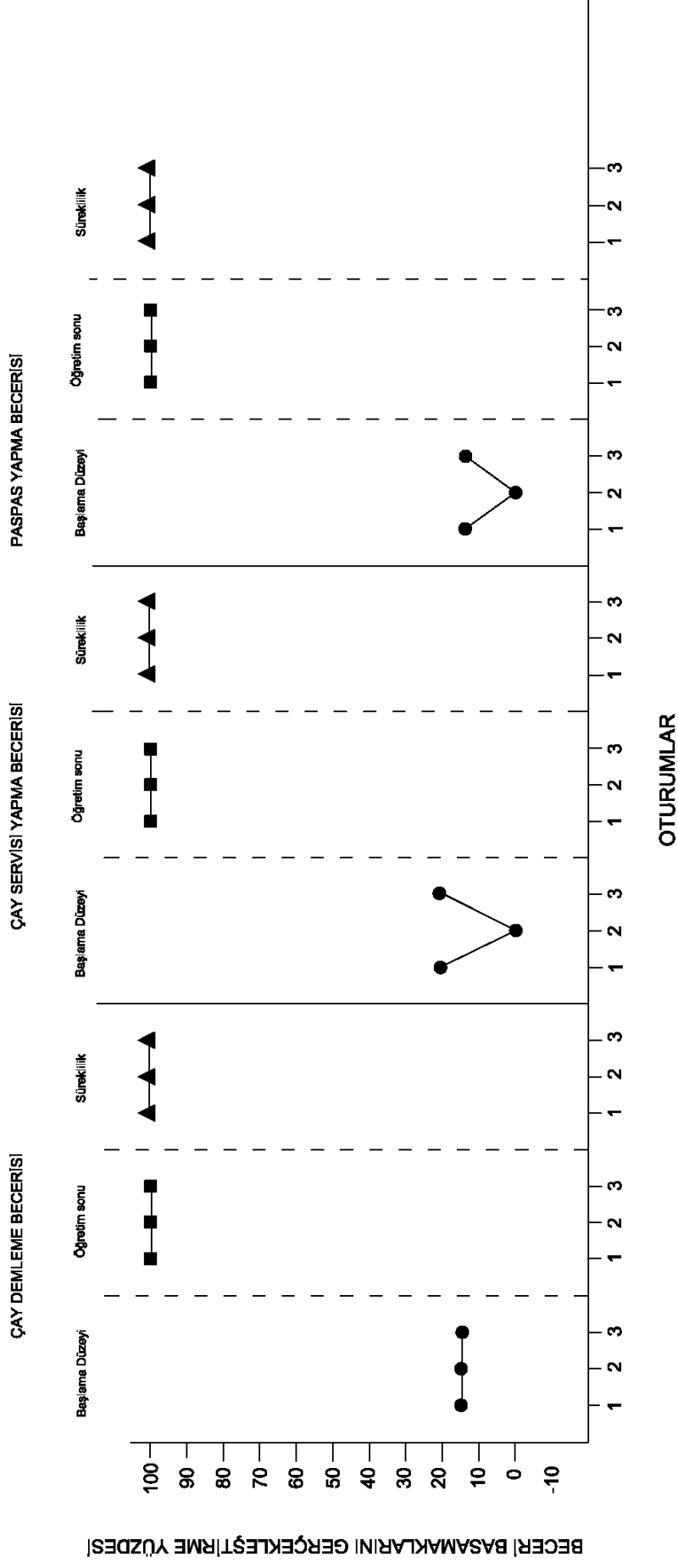
Öğrencinin vileda ile paspas yapma becerisini gerçekleştirme düzeyini gösteren eğri başlama düzeyinden daha yukarda olduğundan ve diğer becerilerdeki düzeyi bir değişiklik göstermediğinden, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile sunulan vileda ile

paspas yapma becerisi öğretim ünitesinin, öğrencinin vileda ile paspas yapma becerisini kazanmasında etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Sonuç olarak davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin, öğrencinin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasında etkili olduğu görülmektedir.

4.2.DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ İLE YAPILAN ÖĞRETİM SONUCU KAZANILAN ÇAY DEMLEME, ÇAY SERVİSİ YAPMA VE VİLEDA İLE PASPAS YAPMA BECERİLERİNİN SÜREKLİLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın ikinci amacında, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretimden 7, 14 ve 21 gün sonra, öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas becerilerini sürdürüp sürdüremediğine bakılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretim sonucunda öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin sürekliliği ile ilgili bulgular Grafik-2’te gösterilmektedir.

- Başlama Düzeyi
- ▲ Süreklilik
- Öğretim Sonu

GRAFİK 2: Deneğin Kazandığı Çay Demleme, Çay Servisi Yapma ve Vileda ile Paspas Yapma Becerilerini Öğretimden 7, 14, 21 Gün Sonras Sürdürme Düzeyi

Grafik-2’te görüldüğü gibi öğrenci, başlama düzeyinde çay demleme becerisinin 39 beceri basamağından altısını, yani beceriyi %15,3 düzeyinde gerçekleştirmektedir. Öğrenci, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim sonunda, çay demleme becerisi ölçü aracının bire bir olarak üç kez uygulandığı bağımsızlık yoklamalarında, becerinin otuz dokuz basamağından otuz dokuzunu da bağımsız olarak gerçekleştirmiş, yani beceriyi kazanmıştır. Öğretim bittikten 7,14 ve 21 gün sonra yapılan süreklilik yoklamalarında, Öğrencinin kazandığı çay demleme becerisinin beceri basamaklarının tamamını, yani otuz dokuz basamağın otuz dokuzunu (%100 ünü) bağımsız olarak gerçekleştirdiği görülmektedir. Öğrencinin kazandığı çay demleme becerisini öğretimden 7, 14, 21 gün sonra %100’lük ölçüt düzeyinde sürdürdüğü izlenimi edinilmektedir.

Grafik-2’te görüldüğü gibi, denek, başlama düzeyinde çay servisi yapma becerisinin 39 beceri basamağından altısını, yani beceriyi %15,3 düzeyinde gerçekleştirmektedir. Denek, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim sonunda, çay servisi yapma becerisi ölçü aracının bire bir olarak üç kez uygulandığı bağımsızlık yoklamalarında, becerinin otuz dokuz basamağından otuz dokuzunu da bağımsız olarak gerçekleştirmiş yani beceriyi kazanmıştır. Öğretim bittikten 7,14 ve 21 gün sonra yapılan süreklilik yoklamalarında denek’in kazandığı çay servisi yapma becerisinin beceri basamaklarının tamamını, yani otuz dokuz basamağın otuz dokuzunu (%100 ünü), bağımsız olarak gerçekleştirdiği görülmektedir. Deneğin kazandığı çay servisi yapma becerisini öğretimden 7, 14, 21 gün sonra %100’lük ölçüt düzeyinde sürdürdüğü izlenimi edinilmektedir.

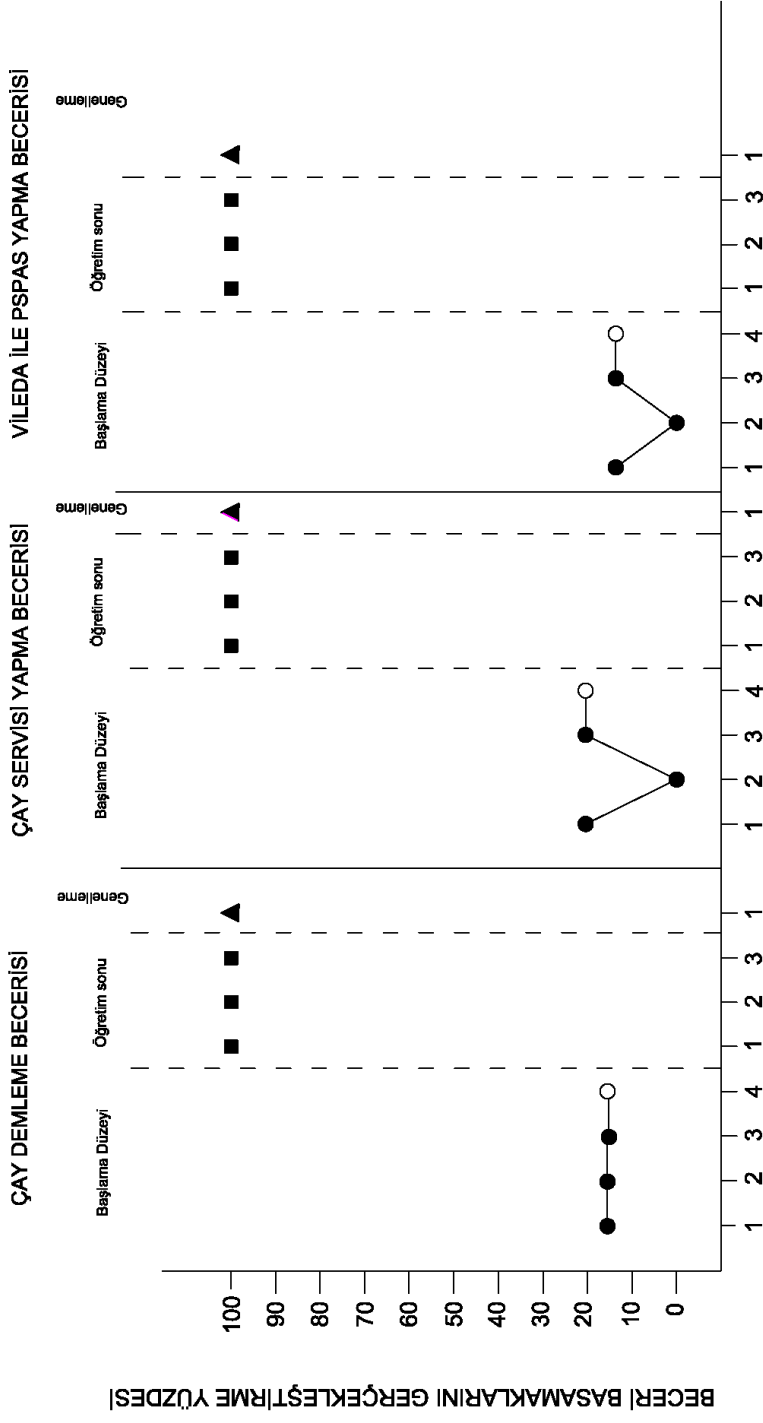
Grafik-2’te görüldüğü gibi, denek, başlama düzeyinde vileda ile paspas yapma becerisinin 36 beceri basamağından üçünü, yani beceriyi %8,3 düzeyinde gerçekleştirmektedir. Denek, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim sonunda, vileda ile paspas yapma becerisi ölçü aracının bire bir olarak üç kez uygulandığı bağımsızlık yoklamalarında, becerinin otuz altı basamağından otuz altısını da bağımsız olarak gerçekleştirmiş yani beceriyi kazanmıştır. Öğretim bittikten 7,14 ve 21 gün sonra yapılan süreklilik yoklamalarında denek’in kazandığı vileda ile paspas yapma becerisinin beceri basamaklarının tamamını, yani otuz altı basamağın otuz altısı (%100 ünü), bağımsız olarak gerçekleştirdiği görülmektedir. Öğrencinin kazandığı vileda ile paspas yapma

becerisini 7, 14, 21 gün sonra %100'lük ölçüt düzeyinde sürdürdüğü izlenimi edinilmektedir.

Davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreciyle yapılan öğretimin, öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini sürdürmesinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

4.3.DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ İLE YAPILAN ÖĞRETİM SONUCU KAZANILAN ÇAY DEMLEME, ÇAY SERVİSİ YAPMA VE VİLEDA İLE PASPAS YAPMA BECERİLERİNİN GENELLENMESİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın üçüncü amacında, öğrencinin davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci ile yapılan öğretim sonucu kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı kişi, ortam ve araç-gerece genelleme düzeylerine bakılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, öğrencinin davranış öncesi ipucu ve sinama işlem süreci ile yapılan öğretim sonucunda kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini genelleme düzeyleri ile ilgili bulgular Grafik-3'te gösterilmektedir.

Grafik 3 : Deneğin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı kişi, ortam ve araç-gerece genelleme düzeyi

- Başlama Düzeyi
- Genelleme Başlama Düzeyi
- ▲ Genelleme Düzeyi
- Öğretim Sonu Bağımsızlık Düzeyi

Grafik-3'te görüldüğü gibi, öğrenci, başlama düzeyinde çay demleme becerisinin 39 basamağından ortalama olarak altısını yani beceriyi % 15,38 düzeyinde; genelleme başlama düzeyinde ise becerinin altı basamağını yani beceriyi %15,38 düzeyinde gerçekleştirmektedir. Öğrenci, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim sonunda, çay demleme becerisinin otuz dokuz basamağının otuz dokuzunu, yani %100 ünü bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Genelleme oturumunda, deneğin çay demleme becerisinin otuz dokuz basamağından otuz dokuzunu (%100) farklı araç-gerece genellediği izlenimi edinilmektedir.

Grafik-3'te görüldüğü gibi, öğrenci başlama düzeyinde çay servisi yapma becerisinin 39 basamağının, ortalama olarak altısını, yani %15,38 düzeyinde; genelleme başlama düzeyinde ise becerinin sekiz basamağını yani %20,05 düzeyinde gerçekleştirmektedir. Öğrenci, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim sonunda, çay servisi yapma becerisinin otuz dokuz basamağının otuz dokuzunu, yani %100 ünü bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Genelleme oturumunda, öğrencinin çay servisi yapma becerisinin otuz dokuz basamağından otuz dokuzunu (%100) farklı ortam, kişi ve araç-gerece genellediği izlenimi edinilmektedir.

Grafik-3'te görüldüğü gibi, öğrenci, başlama düzeyinde vileda ile paspas yapma becerisinin 36 basamağının ortalama olarak üçünü yani beceriyi %8,3 düzeyinde; genelleme başlama düzeyinde ise becerinin beş basamağını yani 13,8'ini gerçekleştirmektedir. Öğrenci, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci ile yapılan öğretim sonunda, vileda ile paspas yapma becerisinin otuz altı basamağının otuz altısını, yani %100 ünü bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Genelleme oturumunda, öğrencinin vileda ile paspas yapma becerisinin otuz altı basamağından otuz altısını (%100) farklı ortam ve araç-gerece genellediği izlenimi edinilmektedir.

Öğrencinin, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile kazandığı çay demleme çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı ortam, araç-gereç ve kişiye %100 düzeyinde genelleyebildiği görülmektedir. Sonuç olarak, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretimin, öğrencinin kazandığı çay demleme, çay

servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı ortam, araç-gereç ve kişiye genellemesi açısından etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

4.4.UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ BULGULARI

4.4.1.Yoklama Verilerine İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları

Uygulamacı, öğrenciyle toplam dokuz oturum başlama düzeyi, üç oturum genelleme başlama düzeyi, yedi oturum yoklama (değerlendirme), dokuz oturum bağımsızlık yoklama verisi toplamıştır. Yansız atamayla belirlenen altı oturum uygulama güvenilirliği analizi yapılmıştır. Buna göre uygulamacı, % 98 düzeyinde güvenilir veri toplamıştır.

4.4.2Davranış Öncesi İpucu ve Sınama İşlem Sürecini Uygulamaya İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları

Uygulamacı, öğrenci becerilerde bağımsızlığa ulaşınca kadar toplam altı oturum davranış öncesi ve sınama ipucu işlem sürecini uygulamıştır. Yansız atamayla belirlenen iki öğretim oturumunda uygulama güvenilirliği analizi yapılmıştır. Buna göre uygulamacı, davranış öncesi ve sınama ipucu işlem sürecini % 98 düzeyinde güvenilir uygulamıştır.

4.4.3.Sürekliliğe İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları

Uygulamacı, toplam dokuz oturum süreklilik düzeyi verisi toplamıştır. Yansız atamayla belirlenen iki süreklilik oturumunda, uygulama güvenilirliği analizi yapılmıştır. Buna göre uygulamacı, süreklilik düzeyinde % 100 düzeyinde güvenilir veri toplamıştır.

4.4.4.Genellemeye İlişkin Uygulama Güvenirliği Bulguları

Uygulamacı, toplam üç oturum genelleme düzeyi verisi toplamıştır. Yansız atamayla belirlenen bir genelleme oturumunda, uygulama güvenilirliği analizi yapılmıştır. Buna göre uygulamacı, genelleme düzeyinde % 100 düzeyinde güvenilir veri toplamıştır.

4.5.ÖĞRETMENLERİN VE ANNENİN ÇALIŞMANIN SOSYAL GEÇERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Araştırmada kazandırılmak istenilen becerilerin (çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma) önemini ve işlevselliğini, bu becerileri kazandırmak üzere kullanılan işlem sürecinin uygunluğunu ve işlevselliğini değerlendirmek için öğretmenlere ve anneye yönelik olarak “Sosyal Geçerlilik Formu” kullanılmıştır.

4.5.1.ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMANIN SOSYAL GEÇERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Araştırmanın tamamlanmasından sonra, deneğin öğretmenine ve genelleme verilerinin toplanmasında görev alan öğretmene “Sosyal Geçerlilik Formu” uygulanmıştır. Öğretmenler, formda yer alan ve “evet, düşünüyorum” “hayır, düşünmüyorum” ve “kararsızım” cevap seçeneklerinden oluşan yedi sorunun hepsine “evet, düşünüyorum” cevabını vererek olumlu görüş sunmuşlardır. Öğretmenler, öğrencilerin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasının, ileriki yaşantılarında onu daha bağımsız kılacağını ve öğrenciyle günlük yaşam becerilerine yönelik etkinliklere artık daha çok yer vereceklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazandırmak için kullanılan davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem sürecinin, beceri öğretiminde kullanmak için iyi bir yöntem olduğunu ve öğretmenlerin bu yöntemi kullanarak

beceri öğretimi yapabileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere, çalışmanın sonunda öğrencinin gösterdiği değişikliklerin neler olduğu ile ilgili soru sorulduğunda, öğrencinin öğrenme isteğinin artmasında, dikkatini daha fazla yöneltmesinde ve ders içi çalışma kurallarına uymasında artış olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlere, çalışmanın sonunda kendilerinde bir değişiklik olup olmadığı ve çalışmanın hoşuna giden taraflarının neler olduğu sorulduğunda, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem sürecini beceri öğretiminde daha sık kullanmaya başlayacaklarını, ifade etmişlerdir. Öğretmenlere, yapılan çalışmada hoşlarına gitmeyen tarafların neler olduğu sorulduğunda ise çalışma boyunca böyle bir durum olmadığını ifade etmişlerdir.

4.5.2. ANNENİN ÇALIŞMANIN SOSYAL GEÇERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Araştırmanın tamamlanmasından sonra, deneğin annesine “Sosyal Geçerlilik Formu” uygulanmıştır. Anne, formda yer alan “evet, düşünüyorum” “hayır, düşünmüyorum” ve “kararsızım” cevap seçeneklerinden oluşan dört sorunun hepsine “evet, düşünüyorum” cevabını vererek olumlu görüş sunmuştur. Anne, formda yer alan çalışma sonunda çocuğunda gördüğü değişiklikleri anlatmasına yönelik sorulara, çocuğunun kendine olan güveninin arttığını, kazandığı becerileri evde kullanmaya başladığını ve kendisine yardımcı olmak için çok hevesli olduğunu belirtmiştir. Anneye, çalışmanın sonunda kendisinde gördüğü değişikliklerin neler olduğu sorulduğunda, çocuğunun bu becerileri öğrenmesinin mutluluk verici olduğunu belirtmiştir.

BÖLÜM V

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde sırası ile araştırmanın özetine, yargıya ve önerilere yer verilmektedir.

5.1. ÖZET

Normal çocuklar, sahip oldukları zihinsel becerileri kullanarak ve çevrelerindeki yetişkin ve bu becerilere sahip ebeveyn, kardeş ve arkadaşlarını model alarak toplumda bağımsız olarak yaşamak için gerekli olan günlük yaşam becerilerini kendiliklerinden ya da çok az yardımla kazanabilmektedirler (Snell, 1993; Özyürek, 1983).

Oysa zihinsel yetersizliği olan çocuklar için durum farklılaşmaktadır. Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş olan öğrencilerin eğitim ortamlarında ve müfredat programında yer alan becerileri kazanabilmesi, öğretmenin etkili öğretim yapmasına ve öğretilecek becerilerin işlevsel olmasına bağlıdır. Öğrenci için amaç belirlerken öncelikle öğrencinin en çok işine yarayacak beceri ve kavramlara yer verilmesi gerekmektedir (Başal ve Batu, 2003). İşlevsel bir program oluşturmak için öncelikli olarak yapılması gereken şey, geleneksel akademik ya da gelişimsel alanlardan çok bağımsız yaşamı kolaylaştıracak alanlara önem vererek, birey için işlevsel becerileri belirlemektir. (Tekin,1996).

Bireylerin, ev, yakın çevre, akran grubu ve okul yaşamında günlük yaşam becerilerinden, gelişimsel yaşlarına uygun olan becerileri bağımsız olarak gerçekleştirmeleri, bu çevrelerde kabul görebilmeleri için de çok önemlidir. Bireylerin toplumsal roller ve ortamlar değişse bile, günlük yaşam becerilerini gerçekleştirebilmeleri toplumda bağımsız bir birey olarak yaşamalarını ve kabullerini olumlu yönde etkilemektedir.

Zihin engelli öğrencilere öğrenme fırsatı tanınmanın yararlı olacağı günlük yaşam becerilerden bazıları çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerileridir. Zihin engelli öğrencinin sahip olmadığı günlük yaşam becerilerinden çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerini yapabilir hale gelmesi için, öğrencinin performans düzeyini belirlemeye yönelik, ölçüt bağımlı ölçü araçlarının hazırlanması, öğrencinin performans düzeyinin belirlenmesi, uzun dönemli amaç ve alt amaçların oluşturulması, amaçların düzenlenmesi, öğretim planlarının hazırlanması ve öğretimin değerlendirilmesi gerekmektedir.

İpucu, belli bir uyarının varlığında, öğrenciye ne ve nasıl yapılacağının hatırlatılmasıdır (Özyürek, 1996). Tepki ve uyarın ipucu olmak üzere iki tür ipucundan söz edilmektedir (Alberto ve Troutman 1986; Wolery vd., 1992; Snell, 1993). Öğretim ortamlarında kullanılan tepki ipucu çeşitleri fiziksel ipucu, sözel ipucu, işaret ipucu ve model olmadır (Özyürek, 1996; Varol, 1996).

Davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretimde iki tür deneme gerçekleştirilmektedir. Bunlar, ipucunun sunulduğu ipuçlu denemeler ve ipucunun tamamen ortadan kaldırılarak uyarın kontrolünün sağlanıp sağlanmadığının sınıandığı yoklama denemeleridir. Davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretimde, uygulamacı başlangıçta uygun ipucu ve hedef uyarını birlikte sunar. Davranış öncesi uygun ipucu, belirli sayıda deneme ya da oturumda sunulur. Bu deneme ya da oturumlardan sonra uygulamacı ipucu sunmayı sona erdirir ve yoklama denemeleri gerçekleştirerek, bireyin yalnızca hedef uyarın sunulduğunda doğru tepkide bulunup bulunmadığını sınar (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2004).

Bu araştırmanın genel amacı, zihin engelli öğrenciye günlük yaşam becerilerinden çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretimin etkili olup olmadığını, öğrencinin kazandığı becerileri öğretim bittikten sonra sürdürüp sürdüremediğini ve farklı ortam, kişi ve araç-gerece genelleyip genelleyemediğini ortaya koymaktır.

Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirebilmek için tek denekli deneysel desenlerden “beceriler (davranışlar) arası çoklu yoklama modeli” kullanılmıştır.

Araştırmanın deneklerini, 2008–2009 öğretim yılında, Yediveren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kursu’na kayıtlı üç öğrenci oluşturmaktadır. Bu üç öğrenciden biri asıl, ikisi de yedek denek olarak seçilmiştir. Ön uygulama için de yetersizlikten etkilenmemiş bir öğrenciyle çalışılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için, öğretmen ve aile görüşme formları, beceri kontrol listesi, ölçüt bağımlı ölçü araçları ve davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretim yapılırken öğretimde ilerlemelerin kaydedileceği kayıt çizelgeleri, uygulama güvenilirliği formu, aileye ve öğrenciye yönelik pekiştirme belirleme formları, aileye ve öğretmene yönelik sosyal geçerlilik formları geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle süreciyle öğretim yapabilmek için günlük yaşam becerileri öğretim materyali hazırlanmış ve araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, grafiksel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın elde edilen bulguları şu şekildedir,

Araştırmanın birinci amacında davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin, öğrencilerin günlük yaşam becerilerini(çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerileri) kazanmalarında etkili olup olmadığına bakılmıştır. Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretim, deneğin, günlük yaşam becerilerini(çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma) kazanmasında etkili olmuştur.

Araştırmanın ikinci amacında, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimden 7, 14, 21 gün sonra, öğrencinin kazandığı günlük yaşam becerilerini(çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma) sürdürüp sürdüremediğine

bakılmıştır. Deneğin, öğretim bittikten 7, 14 ve 21 gün sonra, kazandığı günlük yaşam becerilerini (çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma) basamaklarının tamamını, yani (%100 ünü); bağımsız olarak gerçekleştirdiği dolayısıyla, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin, deneğin kazandığı günlük yaşam becerilerini sürdürmesinde etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Araştırmanın üçüncü amacında, deneğin davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretim sonucu kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı ortam ve araç-gerece genelleme düzeylerine bakılmıştır.

Deneğin, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimle kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini, farklı ortam ve araç-gerece %100 düzeyinde genellemedikleri görülmektedir. Sonuç olarak, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin, deneğin kazandığı günlük yaşam becerilerini farklı ortam ve araç-gerece genellemeleri açısından etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

5.2.YARGI

Araştırmanın birinci amacında davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretimin, deneğin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasında etkili olup olmadığına bakılmıştır. Araştırmanın birinci amacı ile ilgili bulgulara göre, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle yapılan öğretim, deneğin çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmasında etkili olmuştur.

Ülkemizde Ersoy (2005), zihin engelli ergen 3 kız öğrenciye maket üzerinde menstürel bakım becerisinin öğretiminde; Crist, Walls ve Haught (1984) hafif, orta ve ileri derecede zihin engelli 13 kadın, 8 erkek deneğe, her biri 14 parçadan oluşan, matkap, çim biçme

makinesi ve karbüratör parçalarını bir araya getirme becerisinin öğretiminde; Wacker ve Greenebaum (1984) orta ve ileri derecedeki zihin engelli yedi ergen deneğe sınıflama becerilerini öğretmede; Sarber, Halasz, Messmer, Bickett ve Lutzker (1983), hafif derecede zihin engelli olan bir anneye yemek menüsü hazırlama ve alışveriş becerilerinin öğretiminde; Shapiro ve Sheridan (1985) zihin engelli kadınlara cinsel eğitim sunularak, kadınların üreme organlarını tanıma, göğüs muayenesini tanımlama ve uygulayabilme, pap testi ve pelvic muayeneyi öğretiminde; davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem sürecinin deneklere hedeflenen becerilerin kazandırılmasında etkili olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmanın birinci amacıyla ilgili bulgular, yukarıdaki araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın ikinci amacında, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretimden 7, 14, 21 gün sonra, öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini sürdürüp sürdüremediğine bakılmıştır. Araştırmanın ikinci amacıyla ilgili bulgulara göre, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreciyle yapılan öğretim, öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini sürdürmesinde etkili olmuştur.

Ülkemizde Ersoy (2005), davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin zihin engelli ergen 3 kız öğrenciye maket üzerinde menstürel bakım becerisinin öğretiminden 7, 14, 21 gün sonra; Sarber, Halasz, Messmer, Bickett ve Lutzker (1983), hafif derecede zihin engelli olan bir anneye yemek menüsü hazırlama ve alışveriş becerilerinin öğretiminden 7, 14, 21 gün sonra; Shapiro ve Sheridan (1985) zihin engelli kadınlara cinsel eğitim sunularak, kadınların üreme organlarını tanıma, göğüs muayenesini tanımlama ve uygulayabilme, pap testi ve pelvic muayeneyi öğretiminden 17 ve 23 gün sonra; kazanılan becerilerin sürdürülmesinde etkili olduğunu göstermişlerdir.

Araştırmanın ikinci amacıyla ilgili bulgular, yukarıdaki araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü amacında ise, deneğin davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretim sonucu kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı ortam, araç-gereç ve kişiye genelleme düzeyine bakılmıştır. Araştırmanın üçüncü amacıyla ilgili bulgulara göre, davranış öncesi ipucu ve sınama ipucu işlem süreci ile yapılan öğretimin, öğrencinin kazandığı çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini farklı ortam, araç-gereç ve kişiye genellemeleri açısından etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Ülkemizde Ersoy (2005), davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin zihin engelli ergen 3 kız öğrenciye kazandırılan maket üzerinde menstüral bakım becerisinin farklı ortam, araç-gereç ve kişiye; Wacker ve Greenebaum (1984) orta ve ileri derecedeki zihin engelli yedi ergen deneğe kazandırılan sınıflama becerilerini öğretiminde farklı araç-gerece; Sarber, Halasz, Messmer, Bickett ve Lutzker (1983), hafif derecede zihin engelli olan bir anneye kazandırılan yemek menüsü hazırlama ve alışveriş becerilerini farklı ortama; genellemelerinde etkili olduğunu göstermişlerdir.

Araştırmanın üçüncü amacıyla ilgili bulgular, yukarıdaki araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma günlük yaşam becerilerinin, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğretiminde, öğrencinin az sayıda öğretim oturumuna gereksinim duyduğu gözlenmiştir. Çay demleme becerisi için üç öğretim oturumu, çay servisi yapma becerisi için bir öğretim oturumu, vileda ile paspas yapma becerisi için gerçekleştirilen iki öğretim oturumu sonunda denek becerilerde bağımsızlığa ulaşmıştır. Öğrencinin, günlük yaşam becerilerini kazanırken daha fazla öğretim süresine ve öğretim oturumuna gereksinim duymama nedeninin, öğrencinin yaşının büyük olması ve geçmiş yaşantılarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

5.3.ÖNERİLER

Bu bölümde, eğitime, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmektedir.

5.3.1. Eğitim Ve Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Öğretmenlere ve alanda çalışan kişilere, çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin öğretiminde davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci kullanmaları önerilebilir.

- Bu araştırmada hazırlanan çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerileri ölçü aracı ve davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle sunulan öğretim materyali, öğretmenlerce ve alanda çalışan kişilerce kaynak olarak kullanılabilir.

- Öğretmenlere ve alanda çalışan kişilere, davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreciyle öğrencilerine becerileri kazandırdıktan sonra, kazanılan becerilerin sürdürülmesine ve farklı araç-gereç, kişi ve ortamlara genellenmesine yönelik amaçların gerçekleştirilmesine yönelik gereksinimler doğurmaları ve ortamlar hazırlamaları önerilebilir.

5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Mevcut araştırma başka zihin engelli ya da farklı yetersizliği olan öğrencilerle yinelenabilir.

- ay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem süreci ile başka bir işlem sürecinin etkililiğini karşılaştırabilir.

- Model olma ipucu dışında bir ipucunun kullanımının uygun olduğu öğrencilere çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınaıa işlem sürecinin etkililiğı araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Alberto, P. and Troutman, A.C. (1986). **Applied Behavior Analysis For Teachers**, Second Edition, OH: Charles E. Merrill Publishing Company.
- Ault, M.J., Gast, D.L. and Wolery, M.(1988). *Comparison of Progressive And Constant-Time Delay Procedures İn Teaching Community Sign Word Reading*. **American Journal on Mental Retardation**, 93(1). 44-56.
- Ault, M.J., Wolery, M., Doyle, P.M. and Gast, D.L. (1989). *Review of Comparative Studies in the Instruction of Students With Moderate and Severe Handicaps*. **Exceptional Children**, 55 (4). 346-356.
- Başal, M. ve Batu, S. “*Zihin Özürlü Öğrencilere Okuma Yazma Öğretme Konusunda Öğretmen Görüş ve Önerileri*”, Yayınlanmamış Araştırma. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003.
- Bozkurt, F. “*Zihin Özürlü Çocuklara Aperatif Yiyecek-İçecek Hazırlama ve Servis Yapma Becerilerinin Öğretiminde Sabit Bekleme Süreli Öğretimin Etkililiği*.” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Anadolu Üniversitesi EBE, 2001.
- Crist, K.; Walls, R. T. and Haught, P. A. “Degrees of Specificity in Task Analysis”, **American Journal of Mental Deficiency**, 89, 1: 67-74, 1984.
- Close, D. W., Sowers, J., Halpern, A. S. and Bourbeau, P. E. “Programming for The Transition Living for Mildly Retarded Persons” In K. C. Lakin and R. H. Bruininks (Eds.) **Stratejies for Achieving Community Integration of Developmentally Disabled Citizens**. (p.145) Baltimore MD.: Brookes: 1985.
- Cooper, J.O., T.E. Heron and Heward, H.L. (1987). **Applied Behaviour Analysis**. Columbus: Merrill Publishing Company.
- Diler, N.(2000). **Zihinsel Engelli Öğrencilere Resim-iş Becerilerinin Kazandırılmasında “Amaçların Tüm Beceri ve İleri Zincirleme Yaklaşımlarına Göre Düzenlendiği**

Bireyselleştirilmiş Resim-iş Becerileri Öğretim Materyalinin” Etkililiği. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Eripek, Süleyman. (1996). *Zihinsel Engelli Çocuklar*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Ersoy, G. (2005). **Zihin Özürlü Ergen Kız Öğrencilere Maket Üzerinde Menstürel Bakım Becerisinin Kazandırılması Üzerinde Davranış Öncesi İpucu Ve Sınamayla Öğretimin Etkileri.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Esirgemez Aykut, Ç. (2007). **Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencilere Günlük Yaşam Becerilerinin Kazandırılmasında Sabit Bekleme Süreli Ve İpucunun Sistemantik Olarak Geri Çekilmesi İşlem Süreciyle İle Yapılan Öğretimin Etkililiklerinin Ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması** Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi)

Haring, T.G., Kennedy, C.H., Adams, M.J. and Conway, V.P. (1987). *Teaching Generalization Of Purchasing Skills Across Community Settings To Autistic Youth Using Videotape Modeling*. **Journal of Applied Behaviour Analysis**, 20. 89-96.

Haring, T.G. and Kennedy C.H. (1988) *Units of Analysis in Task-Analytic Research*. **Journal of Applied Behaviour Analysis**, 21. 207-215.

Haring, T.G., Kennedy C.H., Adams., M.J. and Conway-Pittts, V. (1990). *Generalization of Community Skills: How Much Training is Necessary*. **Journal of Applied Behaviour Analysis** 23(4).

<http://www.amr.org>. (Amerikan Zeka Geriliği Birliği-American Association on Mental Retardation)

Kırcaali-İftar, G. ve Tekin, E. (1997). *Tek Denekli Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.

Kırcaali-İftar, Gönül. (1992). *Özel Eğitimde Kaynaştırma, Eğitim ve Bilim*, 16, 45-50.

Miller, U.C and Test, D.W. (1989). *A Comparison of Constant Time-Delay And Most-To-Least Prompting in Teaching Laundry Skills To Students With Moderate Retardation. Education and Training in the Mental Retardation*,

Özyürek, M. (1998). **Sınıfta Davranış Değiştirme Analizi: Uygulamalı Davranış Analizi-2**, Karatepe Yayınları, Şahin Matbaası, Ankara.

Özyürek, M. (2004). **Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı. Temelleri ve Geliştirilmesi**. Ankara: Kök Yayıncılık.

Özyürek, M. (1983). **Zihinsel Yetersiz Çocuklara Giyinme Becerilerinin Kazandırılması**. Uyanış, 9. 29-33

Özyürek, M.(1996). **Sınıfta Davranış Yönetimi: Uygulamalı Davranış Analizi- 1**, Karatepe Yayınları, Şahin Matbaası, Ankara.

Sandknop, K. A., Schuster, J. W., Wolery, M. and Cross, D. P. “The Use of Adaptive Device to Teach Students with Moderate Mental Retardation to Select Lower Priced Grocery Items”, **Education And Training in Mental Retardation**, 219-229, 1992.

Sarber, R. E., Halasz, M. M., Messmer, M. C., Bickett, Alan D., and Lutzker, J. R. “Teaching Menu Planning and Grocery Shopping Skills to Mentally Retarded Mother.” **Mental Retardation**, 21, 3: 101-106, 1983.

Shapiro, E. S., and Sheridan, C. A. “Systematic Assessment and Training of Sex Education for a Mentally Retarded Woman.” **Applied Research in Mental Retardation**, 6: 307-317, 1985.

- Snell, M. E. and Farlow, L. J. "Self Care Skills." M. E. Snell. **Instruction of Students with Severe Disabilities (4th Edition)**. New Jersey: Macmillan Publishing Company, 1993.
- Snell, M., and Brown, F. (1993). Instructional Planning and Implementation. Instruction of students with severe Disabilities. Snell, M.E (Ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Solnick, J. V. and Baer, D. M. "Using Multiple Exemplars for Teaching Number- Numeral Correspondence: Some Structural Aspects." Analysis Intervention in Development Disabilities 4, 47-63, 1984.
- Taylor, P., Collins, B.C., Schuster, J .W. and Kleinert, H. "Teaching LaundrySkills to High School Students with Disabilities: Generalization of Targeted Skills andNontargeted Information." Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilites, 37, 172-18, 2002.
- Tekin, Elif. ve Kırcaali-İftar, Gönül. (2004). *Özel Eğitimde Yanlızsız Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları,
- Tekin, Elif. *Yanlızsız Öğretim Yöntemleri*. Eskişehir: Özel Eğitim Dergisi, cilt: 2, 1999.
- Tekin-İftar, E., Kurt, ve O. Acar, G. (2003) **Nesne Öğretiminde Eşzamanlı İpucuyla Öğretimin Etkililiği: Bir Çoklu Örnekler Uygulaması**. Yayımlanmamış Araştırma Projesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, , S.17-18'deki alıntı.
- Touchette, P.E. and Howard, J.S. (1984). *Errorless Learning: Reinforcement Contingencies and Stimulus Control Transfer in Delayed Prompting*. **Journal of Applied Behaviour Analysis** 17(2). 175-188.
- Varol, N. (1996). Beceri Öğretim Materyali Geliştirme ve Beceri Öğretiminde İpuçlarının Kullanımı. **G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 16(19). 35-46.
- Varol, N. (2004). **Özbakım Becerilerinin Öğretimi**. Ankara: Kök Yayıncılık.

Varol, N. (1992). **Zihinsel Engelli Çocuklara kırmızı, sarı, büyük, daire, üçgen, uzun, bir tane, iki tane ve kalın kavramlarını kazandırmada açık anlatım yöntemiyle sunulan bireyselleştirilmiş kavram öğretiminin materyalinin etkililiği.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Varol, N. (2005). **Beceri Öğretimi ve Öz Bakım Becerilerinin Kazandırılması.** Ankara: Kök Yayıncılık.

Wacker, D. P., and Greenebaum, F. T. (1984) "Efficacy of a Verbal Training Sequence on the Sorting Performance of Moderately and Severely Mentally Retarded Adolescents." **American Journal of Mental Deficiency**, 88, 6: 653-660,

Westling D. L & Fox, L. (2004) *Teaching students with severe disabilities.* Teacher Education and Special Education: The Journal of the Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children, Vol. 27, No. 2, 163-173

Wheeler, J., Ford., A., Nietupski, J., Loomis, R. and Brown, L. (1980). *Teaching Moderately and Severely Handicapped Adolescents to Shop in Supermarkets Using Pocket Calculators.* **Education and Training of the Mentally Retarded**, (15). 105-112

Wolery, M., Ault, M. J., and Doyle, P. M. (1992). Teaching Students with Moderate to Severe Disabilities: Use of Response Prompting Strategies. NY: Longman Publishing Group,

Wolery , Mark. and others. "Effects of simultaneous prompting and instructive feedback" **.Early Education and Development**, 1993.

Wolery, M., Ault, M.J., Gast, D.L., Doyle, P.M. and Griffen, K.A. (1990). Comparison of Constant Time-Delay And The System of Least Prompts in Teaching Chained Tasks. **Education and Training in the Mental Retardation**. 243-257.

EK-1

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Tarih: .../.../....

Saat:

GÖRÜŞMENİN AMACI: Bu görüşme formu, öğrencilerin günlük yaşam becerileri ile ilgili neler yapabildiklerini belirleyip kontrol listelerini uygulamaya nereden başlanacağını saptamak ve ayrıntılı değerlendirme yapılacak olan gereksinimlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

UYGULAMA YÖNERGESİ: Görüşme formunun amacını öğretmene açıklayınız. Soruları forma bakmadan sormaya çalışınız. Öğretmenin verdiği cevaplar, eğer öğrenci bağımsız olarak beceriyi yapıyorsa, o beceriyle ilgili bağımsız sütununun altına (+) işareti koyarak; yardımla yapıyorsa, yardımla sütununun altına artı (+) işareti koyarak işaretlenmelidir. Ekstra bilgileri ise açıklamalar bölümüne yazınız.

ÖĞRENCİNİN	
ADI SOYADI:	
DOĞUM TARİHİ:	
YAŞI:	

ÖĞRETMENİN	
ADI VE SOYADI:	
ÖĞRETMENİN BRANŞI:	
ÖĞRETMENİN TELEFON NUMARASI:	

OKUL BİLGİLERİ:	
OKULUN ADI:	
ÖĞRENCİNİN DEVAM ETTİĞİ SINIF:	

OKULUN AÇIK ADRESİ:	
OKULUN BAĞLI OLDUĞU İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ:	
OKULUN MÜDÜRÜNÜN ADI VE SOYADI:	
OKULUN MÜDÜRÜNÜN TELEFON NUMARASI:	

UYGULAYICI BİLGİLERİ:	
UYGULAYICININ ADI VE SOYADI	
UYGULAYICININ TELEFONU:	

BECERİLER LİSTESİ					
TUVALET BECERİSİ					
1.Öğrencinizin, tuvalet ihtiyacını gidermesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ		YARDIMLA		AÇIKLAMALAR
	GECE	GÜNDÜZ	GECE	GÜNDÜZ	
1.Altı bağlanır.					
2.Çişi geldiğinde haber verir					
a. İşaret eder. (Bezini tutar)					
b. Jest mimikle belli eder.					
c. Sözle söyler.(Çiş der.)					
3.Kakası geldiğinde haber verir					
a. İşaret eder. (Bezini tutar)					

b. Jest mimikle belli eder.					
c. Sözle söyler.(Çiş der.)					
3.Tuvaletini yapar.					
4.Tuvalet temizliğini yapar.					
YEMEK YEME BECERİSİ					
1.Öğrencinizin, yemek yemesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMISIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR		
Parmakla tutarak yemek yer.					
Bardaktan su içer					
Kaşıkla yemek yer					
Çatalla yemek yer.					
Bıçakla kullanarak yemek yer.					
GİYİNME VE SOYUNMA BECERİLERİ					
1.Çocuğunuzun, giysilerini çıkarması ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMISIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR		
Soyunma					
Şapka çıkarır.					
Çorap çıkarır.					
Pantolon çıkarır.					
Kazak çıkarır.					
Fermuar açar.					
Düğme açar.					
2. Çocuğunuzun, giysilerini giyinmesi ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?					
Giyinme					

Şapka giyer.			
Çorap giyer.			
Pantolon giyer.			
Kazak giyer.			
Fermuar kapatır.			
Düğme ilikler.			
KİŞİSEL BAKIM BECERİLERİ			
1. Öğrencinizin, kişisel bakımını yapmasıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR
Elini yıkar.			
Dişlerini fırçalar			
Saçlarını tarar			
Tırnak keser.			
Banyo yapar.			
Sakal traşı olur.			
Ped değiştirir.			
GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ			
1. Öğrencinizin, yaptığı günlük işlerle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR
I. Ev temizliği ve düzeni			
Çöp toplar.			
Masa siler.			
Yer siler.			
Lavabo temizler.			
Elektrik süpürgesi kullanır.			
Yatak düzeltir.			

II. Giysilerin Bakımı			
Giysileri katlar.			
Çamaşır makinesinde çamaşır yıkar.			
Çamaşır asar.			
Ütü yapar.			
Düğme diker.			
Ayakkabı boyar.			
Sökük diker.			
III. Mutfak becerileri			
Yiyecek haşlar.			
Yiyecekleri rendeler.			
Salata yapar.			
Sandviç hazırlar.			
Tost yapar.			
Tavada yumurta pişirir.			
Makarna pişirir.			
Pirinç pilavı pişirir.			
Toz içecek hazırlar.			
Ayran yapar.			
Yemek masasını hazırlar.			
Çay demler.			
Çay servisi yapar.			
Elde bulaşık yıkar.			
Kek yapar.			
Meyve sıkacağı kullanır.			
Öğrencilerinize yukarıda belirtilen beceriler arasından hangi becerilerle ilgili eğitim verilmesini istersiniz?			
Aşağıya sırayla yazınız.			
1-			
2-			

3-			
ALICI DİL BECERİLERİ			
1.Öğrencinizin, ondan bir şey yapmasını istediğinizde istediğiniz şeyi yerine getirmesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
2 kelimelik yönergeleri yerine getirir.			
3 – 5 kelimelik yönergeleri yerine getirir.			
2 ya da daha fazla davranışta bulunmasını gereken yönergeleri yerine getirir.			
İFADE EDİCİ DİL BECERİLERİ			
1.Öğrencinizin, konuşmasıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
2. Öğrencinizin, sorulan sorulara nasıl cevap vermesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?(etiketleme, mantık yürütme, tahmin etme, yansıtma)			
Bağlaç kullanarak cümle kurar.			
Oluş sırasına göre 2 – 3 olayı anlatır.			
Gün içinde başından geçen bir olayı anlatır.			

Basit bir hikâyede kim, ne, ne zaman, ne oldu sorularına cevap verir.			
---	--	--	--

EK-2

BECERİ KONTROL LİSTESİ

BECERİ KONTROL LİSTESİ

KİMLİK BİLGİLERİ:

ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:

UYGULAMA TARİHİ:

DOĞUM TARİHİ :

UYGULAYICININ ADI:

FORMUN AMACI: Bu form, öğrencilerin günlük yaşam, alıcı dil, ifade edici dil ve taklit becerilerindeki gereksinimlerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır.

UYGULAMA YÖNERGESİ: Her bir beceri sınıfı kendi içinde kolaydan zora doğru bir sıra izleyen becerilerden oluşmaktadır. Bu yüzden her bir başlıkta yer alan beceriler değerlendirilirken, orta güçlükte bir beceriden değerlendirmeye başlanılacak, eğer öğrenci bu beceriyi bağımsız olarak gerçekleştiriyorsa bir sonraki beceriye geçilecektir. Eğer öğrenci, bağımsız olarak gerçekleştiremiyorsa bir önceki beceriye geçilerek değerlendirmeye devam edilecektir. Bu sebeple, lütfen her bir beceri grubunu değerlendirmeden önce başında yer alan yönergeyi okuyunuz.

Öğrenci beceriyi bağımsız olarak, doğru bir şekilde gerçekleştirirse becerinin karşısına denk gelen EVET sütununa + işareti koyunuz. Öğrenci beceriyi bağımsız olarak gerçekleştiremiyorsa, yanlış ya da eksik gerçekleştirirse becerinin karşısına denk gelen HAYIR sütununa + işareti koyunuz. EVET: Öğrenci beceriyi doğru olarak yapmıştır. HAYIR: Öğrenci beceriyi yanlış ya da eksik yapmıştır. Değerlendirme sırasında gözlenen uygun olmayan davranışlar ve diğer gözlemlerinize ilişkin görüşlerinizi uygulamacı görüşü bölümüne yazabilirsiniz

BECERİLER LİSTESİ

EV TEMİZLİĞİ VE DÜZENİ				
	YÖNERGE	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
1-Çöp toplar. -Çöpleri çöp kutusuna koyar. -Poşetin ağzını bağlar. -Poşeti büyük çöp tenekesine koyar.. -Küçük çöp kutusuna yeni poşet takar.	Çöpü toplar.			
2-Masa siler. -Masaya deterjan sıkarak. -Bezi masaya sürer. -Bezi yıkar.	Masayı sil.			
3-Yer siler. -Kovaya su doldurur. -Kovaya deterjan sıkarak. -Paspası kovaya sokar. -Paspası sıkarak. -Paspası yerde sağa sola hareket ettirir.	Yer sil			
4-Lavabo temizler. -Lavaboya deterjan sıkarak. -Bezi lavaboda ileri geri hareket ettirir. -Lavaboyu durular. -Bezi yıkar.	Lavaboyu temizler			
5-Elektrik süpürgesi kullanır. -Fişi takar. -Elektrik süpürgesini ileri geri hareket ettirir. -Fişi çeker	Elektrik süpürgesiyle yeri süpür.			
6-Yatak yapar. - Çarşafı serer. - Yastık kılıfını takar. - Yorgana nevresim geçirir. - Yorganı yatağın üzerine koyar.	Yatak yap.			

GIYSİ BAKIMI				
	YÖNERGE	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
1-Giysi katlar. -Kazağı masaya serer. -Kazağın kollarını üstüne koyar. -Kazağın lastikli kısmını kollarına doğru koyar. -Kazağın lastikli kısmından tutarak baş kısmına doğru katlar.	Giysini katla.			
2-Çamaşır makinesinde çamaşır yıkar. -Çamaşırları renklerine göre ayırır. -Çamaşırları makineye koyar. -Deterjan gözüne deterjan koyar. -Yumuşatıcı gözüne yumuşatıcı koyar. -Uygun programa ait tuşlara basar.	Çamaşır yıka.			
3-Çamaşır asar. -Çamaşırları seleye koyar. -Çamaşır askısını açar. -Pantolonları paçasından asar. -Kazakları bel kısmından asar.	Çamaşır as.			
4-Ütü yapar. -Ütü masasını açar. -Ütüyi fişe takar. -Gömleğinin ilikli kısmını ütüler. -Gömleğinin düğmeli kısmını ütüler. -Gömleğinin arka kısmını ütüler. -Gömleğinin kollarını ütüler.	Gömleği ütüle			
5-Düğme diker. - Düğmeyi tutar. - İğneyi tutar. - Düğmeyi diker. - Makasla ipi keser.	Düğme dik.			
6-Ayakkabı boyar. - Boya kutusunu açar. - Süngere boya alır. -Ayakkabının önünü boyar.	Ayakkabı boya.			

- Süngere boya alır. - Ayakkabının bir yanını boyar. -Süngere boya alır. - Diğer yanını boyar. -Süngere boya alır. - Topuk kısmını boyar. -Boya kutusunu kapatır.				
7-Teğel yapar. - Kumaşı tutar. - İğneyi tutar. - Teğel yapar.	Teğel yap.			

MUTFAK BECERİLERİ				
	YÖNERGE	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
1-Yiyecek haşlar. -Ocağı yakar. -Tencereye su koyar. -Yiyecekleri yıkar. -Yiyecekleri tencereye koyar. -Yiyecekleri soyar.	Yiyecek haşla			
2-Yiyecek rendeler. -Yiyecekleri yıkar. -Yiyecekleri soyar. -Yiyecekleri rende üzerinde ileri geri hareket ettirir.	Yiyecek rende			
3-Salata yapar. -Domatesi, salatalığı, havucu yıkar. - Salatalığı doğrar. -Havucu rendeler. -Domatesi doğrar. -Malzemeleri kaba koyarak karıştırır. -Limon sıkar.	Salata yap			
4-Sandviç hazırlar. - Ekmeğin arasını keser. - Peyniri keser. - Domatesi keser. -Malzemeleri ekmeğin arasına koyar.	Sandviç hazırla			
5-Tost yapar. - Ekmeğin arasını keser. - Peyniri keser. -Peyniri ekmeğin içine koyar. -Tostu makinenin içine	Tost yap			

yerleştirir.				
6- Yumurta pişirir. -Ocağı yakar. -Tavaya yağ koyar. -Tavaya tuz koyar. -Yumurtayı kırar. -Yumurtayı karıştırır.	Yumurta pişir.			
7-Makarna pişirir. -Ocağı yakar. -Tencerede su kaynatır. -Makarnayı haşlar. -Makarnayı yağlar.	Makarna pişir.			
8-Pirinç pilavı pişirir. - Ocağı yakar. - Tencereye yağ koyar. - Tencereye tuz koyar. -Pirinçleri tencereye koyar.	Pirinç pilavı pişir			
9-Toz içecek hazırlar. -Sürahiye su doldurur. -Toz içeceği kaba boşaltır. -İçeceği karıştırır.	Toz içecek hazırla.			
10-Ayran yapar. -Sürahiye su doldurur. - Sürahiye yoğurt koyar. - Sürahiye tuz koyar. - İçeceği karıştırır.	Ayran yap.			
11-Yemek masasını hazırlar. -Masaya tabakları koyar. -Masaya kaşıkları koyar. -Masaya çatalları koyar. -Masaya bardakları koyar. -Masaya peçeteleri koyar.	Yemek masası hazırla.			
12-Çay demler. -Çaydanlığın altına su doldurur. -Ocağı yakar. -Çaydanlığı ocağın üstüne koyar. - Demliğe çay koyar. -Su kaynayınca demliğe kaynamış suyu döker. -Çayın demlenmesini bekler. - Çay demlenince ocağın altını kapatır.	Çay demle			
13-Çay servisi yapar. -Tepsiye çay tabağı koyar -Çay tabağının üstüne çay bardağını koyar. -Çay bardağının içine çay	Çay servisi yap.			

kaşığı koyar. -Tepsiye Şekerlik koyar. -Bardağın yarısına kadar dem doldurur. -Demin üstüne su doldurur. -Çayı misafire servis eder. -Boş bardağı alır.				
13-Bulaşık yıkar. Çaydanlıkta su ısıtır. - Çaydanlıktaki suyu bulaşık kabına boşaltır. - Suya deterjan döker. - Süngeri köpürtür. - Bardakları yıkar. - Kaşıkları/ çatalı yıkar. -Tabakları yıkar. -köpüklü suyu boşaltır. - Süngeri yıkar. - Bardakları durular. - Kaşık/ çatalı durular. - tabakları durular. - Tezgahı siler.	Bulaşık yıka			
14-Hazır çorba pişirir. -Tencereye su doldurur. - Çorba paketini açar. - Paketi tencereye boşaltır. - Ocağı yakar. -Tencereyi ocağa koyar. - Çorbayı karıştırır. - Çorba pişince ocağı söndürür.	Hazır çorba pişir.			
15-Kek yapar. -Fırını yakar. - Kaba yumurta kırar. -Kaba un koyar. -Kaba kabartma tozu koyar. - Kaba şeker koyar. -Kaptaki malzemeleri karıştırır. -Malzemeleri kalıba boşaltır. -Kalıbı fırına koyar.	Kek yap.			
16-Meyve sıkacağı kullanır. -Portakalları ikiye böler. -Meyveleri sıkacağı yerleştirir. -Sıkacağı altına bardağı koyar. -Sıkacağı kolunu kendine doğru çevirir.	Meyve sık.			

- Sıkıcağın kolunu kendine doğru çevirir.				
18-Alışveriş yapar. - Sepetlerin olduğu bölümden alışveriş sepetini alır. - Almak istediği ürünün reyonunu bulur. - Almak istediği ürünü sepetine koyar. - Kasaya gider. - Para öder. - Parasının üstünü alır. -Fişini alır. - İyi günler der. -Alış-veriş merkezinden çıkar.	Alışveriş yap.			

ALICI DİL BECERİLERİ

		EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
2 kelimelik yönergeleri yerine getirir.				
3 – 5 kelimelik yönergeleri yerine getirir.				
Resimli kısa bir öyküyü sonuna kadar dinler.				
2 ya da daha fazla davranışta bulunmasını gereken				

İFADE EDİCİ DİL BECERİLERİ

		EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
Bağlaç kullanarak cümle kurar.				
Olay kartındaki olayları birbirine bağlı cümlelerle anlatır.				
Oluş sırasına göre 2 – 3 olayı anlatır.				
Basit bir hikâyede kim, ne, ne zaman, ne oldu sorularına cevap				

TAKLİT BECERİLERİ

			EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
1.Modele bakarak tek kolunu kaldırır.	1. Bana bak. Sende yap.				
2.Modele bakarak iki kolunu kaldırır.	2. Bana bak. Sende yap.				
3.Modele bakarak alkış yapar.	3. Bana bak. Sende yap.				

UYGULAMACI GÖRÜŞLERİ:

EK-3

AİLE GÖRÜŞME FORMU

AİLE GÖRÜŞME FORMU

GÖRÜŞMENİN AMACI: Bu görüşme formu, , çocuğunuzun psikomotor beceriler ile ilgili neler yapabildiğini belirleyip kontrol listelerini uygulamaya nereden başlanacağını sizin görüşünüze dayalı olarak saptamak ve ayrıntılı değerlendirme yapılacak olan gereksinimlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

UYGULAMA YÖNERGESİ: Görüşme formunun amacını aileye açıklayınız. Soruları forma bakmadan sormaya çalışınız. Her bir bölümün başında açıklamalar bulunmaktadır. Bu açıklamalara göre formu doldurunuz.

Açıklama: Bu bölümdeki bilgileri aileye sorarak yazın.

UYGULAYICININ
ADI VE SOYADI:

ÖĞRENCİNİN		
ADI SOYADI		
DOĞUM TARİHİ		
YAŞI		
VELİ BİLGİLERİ	ANNE	BABA
ADI SOYADI		
DOĞUM TARİHİ		
MESLEĞİ		
ADRES		
EV		
İŞ		
TELEFON		
EV		
İŞ		
KARDEŞLERİNİN		
ADI SOYADI		

YAŞI	
------	--

TIBBİ ÖZGEÇMİŞ BİLGİLERİ:

Açıklama: Çocuğun ek engeli ya da engelleri varsa, düzeyiyle ilgili verileri düzeyi sütunun altına, diğer belirtilen durumları açıklama sütununun altına yazınız.

EK ENGEL DURUMU DÜZEYİ AÇIKLAMA	VAR	YOK
Görme Engelli		
İşitme Engelli		
Fiziksel Engelli		
Konuşma bozukluğu		
Gecikmiş Konuşma bozukluğu		
Yapısal nedenlere bağlı konuşma bozukluğu		
Uygulanmış tedaviler		
Uygulanacak tedaviler		

Açıklama: Çocuğun kullandığı cihaz ve protezlerin hangileri olduğunu ilgili sütunun altına yazın.

Kullandığı Cihazlar	VAR	YOK	AÇIKLAMALAR

Kullandığı Protezler	VAR	YOK	AÇIKLAMALAR

Açıklama: Çocuğun süregelen hastalığı varsa var sütununun altına, yoksa yok sütununun altına işaret koyunuz. Sürekli kullandığı ilaçlar varsa isimlerini ilaç alma zamanlarını, yan etkilerini, diyetiyle ilgili açıklamaları ve diğer sağlık problemleriyle ilgili bilgileri ilgili sütunların altına yazarak doldurun.

Hastalığıyla ilgili veriler			
	VAR	YOK	AÇIKLAMALAR
Süregelen hastalığı			
Kullandığı ilaçlar			
İlaç alma zamanları			
Yan etkileri			
Diyeti			
Diğer sağlık problemleri			

BECERİLER LİSTESİ					
TUVALET BECERİSİ					
1. Çocuğunuzun, tuvalet ihtiyacını gidermesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ		YARDIMLA		AÇIKLAMALAR
	GECE	GÜNDÜZ	GECE	GÜNDÜZ	
1.Altı bağlanır.					
2.Çişi geldiğinde haber verir					
a. İşaret eder. (Bezini tutar)					
b. Jest mimikle belli eder.					
c. Sözle söyler.(Çiş der.)					
3.Kakası geldiğinde haber					

verir					
a. İşaret eder. (Bezini tutar)					
b. Jest mimikle belli eder.					
c. Sözle söyler.(Çiş der.)					
3.Tuvaletini yapar.					
4.Tuvalet temizliğini yapar.					
YEMEK YEME BECERİSİ					
1. Çocuğunuzun, yemek yemesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR		
1.Parmakla tutarak yemek yer.					
2. Bardaktan su içer					
3. Kaşıkla yemek yer					
4. Çatalla yemek yer.					
5.Bıçakla kullanarak yemek yer.					
KİŞİSEL BAKIM BECERİLERİ					
1. Çocuğunuzun, kişisel bakımını yapmasıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR		
1. Elini yıkar.					
2. Burnunu temizler.					
3. Dişlerini fırçalar					
4. Saçlarını tarar					
5.Tırnak keser.					
6.Banyo yapar.					

7.Sakal traşı olur.			
8.Ped değiştirir.			
GİYİNME BECERİLERİ			
1.Çocuğunuzun, giysilerini giymesi ve çıkarması ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR
Soyunma			
1. Şapka çıkarır.			
2. Çorap çıkarır.			
3. Pantolon çıkarır.			
4. Kazak çıkarır.			
5. Fermuar açar.			
6. Düğme açar.			
Giyinme			
1. Şapka giyer.			
2. Çorap giyer.			
3. Pantolon giyer.			
4. Kazak giyer.			
5. Fermuar kapatır			
6. Düğme kapatır.			
GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ			
1. Çocuğunuzun, evde yaptığı günlük işlerle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	BAĞIMSIZ	YARDIMLA	AÇIKLAMALAR
I. Ev temizliği ve düzeni			
Çöp toplar.			

Masa siler.			
Yer siler.			
Lavabo temizler.			
Elektrik süpürgesi kullanır.			
Yatak düzeltir.			
II. Giysilerin Bakımı			
Giysileri katlar.			
Çamaşır makinesinde çamaşır yıkar.			
Çamaşır asar.			
Ütü yapar.			
Düğme diker.			
Ayakkabı boyar.			
Sökük diker.			
III. Mutfak becerileri			
Yiyecek haşlar.			
Yiyecekleri rendeler.			
Salata yapar.			
Sandviç Hazırlar.			
Tost yapar.			
Tavada yumurta pişirir.			
Makarna pişirir.			
Pirinç pilavı pişirir.			
Toz içecek hazırlar.			
Ayran yapar.			
Yemek masasını hazırlar.			
Çay demler.			
Çay servisi yapar.			
Elde bulaşık yıkar.			
Kek yapar.			
Meyve sıkacağı kullanır.			
Çocuğuna yukarıda			

belirtilen beceriler arasından hangi becerilerle ilgili eğitim verilmesini istersiniz?			
Aşağıya sırayla yazınız.			
1-			
2-			
ALICI DİL BECERİLERİ			
1.Çocuğunuzun, ondan bir şey yapmasını istediğinizde istediğiniz şeyi yerine getirmesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
2 kelimelik yönergeleri yerine getirir.			
3 – 5 kelimelik yönergeleri yerine getirir.			
2 ya da daha fazla davranışta bulunmasını gereken yönergeleri yerine getirir.			
İFADE EDİCİ DİL BECERİLERİ			
1. Çocuğunuzun, konuşmasıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
2. Çocuğunuzun, sorulan sorulara cevap vermesiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?(etiketleme , mantık yürütme, tahmin etme, yansıtma)			

Bağlaç kullanarak cümle kurar.			
Oluş sırasına göre 2 – 3 olayı anlatır.			
Gün içinde başından geçen bir olayı anlatır.			
Basit bir hikâyede kim, ne, ne zaman, ne oldu sorularına cevap verir.			
BEKLENTİLERİN BELİRLENMESİ			
Çocuğunuzun günlük yaşam becerileriyle ilgili neler yapar duruma gelmesini isterdiniz? Çocuğunuzla ilgili beklentileriniz nelerdir?			

EK-4

AİLE GÖRÜŞÜNE DAYALI PEKİŞTİREÇ BELİRLEME FORMU

AİLE GÖRÜŞÜNE DAYALI PEKİŞTİREÇ BELİRLEME FORMU

Değerli ebeveyn

Aşağıda çocuğunuzun hoşuna gidebileceği tahmin edilen bazı pekiştireçler listelenmiştir. Bu listede yer alan seçenekler arasından çocuğunuzun hoşuna gideceğini düşündünüz istediğiniz sayıda pekiştireci işaretleyebilirsiniz.

FORMUN AMACI: Bu form, öğrenci ile yapılacak olan çalışmalar sırasında ve çalışma sonunda kullanılacak pekiştireçleri belirlemek için aile görüşünü almaya yönelik hazırlanmıştır.

AÇIKLAMA: Aşağıdaki listede yer alan pekiştireçler çocuğunuzun beceri sırasında doğru yaptığı davranışlar ve çalışma bitiminde pekiştireç olarak kullanılacaktır.

Seçeneklerden çocuğunuzun sevdikleri varsa sever bölümüne, çok sevdikleri varsa çok sever bölümüne, sevmiyorsa sevmiyor bölümüne + işareti koyunuz.

ÖRNEK:

SEVMEZ	SEVER	ÇOK SEVER
	+	

Öğrencinin	Velinin
Adı Soyadı:	Adı Soyadı:
Yaşı:	

YİYECEKLER	SEVMEZ	SEVER	ÇOK SEVER
Cips			
Şeker, Çikolata			
Sakız			
Bisküvi, Kraker			
Kurabiye, Kek, Börek			
Sandviç			
Dondurma			

Fındık ezmesi			
Süt			
Oralet			
Meyve suyu			
Kola			
Gazoz			
Çay			
Meyveler (elma, muz, portakal, armut)			

SOSYAL ÖDÜLLER	SEVMEZ	SEVER	ÇOK SEVER
Aferin			
Harikasın			
Çok güzel			
Bravo sana			
Şimdi harika oldu			
Mükemmel			
Seni hep böyle görnek isterim			
Seninle gurur duyuyorum			
Gerçekten çok iyiydi			
Alkışlama			
Saçının okşanması			
Kucaklama			

ETKİNLİKLER	SEVMEZ	SEVER	ÇOK SEVER
Oyuncaklarla oynama			
Bilgisayarla oynama			
Televizyon seyretmek			
Müzik dinlemek			
Futbol oynamak			
Şarkı söylemek			

EK-5

ÖĞRENCİYE YÖNELİK PEKİŞTİREÇ BELİRLEME FORMU

ÖĞRENCİ YE YÖNELİK PEKİŞTİREÇ BELİRLEME FORMU

AÇIKLAMA: Aşağıdaki seçenekleri oku. Seçeneklerden sevdiklerin varsa severim bölümüne, çok sevdiklerin varsa çok severim bölümüne, sevmiyorsan sevmiyorum bölümüne + işareti koy.

Öğrencinin
Adı Soyadı:
Yaşı:

ÖRNEK:

SEVMEM	SEVERİM	ÇOK SEVERİM
	+	

YİYECEKLER	SEVMEM	SEVERİM	ÇOK SEVERİM
Cips			
Şeker, Çikolata			
Sakız			
Bisküvi, Kraker			
Kurabiye, Kek, Börek			
Sandviç			
Dondurma			
Fındık ezmesi			
Süt			
Oralet			
Meyve suyu			
Kola			
Gazoz			
Çay			
Meyveler (elma, muz, portakal, armut)			

SOSYAL ÖDÜLLER	SEVMEM	SEVERİM	ÇOK SEVERİM
Aferin			
Harikasın			
Çok güzel			
Bravo sana			
Şimdi harika oldu			
Mükemmel			
Seni hep böyle görmek isterim			
Seninle gurur duyuyorum			
Gerçekten çok iyiydi			
Alkışlama			
Saçının okşanması			
Kucaklama			

ETKİNLİKLER	SEVMEM	SEVERİM	ÇOK SEVERİM
Oyuncaklarla oynama			
Bilgisayarla oynama			
Televizyon seyretmek			
Müzik dinlemek			
Futbol oynamak			
Şarkı söylemek			
Parka gitmek			
Resim boyama			
Tombala oynama			
Sinemaya gitme			
Bakkala/Markete gitme			
Anneye ve babaya yardım etme			

AÇIKLAMA: Yukarıda ki listede seçenekler arasında yer almayan, ancak sevdiğin ve çok sevdiğin farklı seçenekler varsa lütfen aşağıdaki listeyi de doldur.

AÇIKLAMALAR

TEŞEKKÜRLER.

EK-6
BECERİ ÖLÇÜ ARAÇLARI

Ek-6.1 ay Demleme Becerisi lü Aracı

ANA YÖNERGE: ay demle

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	BAĞIMSIZ
1- aydanlığa su koyar.		
a- Kullandığı eli ile musluğu açar..	%100	
b- Kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.	%100	
c- çaydanlığın yarısına kadar su koyar.	%100	
d-çaydanlığı tezgahın üstüne koyar.	%100	
e- Kullandığı eli ile musluğu kapatır.	%100	
2- Demliğe ay koyar.		
a-Kullandığı eli ile demliğin kapağını açar .	%100	
b-Kapağı tezgahın üstüne koyar.	%100	
c-Kullanmadığı eliyle çay kavanozu tutar.	%100	
d-Kullandığı eliyle çay kavanozunun kapağını açar.	%100	
e-Kapağı tezgahın üstüne koyar.	%100	
f-Kullandığı eliyle kaşığı tutar.	%100	
g-Kaşığa bir miktar çay alır.	%100	
h-Kaşıktaki ayı demliğe boşaltır.	%100	
ı-Kaşığı kavanoza koyar.	%100	
i-Kullandığı eliyle kavanozun kapağını kapatır.	%100	

j-Kavanozu tezgahın üstüne koyar.	%100	
3- Ocağı yakar.		
a- Kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar.	%100	
b-Düğemeye biraz bastırır.	%100	
c- Düğmeyi çevirir.	%100	
d- Kullanmadığı elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırır.	%100	
4-Suyun kaynamasını bekler.		
a-Kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.	%100	
b-Çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.	%100	
c- Suyun kaynamasını bekler	%100	
5- Çayı demler.		
a-Kullandığı eliyle çaydanlığın kulpundan tutar.	%100	
b-Çaydanlığı demliğin üstüne getirir.	%100	
c-Çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldurur.	%100	
d-Çaydanlığı ocağın üzerine koyar.	%100	
e-Kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır.	%100	
f-Kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.	%100	
g- Demliği çaydanlığın üzerine koyar.	%100	
h- 10 dakika çayın demlenmesini bekler.	%100	
6- Ocağı kapatır.		
a- Kullandığı eliyle ocağın düğmesini	%100	

tutar.		
b-Ocağın düğmesini kapama yönünde doğru çevirir.	%100	
c- Çayın demlenmesi için 10 dakika bekler.	%100	

Ek-6.2 ay Servisi Yapma Becerisi lü Aracı

ANA YÖNERGE: ay servisi yap

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	BAĞIMSIZ
1-ay tepsisini hazırlar.		
a- Her iki eliyle çay tepsisinin tutacaklarından tutar.	%100	
b- çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.	%100	
c- Kullandığı eli ile çay tabağını tutar.	%100	
d- çay tabağını çay tepsisine koyar.	%100	
e- Kullandığı eliyle çay bardağını tutar.	%100	
f- çay bardağını çay tabağının üstüne koyar.	%100	
g- Kullandığı eli ile çay kaşığını tutar.	%100	
h- çay kaşığını çay bardağının içine koyar.	%100	
i- Kullandığı eli ile şekerliğı tutar.	%100	
j- Şekerliğı tepsiye koyar.	%100	
2- Bardağa ay koyar.		
a- Kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.	%100	
b- Demliğı ay bardağının üzerine getirir.	%100	
c- Bardağın yarısına kadar dem doldurur.	%100	
d- Demliğı tezgahın üstüne koyar.	%100	
e- Kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.	%100	

f- Çaydanlığı çay bardağının üzerine getir.	%100	
g- Bardağa, su bardaktan dışarı taşmayacak kadar su doldurur.	%100	
h- Çaydanlığı ocağın üstüne koyar.	%100	
i- Kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.	%100	
j- Demliği çaydanlığın üstüne koyar.	%100	
3- Çayı ikram eder.		
a- Her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar.	%100	
b- Çay tepsisini kaldırır.	%100	
c- Çayı, ikram edeceği kişinin önüne gider.	%100	
d- Bir miktar eğilir.	%100	
e- Kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekler.	%100	
f- Afiyet olsun der.	%100	
g- Elinde tepsi ile mutfağa gider.	%100	
h- Çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.	%100	
4-Boş bardağı alır.		
a- Mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekler.	%100	
b- Kişinin yanına gider.	%100	
c- Kullandığı eli ile çay tabağını ve boş bardağı alır.	%100	
d- Tekrar çay içmek ister misiniz? diye sorar.	%100	
e- Kişi çay içmek isterse 2. temel beceriden itibaren bütün basamakları	%100	

tekrarlar.		
f- Kişi tekrar çay içmek istemez ise mutfağa gider.	%100	
g- çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyar.	%100	

Ek-6.3 Vileda İle Paspas Yapma Becerisi Ölçü Aracı

ANA YÖNERGE: Paspas yap

BİLDİRİM	ÖLÇÜT	BAĞIMSIZ
1-Vileda kovasına su doldurur.		
a)Kullandığı eli ile vileda kovasının kulpundan tutar.	%100	
b)Kovayı musluğun altına koyar.	%100	
c)Kullandığı eli ile musluğu açar.	%100	
d)Kovanın yarısına kadar su doldur.	%100	
e)Kullandığı eli ile musluğu kapatır.	%100	
2-Kovaya deterjan koyar.		
a)Kullanmadığı eli ile deterjan kutusunu tutar.	%100	
b)Boş eli ile deterjanın kapağını açar.	%100	
c)Kovadaki suya biraz deterjan döker	%100	
d)Deterjanın kapağını kapatır.	%100	
e)Deterjanı koyar.	%100	
3-Temizleyeceğin yere git.		
a)Kullandığı eli ile kovanın sapından tutar.	%100	
b)Boş eli ile paspasın sapından tutar.	%100	
c)Kovayı ve paspası kaldırır.	%100	
d)Temizleyeceği yere gider.	%100	
e)Kovayı yere koyar.	%100	

	%100	
4-Paspası ıslatır		
a)Her iki eli ile paspasın sapından tutar.	%100	
b)Paspası kovanadaki suyun içine batırır.	%100	
c)Paspası biraz yukarı kaldırır.	%100	
d)Paspasın tamamını tekrar suya sokar.	%100	
5-Paspası sıkır.		
a)Paspasın tamamını sudan çıkarır.	%100	
b)Paspası sıkma bölümünün içine yerleştirir.	%100	
c)Paspası aşağı doğru bastırır	%100	
d)Paspası çevirir.	%100	
6-Yer siler		
a)Paspası kaldırır.	%100	
b)Paspası sileceği yerin başlangıcına getirir.	%100	
c)Paspası sileceği yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir.	%100	
d)Paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siler.	%100	
e)Geriye doğru bir adım atar.	%100	
f)Kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siler.	%100	
g) Paspas yapacağı bütün zemin bitene kadar 4.temel beceri basamağından itibaren basamakları tekrar eder.		

EK-7

BECERİ ÖLÇÜ ARACI KULLANMA YÖNERGELERİ

Ek-7.1 ay demleme Becerisi lü Aracı Kullanma Yönergesi

Ölçü Aracının Amacı: Öğrencilerin ay demleme becerisinin hangi basamaklarını bağımsız olarak yaptığını belirlemeye yönelik ölçü aracıdır.

Ölçü Aracının Uygulanacağı Öğrenci Özellikleri: Bu ölçü aracı, taklit etme becerisine sahip, her biri üç-dört kelimelik cümlelerden oluşan arka arkaya söylenen iki cümlelik yönergeleri yerine getirebilen, iki-üç kelimelik cümlelerle konuşabilen, ek yetersizlikleri olmayan, 45 dk'lık ders boyunca sessiz bir şekilde ayakta olduğu halde ders dinleyebilen ve tüm vücut bölümlerini rahatlıkla kullanılabilen öğrencilere uygulanabilir.

Kullanılacak Araçlar: aydanlık, demlik, çay kavanozu, kaşık, ocak, musluk

Uygulama Ortamı: Öğrencinin boyuna uygun, uygulamacının ve öğrencinin ayakta yan yana durabileceği genişlikte mutfak tezgahı, musluğu ve ocağı olan bir mutfakta uygulanabilir.

Ölçü Aracının Uygulanması: Uygulayıcı, öğrencinin, kullandığı eli tarafında, hafif çaprazında ayakta durur. Materyaller, öğrencinin eline uygun boyutlardadır. Uygulayıcı öğrenciye, “seninle bir çalışma yapacağız, bu çalışma sırasında ben sana “yap” dediğimde yapacaksın, beni sessizce dinleyeceksin. Bu kurallara uyduğunda dersin sonunda seninle yapabileceğiz diyerek kuralları ve ödülü betimler. Daha sonra öğrenciye becerinin ana yönergelerini vererek,(ay demle) öğrencinin bağımsız olarak ve doğru gerçekleştirdiği beceri basamakları için ölçü aracındaki bağımsız sütununa (+) işareti konulur, öğrenci durduğunda çay demlemeye devam et denir öğrenci yine bir şey yapmaz ya da hatalı bir davranış yaparsa ölçü aracının uygulamasına son verilir.

Ek-7.2 ay Servisi Yapma Becerisi lü Aracı Kullanma Yönergesi

Ölçü Aracının Amacı: Öğrencilerin ay servisi yapma becerisinin hangi basamaklarını bağımsız olarak yaptığını belirlemeye yönelik ölçü aracıdır.

Ölçü Aracının Uygulanacağı Öğrenci Özellikleri: Bu ölçü aracı, taklit etme becerisine sahip, her biri üç-dört kelimelik cümlelerden oluşan arka arkaya söylenen iki cümlelik yönergeleri yerine getirebilen, iki-üç kelimelik cümlelerle konuşabilen, ek yetersizlikleri olmayan, 45 dk'lık ders boyunca sessiz bir şekilde ayakta olduğu halde ders dinleyebilen ve tüm vücut bölümlerini rahatlıkla kullanılabilen öğrencilere uygulanabilir.

Kullanılacak Araçlar ve Kişi: aydanlık, demlik, çay tepsisi, çay bardağı, çay tabağı, çay kaşığı, şekerlik ve çay servisinin yapılabileceğı gönüllü bir birey.

Uygulama Ortamı: Öğrencinin boyuna uygun, uygulamacının ve öğrencinin ayakta yan yana durabileceğı genişlikte mutfak tezgahı, olan bir mutfakta veya öğrencinin boyuna uygun masası olan bir sınıfta uygulanabilir.

Ölçü Aracının Uygulanması: Uygulayıcı, öğrencinin, kullandığı eli tarafında, hafif çaprazında ayakta durur. Materyaller, öğrencinin eline uygun boyutlardadır. Uygulayıcı öğrenciye, “seninle bir çalışma yapacağız, bu çalışma sırasında ben sana “yap” dediğimde yapacaksın, beni sessizce dinleyeceksin. Bu kurallara uyduğunda dersin sonunda seninle yapabileceğiz diyerek kuralları ve ödülü betimler. Daha sonra öğrenciye becerinin ana yönergelerini vererek, (ay servisi yap) öğrencinin bağımsız olarak ve doğru gerçekleştirdiğı beceri basamakları için ölçü aracındaki bağımsız sütununa (+) işareti konulur, öğrenci durduğunda çay servisi yapmaya devam et denir öğrenci yine bir şey yapmaz ya da hatalı bir davranış yaparsa ölçü aracının uygulamasına son verilir.

Ek-7.3 Vileda ile Paspas Yapma Becerisi Ölçü Aracı Kullanma Yönergesi

Ölçü Aracının Amacı: Öğrencilerin vileda ile paspas yapma becerisinin hangi basamaklarını bağımsız olarak yaptığını belirlemeye yönelik ölçü aracıdır.

Ölçü Aracının Uygulanacağı Öğrenci Özellikleri: Bu ölçü aracı, taklit etme becerisine sahip, her biri üç-dört kelimelik cümlelerden oluşan arka arkaya söylenen iki cümlelik yönergeleri yerine getirebilen, iki-üç kelimelik cümlelerle konuşabilen, ek yetersizlikleri olmayan, 45 dk'lık ders boyunca sessiz bir şekilde ayakta olduğu halde ders dinleyebilen ve tüm vücut bölümlerini rahatlıkla kullanılabilen öğrencilere uygulanabilir.

Kullanılacak Araçlar: Vileda kova ve paspası, deterjan, musluk

Uygulama Ortamı: Uygulamacının ve öğrencinin ayakta yan yana durabileceği genişlikte, musluğu olan, banyo, tuvalet gibi yerlerden kovaya su doldurduktan sonra, paspas yapmaya uygun zemini olan sınıf, koridor, balkon gibi yerlerde uygulanabilir.

Ölçü Aracının Uygulanması: Uygulayıcı, öğrencinin, kullandığı eli tarafında, hafif çaprazında ayakta durur. Materyaller, öğrencinin eline uygun boyutlardadır. Uygulayıcı öğrenciye, “seninle bir çalışma yapacağız, bu çalışma sırasında ben sana “yap” dediğimde yapacaksın, beni sessizce dinleyeceksin. Bu kurallara uyduğunda dersin sonunda seninle yapabileceğiz diyerek kuralları ve ödülü betimler. Daha sonra öğrenciye becerinin ana yönergesini vererek, (paspas yap) öğrencinin bağımsız olarak ve doğru gerçekleştirdiği beceri basamakları için ölçü aracındaki bağımsız sütununa (+) işareti konulur, öğrenci durduğunda paspas yapmaya devam et denir öğrenci yine bir şey yapmaz ya da hatalı bir davranış yaparsa ölçü aracının uygulamasına son verilir.

Ek-8

BECERİ ÖLÇÜ ARACI KAYIT ÇİZELGELERİ

Ek-8.1 ay Demleme Becerisi lü Aracı Kayıt izelgesi

ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI :

UYGULAYICININ ADI SOYADI:

UYGULAMA SAATİ:

UYGULAMANIN YAPILDIĞI ORTAM:

ANA YÖNERGE: ay demle.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	BAĞIMSIZ		
		Tarih: 1.YOKLAMA	Tarih: 2.YOKLAMA	Tarih: 3.YOKLAMA
1- aydanlığa su koyar.				
a- Kullandığı eli ile musluğu açar..	%100			
b- Kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.	%100			
c- çaydanlığın yarısına kadar su koyar.	%100			
d-çaydanlığı tezgahın üstüne koyar.	%100			
e- Kullandığı eli ile musluğu kapatır.	%100			
2- Demliğe ay koyar.				
a-Kullandığı eli ile demliğin kapağını açar .	%100			

b-Kapağı tezgahın üstüne koyar.	%100			
c-Kullanmadığı eliyle çay kavanozu tutar.	%100			
d-Kullandığı eliyle çay kavanozunun kapağını açar.	%100			
e-Kapağı tezgahın üstüne koyar.	%100			
f-Kullandığı eliyle kaşığı tutar.	%100			
g-Kaşığa bir miktar çay alır.	%100			
h-Kaşıktaki çayı demliğe boşaltır.	%100			
ı-Kaşığı kavanoza koyar.	%100			
i-Kullandığı eliyle kavanozun kapağını kapatır.	%100			
j-Kavanozu tezgahın üstüne koyar.	%100			
3- Ocağı yakar.				
a- Kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar.	%100			
b-Düğemeye biraz bastırır.	%100			
c- Düğmeyi çevirir.	%100			
d- Kullanmadığı elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırır.	%100			
4-Suyun kaynamasını bekler.				
a-Kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.	%100			
b-Çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.	%100			

c- Suyun kaynamasını bekler	%100			
5- Çayı demler.				
a-Kullandığı eliyle çaydanlığın kulpundan tutar.	%100			
b-Çaydanlığı demliğin üstüne getirir.	%100			
c-Çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldurur.	%100			
d-Çaydanlığı ocağın üzerine koyar.	%100			
e-Kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır.	%100			
f-Kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.	%100			
g- Demliği çaydanlığın üzerine koyar.	%100			
h- 10 dakika çayın demlenmesini bekler.	%100			
6- Ocağı kapatır.				
a- Kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar.	%100			
b-Ocağın düğmesini kapama yönünde doğru çevirir.	%100			
c-Çayın demlenmesi için 10 dakika bekler.				

Ek-8.2 ay Servisi Yapma Becerisi lü Aracı Kayıt izelgesi

ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI :

UYGULAYICININ ADI SOYADI:

UYGULAMA SAATİ:

UYGULAMANIN YAPILDIĞI ORTAM:

ANA YÖNERGE: ay servisi yap.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	BAĞIMSIZ		
		Tarih: 1.YOKLAMA	Tarih: 2.YOKLAMA	Tarih: 3.YOKLAMA
1-ay tepsisini hazırlar.				
k- Her iki eliyle çay tepsisinin tutacaklarından tutar.	%100			
l- çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.	%100			
m- Kullandığı eli ile çay tabağını tutar.	%100			
n- çay tabağını çay tepsisine koyar.	%100			
o- Kullandığı eliyle çay bardağını tutar.	%100			
p- çay bardağını çay tabağının üstüne koyar.	%100			
q- Kullandığı eli ile çay kaşığını tutar.	%100			
r- çay kaşığını çay bardağının içine koyar.	%100			

s- Kullandığı eli ile şekerliği tutar.	%100			
t- Şekerliği tepsiye koyar.	%100			
2- Bardağa çay koyar.				
k- Kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.	%100			
l- Demliği çay bardağının üzerine getirir.	%100			
m- Bardağın yarısına kadar dem doldurur.	%100			
n- Demliği tezgahın üstüne koyar.	%100			
o- Kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.	%100			
p- Çaydanlığı çay bardağının üzerine getir.	%100			
q- Bardağa, su bardaktan dışarı taşmayacak kadar su doldurur.	%100			
r- Çaydanlığı ocağın üstüne koyar.	%100			
s- Kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.	%100			
t- Demliği çaydanlığın üstüne koyar.	%100			
3- Çayı ikram eder.				
i- Her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar.	%100			
j- Çay tepsisini kaldırır.	%100			

k- Çayı, ikram edeceği kişinin önüne gider.	%100			
l- Bir miktar eğilir.	%100			
m- Kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekler.	%100			
n- Afiyet olsun der.	%100			
o- Elinde tepsi ile mutfığa gider.	%100			
p- Çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.	%100			
4-Boş bardağı alır.				
h- Mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekler.	%100			
i- Kişinin yanına gider.	%100			
j- Kullandığı eli ile çay tabağını ve boş bardağı alır.	%100			
k- Tekrar çay içmek ister misiniz? Diye sorar.	%100			
l- Kişi çay içmek isterse 2. temel beceriden itibaren bütün basamakları tekrarlar.	%100			
m- Kişi tekrar çay içmek istemez ise mutfığa gider.	%100			
n- Çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyar.	%100			

Ek-8.3 Vileda İle Paspas Yapma Becerisi Ölçü Aracı Kayıt Çizelgesi

ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI :

UYGULAYICININ ADI SOYADI:

UYGULAMA SAATİ:

UYGULAMANIN YAPILDIĞI ORTAM:

ANA YÖNERGE: Paspas yap.

BİLDİRİM	ÖLÇÜT	BAĞIMSIZ		
		Tarih: 1.YOKLAMA	Tarih: 2.YOKLAMA	Tarih: 3.YOKLAMA
1)Vileda kovasına su doldurur.				
a)Kullandığı eli ile vileda kovasının kulpundan tutar.	%100			
b)Kovayı musluğun altına koyar.	%100			
c)Kullandığı eli ile musluğu açar.	%100			
d)Kovanın yarısına kadar su doldur.	%100			
e)Kullandığı eli ile musluğu kapatır.	%100			
2)Kovaya deterjan koyar.				
a)Kullanmadığı eli ile deterjan kutusunu tutar.	%100			

b)Boş eli ile deterjanın kapağını açar.	%100			
c)Kovadaki suya biraz deterjan döker	%100			
d)Deterjanın kapağını kapatır.	%100			
e)Deterjanı koyar.	%100			
3)Temizleyeceğin yere gider.				
a)Kullandığı eli ile kovanın sapından tutar.	%100			
b)Boş eli ile paspasın sapından tutar.	%100			
c)Kovayı ve paspası kaldırır.	%100			
d)Temizleyeceği yere gider.	%100			
e)Kovayı yere koyar.	%100			
4)Paspası ıslatır				
a)Her iki eli ile paspasın sapından tutar.	%100			
b)Paspası kovadaki suyun içine batırır.	%100			
c)Paspası biraz yukarı kaldırır.	%100			
d)Paspasın tamamını tekrar suya sokar.	%100			
5)Paspası sıkar.				
a)Paspasın tamamını sudan çıkarır.	%100			
b)Paspası sıkma bölümünün içine yerleştirir.	%100			

c)Paspası aşağı doğru bastırır	%100			
d)Paspası çevirir.	%100			
6)Yer siler				
a)Paspası kaldırır.	%100			
b)Paspası sileceği yerin başlangıcına getirir.	%100			
c)Paspası sileceği yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir.	%100			
d)Paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siler.	%100			
e)Geriye doğru bir adım atar.	%100			
f)Kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siler.	%100			
g) Paspas yapacağı bütün zemin bitene kadar 4.temel beceri basamağından itibaren basamakları tekrar eder.	%100			

EK-9

**DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İPUCU İŞLEM SÜRECİ
UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ VERİ TOPLAMA FORMU**

DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İŞLEM SÜRECİ UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ VERİ TOPLAMA FORMU

Amaç: Bu formun amacı, uygulamacının uyguladığı davranış öncesi ipucu ve sinama öğretim sürecinin hazırlanmış olan öğretim planlarına ne ölçüde uygunluk gösterdiğini belirlemektir.

Kullanma yönergesi: Bu formda, uygulayıcının gerçekleştirmesi beklenen beceri basamakları “Beceri basamakları” sütununda yer almaktadır. İki gözlemci, uygulamacının bu basamakları yerine getirip getirmediğini kamera kayıtlarından izleyerek, uygunsa “evet” sütununa; uygun değilse “Hayır” sütununa çek atmak suretiyle belirleyeceklerdir.

Gözlemci:

Tarih:

Beceri Basamakları	Evet	Hayır
Ortam ve Araç-gereçler		
a. Ortamı dikkat dağınık uyaranlardan arındırır		
b. Becerinin gereğine uygun araçları seçer		
c. Belirlenmiş olan ipucuna uygun sayıda araçlar ortamda yer alır		
d. Öğrencinin kullandığı eli tarafına geçer		
Öğretime Hazırlık		
a. Çalışılacak olan konuyu söyler.		
b. Kuralları açıklar		
c. Ödülü söyler		
d. Araçları tanıtır		
e. Dikkat işaretini verir		
Öğretim Süreci		
a. Ana Yönergeyi verir		
b. Becerinin ilk basamağı için ipucunu sunar		
Öğrenci ipucu bir kez sunulduktan sonra doğru tepki verirse,		
Öğrenci, doğru tepki verdiğinde pekiştirir.		
Öğrencinin vermiş olduğu doğru tepkiyi ilerleme kayıt		

izelgesinde ilgili bölüme kaydeder.		
Öğrenci ipucu bir kez sunulduktan sonra yanlış tepki verirse,		
Öğrenci yanlış tepki verdiğinde öğrenciyi bir önceki pozisyonuna getirir.		
İpucunu ikinci kez sunar.		
Öğrenci doğru tepki verdiğinde pekiştirir.		
Öğrencinin vermiş olduğu doğru tepkiyi ilerleme kayıt çizelgesinde ilgili bölüme kaydeder.		
Öğrenci ipucu bir kez sunulduktan sonra tepkisiz kalırsa,		
Öğrenci tepkisiz kaldığında öğrenciyi bir önceki pozisyonuna getirir		
İpucunu ikinci kez sunar.		
Öğrenci doğru tepki verdiğinde pekiştirir.		
Öğrencinin vermiş olduğu doğru tepkiyi ilerleme kayıt çizelgesinde ilgili bölüme kaydeder.		
Becerinin ikinci basamağı için ipucunu sunar.		
Becerinin tüm basamakları bitene kadar öğrencinin vermiş olduğu tepkilere uygun şekilde yazılı basamakları uygular.		

Uygulama Güvenirlik hesaplaması: Gözlenen uygulamacı davranışı

Planlanan uygulamacı davranışı

EK-10

**YOKLAMA OTURUMLARI (BAŞLAMA, SÜREKLİLİK,
GENELLEME) UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ VERİ TOPLAMA
FORMU**

YOKLAMA OTURUMLARI (BAŞLAMA, SÜREKLİLİK, GENELLEME)
UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ VERİ TOPLAMA FORMU

Amaç: Bu formun amacı, uygulamacının, gerçekleştirdiği yoklama oturumlarının hazırlamış olduğu planlarına ne ölçüde uygunluk gösterdiğini belirlemektir.

Kullanma yönergesi: Bu formda, uygulayıcının gerçekleştirmesi beklenen beceri basamakları “ Beceri basamakları” sütununda yer almaktadır. İki gözlemci, uygulamacının bu basamakları yerine getirip getirmediğini kamera kayıtlarından izleyerek, uygunsa “ evet” sütununa; uygun değilse “ Hayır” sütununa çek atmak suretiyle belirleyeceklerdir.

Gözlemcinin Adı ve Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Beceri Basamakları	Evet	Hayır
Ortam ve Araç-gereçler		
a. Ortamı dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırır		
b.Becerinin gereğine uygun araçları seçer		
c.Öğrencinin kullandığı eli tarafına geçer		
Öğretime Hazırlık		
a.Çalışılacak olan konuyu söyler.		
b.Kuralları açıklar		
c.Ödülü söyler		
d.Araçları tanıtır		
e.Dikkat işaretini verir		
Öğretim Süreci		
a.Ana Yönergeyi verir		
Öğrenci, ana yönerge verildikten sonra beceri basamaklarını bağımsız olarak yaparsa,		
Bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceri basamaklarını ölçü aracında işaretler.		
Öğrenci, ana yönerge verildikten sonra yanlış tepkiye yönelirse,		
Çalışmayı sonlandırır		

Öğrenci, ana yönerge verildikten sonra hiç tepkide bulunmazsa,		
Ana yönergeyi tekrar eder.		
Öğrenciden yine tepki gelmezse uygulamayı sonlandırır.		

Ek-11

ÖĞRETMENLERE YÖNELİK SOSYAL GEÇERLİK FORMU

ÖĞRETMENLERE YÖNELİK SOSYAL GEÇERLİK FORMU

Amaç: Bu formun amacı, çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerinin öğretildiği öğrencinin sınıf öğretmeninin, uygulanan sürece ve kullanılan yönteme ilişkin görüşlerini almaktır.

1-Öğrencinizin çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerini kazandıktan sonra, ileriki yaşantısında bu becerinin onun daha bağımsız yaşamasına hizmet edeceğini düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

2- Çalışılan bu becerilerin, öğrencinizin öğrenmesi gereken diğer beceriler arasından öncelikli beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

3- Öğrencinizin bu beceriyi kazanmasının onun diğer çalışma davranışlarını olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

4- Öğrenciniz çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerini kazandığında okulda ve evde kullanmaya başladığında, ailesinin ona karşı olumlu tutum geliştireceğini düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

--	--	--

5- Davranış öncesi ipucu ve sınama işlem sürecinin, demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerini kazandırmak için uygun yöntem olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

6- Bu yöntemi kullanarak okulda beceri öğretimi yapmak mümkün mü?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

7- Bu işlem sürecini öğretmenlere kazandırarak, onların da beceri öğretiminde kullanmasını sağlamak mümkün mü?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

8- Bu çalışma sonunda öğrencinizde gördüğünüz değişiklikleri birkaç cümle ile açıklayınız?

9-Bu çalışma sonunda kendinizde gördüğünüz değişiklikleri birkaç cümle ile açıklayınız?

10- Çalışmanın en hoşunuza giden tarafını birkaç cümle ile açıklayınız?

11- Çalışmanın hoşunuza gitmeyen tarafını birkaç cümle ile açıklayınız?

Ek-12

AİLEYE YÖNELİK SOSYAL GEÇERLİK FORMU

AİLEYE YÖNELİK SOSYAL GEÇERLİK FORMU

Amaç: Bu formun amacı, çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerinin öğretildiği öğrencinin ailesinin, uygulanan sürece ilişkin görüşlerini almaktır.

1-Çocuğunuzun çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerini kazandıktan sonra, ileri ki yaşantısında bu becerinin onun daha bağımsız yaşamasına hizmet edeceğini düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

2- Çalışılan bu becerinin çocuğunuzun öğrenmesi gereken diğer beceriler arasından öncelikli beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

3- Çocuğunuzun bu becerileri kazanmasının onun diğer çalışma davranışlarını olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

4- Çocuğunuzun çay demleme, çay servisi yapma ve vileda ile paspas yapma becerilerini kazandığında ve evde kullanmaya başladığında, diğer kişilerin ona karşı olumlu tutum geliştireceğini düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum	Hayır, düşünmüyorum	Kararsızım

5- Bu çalışma sonunda çocuğunuzda gördüğünüz değişiklikleri birkaç cümle ile açıkla-
mısınız?

6-Bu çalışma sonunda kendinizde gördüğünüz değişiklikleri birkaç cümle ile açıkla-
mısınız?

EK-13

**DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SINAMA İPUCU İŞLEM SÜRECİYLE
SUNULAN GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ ÖĞRETİM
MATERYALLERİ**

Ek-13.1 Davranış Öncesi İpucu Ve Sınama İşlem Süreciyle Sunulan Çay Demleme Beceri Öğretim Ünitesi

AMAÇLAR

Uzun dönemli amaç: Öğrenci, üç öğretim sonu yoklamanın üçünde bağımsız olarak çay demler.

Kısa dönemli amaç 1: Öğrenci, model olunduğunda çay demler

Öğretim amaçları:

1- Çaydanlığa su koyar.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile musluğu açar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlığın yarısına kadar su koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlığı tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile musluğu kapatır.

2- Demliğe çay koyar.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile demliğin kapağını açar .
- Öğrenci model olunduğunda, kapağı tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullanmadığı eliyle çay kavanozu tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle çay kavanozunun kapağını açar.
- Öğrenci model olunduğunda, kapağı tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle kaşığı tutar.
- Kaşığa bir miktar çay alır.
- Öğrenci model olunduğunda, kaşıktaki çayı demliğe boşaltır.
- Öğrenci model olunduğunda, kaşığı kavanoza koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle kavanozun kapağını kapatır.
- Öğrenci model olunduğunda, kavanozu tezgahın üstüne koyar.

3- Ocağı yakar.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, düğmeye biraz bastırır.
- Öğrenci model olunduğunda, düğmeyi çevirir.
- Öğrenci model olunduğunda, kullanmadığı elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırır.

4-Suyun kaynamasını bekler.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, suyun kaynamasını bekler

5- Çayı demler.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle çaydanlığın kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlığı demliğin üstüne getirir.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldurur.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlığı ocağın üzerine koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, demliği çaydanlığın üzerine koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, 10 dakika çayın demlenmesini bekler.

6- Ocağı kapatır.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, ocağın düğmesini kapama yönünde doğru çevirir.
- Öğrenci model olunduğunda, çayın demlenmesi için 10 dakika bekler.

Kısa dönemli amaç 2: Öğrenci, bağımsız olarak çay demler.

Öğretim amaçları:

1- Çaydanlığa su koyar.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile musluğu açar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.

- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlığın yarısına kadar su koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlığı tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile musluğu kapatır.

2- Demliğe çay koyar.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile demliğin kapağını açar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kapağı tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullanmadığı eliyle çay kavanozu tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle çay kavanozunun kapağını açar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kapağı tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle kaşığı tutar.
- Kaşığa bir miktar çay alır.
- Öğrenci bağımsız olarak, kaşıktaki çayı demliğe boşaltır.
- Öğrenci bağımsız olarak, kaşığı kavanoza koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle kavanozun kapağını kapatır.
- Öğrenci bağımsız olarak, kavanozu tezgahın üstüne koyar.

3- Ocağı yakar.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, düğmeye biraz bastırır.
- Öğrenci bağımsız olarak, düğmeyi çevirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullanmadığı elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırır.

4-Suyun kaynamasını bekler.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, suyun kaynamasını bekler

5- Çayı demler.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle çaydanlığın kulpundan tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlığı demliğin üstüne getirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldurur.

- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlığı ocağın üzerine koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, demliği çaydanlığın üzerine koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, 10 dakika çayın demlenmesini bekler.

6- Ocağı kapatır.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, ocağın düğmesini kapama yönünde doğru çevirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, çayın demlenmesi için 10 dakika bekler.

ÖĞRETİM PLANLARI

Öğrenci için belirlenen uygun ipucu: Model olma

Kullanılacak Araçlar: 2 adet çaydanlık, 2 adet demlik, 2 adet çay kavanozu, 2 adet kaşık, musluk, 4 gözlü ocak

Öğretime hazırlık: Çay demleme becerisinin öğretim planlarının sunulması sırasında öğretime başlamadan önce, çaydanlık, demlik, çay kavanozu, kaşık, ocak ve musluk tam karşısında olacak şekilde yerleştirilmiştir. Uygulamacı, kendi önüne de aynı araçlardan koymuştur. Ortamda öğrencinin dikkatini çekebilecek başka nesne ve kişiler bulundurulmamıştır. Uygulamacı, öğrenciye malzemeleri göstererek bugün sizinle çay demleme ile ilgili bir çalışma yapacağız demiş ve öğrenci için etkili olduğu bilinen bir etkinlik pekiştirecinin verilebileceğini belirterek kuralları açıklamıştır. Daha sonra, öğrenciden, önündeki malzemeleri tek tek göstermesi istenilmiştir. Araçların tanıtımı bittikten sonra, öğrenciye “Şimdi çalışmamıza başlayalım, demiş ve öğrenciden sözel ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt beklenmiştir. Öğrenci, hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye,” Aferin, çok güzel, o zaman çalışmamıza başlayalım” denilerek öğretim sürecine başlanmıştır.

Öğretim oturumlarında uygulamacı, her oturuma başlamadan önce, öğrenciye tuvalet ve su ihtiyacının olup olmadığını sorarak çalışma sırasında çıkacak olumsuzluğu engellemeye çalışmıştır. Uygulamacı öğrencinin su ve tuvalet ihtiyacını sorduktan sonra ve varsa

ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra daha önceden belirlenmiş ve hazırlanmış ğretim ortamına geçilir. Öğretim ortamında, çalışılacak beceri için önceden hazırlanmış olan materyallerin aynısından, hem ğrenci hem de uygulamacının önünde hazır bulunur. Uygulamacı ğrencinin kullandığı eli tarafında ve ayakta durur.

Uygulamacı ğrenciye: “Bu gün seninle çay demleme üzerine çalışacağız. Bu çalışmada sen önünde ki çaydanlık, çay kavanozu, kaşık, musluk ve ocak ile çalışacaksın. Ben de kendi önümdeki çaydanlık, çay kavanozu, kaşık, musluk ve ocak ile çalışacağım. Benim söylediklerimi dinleyip yapacaksın, sana dur ve beni izle dediğimde beni dinlerken, elindeki bırakmadan benim yaptığımı izleyeceksin der. Eğer bu dediklerimi yaparsan çalışmanın bitiminde seninle bilgisayar oyunu oynayacağız (etkili olduğu bilinen pekiştireç)” der. “şimdi seninle, çay demleme becerisi çalışacağız, diyerek öğrencinin çalışmaya dikkatini eker. Sonra tek tek öğrencinin çalışmada kullanılacak çaydanlık, çay kavanozu, kaşık, musluk, ocak araç ve gereçlerini göstermesi ister.. Öğrencinin araçları doğru göstermesi pekiştirilir (aferin çaydanlığı çok güzel gösterdin). Uygulamacı alışma sırasında kendisinin kullanacağı araç ve gereçleri de tanıtır.

Hazır mısın başlıyoruz dedikten sonra ğrenci kurallara uygun şekilde bekliyor ve hazır ise öğrencinin kurallara uyması ve hazır olması öğrencinin davranışları betimlenerek “aferin sessizce, durman gereken yerde durarak çalışmaya hazır bir şekilde bekliyorsun” denilerek pekiştirilir.

1.ÖğRETİM OTURUMU

Uygulamacı becerinin ana yönergesi sunar, ”çay demle”. Uygulamacı, ğrencinin beceri basamaklarından, bağımsız olarak yapabildiği yere kadar yapmasını bekler. Uygulamacı ğrencinin doğru yaptığı basamakları öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir:

Eğer ğrencinin bağımsız yapabildiği bir beceri yoksa, uygulamacı “ay demle, çaydanlığa su doldur, dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle musluğu açıyorum “ derken musluğu açar. Hadi sende musluğu a” der. Öğrenci musluğu aarsa, ”Aferin kullandığın elin ile musluğu çok güzel açtın” der. Eğer ğrenci beklemeye devam

eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. “Dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle musluğu açıyorum “ derken musluğu açar. Hadi sende musluğu aç” der. Öğrenci musluğu açarsa, ”Aferin kullandığın elin ile musluğu çok güzel açtın” der.

Daha sonra uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben boş elimle çaydanlığın kulpundan tutuyorum “ derken çaydanlığın kulpundan tutar. “ Hadi sen de boş elin ile çaydanlığın kulpundan tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, boş elin ile çaydanlığın kulpundan çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben boş elimle çaydanlığın kulpundan tutuyorum derken, çaydanlığın kulpundan tutar. “Hadi sen de boş elin ile çaydanlığın kulpundan tut” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin boş elinle çaydanlığın kulpundan çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı dur ve beni izle” der. “ Bak ben çaydanlığın yarısına kadar su dolduruyorum ” derken, çaydanlığın yarısına kadar su doldurur. “Hadi sen de çaydanlığın yarısına kadar su doldur” der. Öğrenci basamağı doğru yaptığında, “Aferin, çaydanlığın yarısına kadar su doldurdun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Öğrenci yanlışa yönelir ya da hiçbir şey yapmadan beklerse; Uygulamacı hiçbir şey söylemeden öğrenciyi bir önceki doğru pozisyona getirir ve tekrar “Dur ve beni izle” der. “ Bak ben çaydanlığın yarısına kadar su dolduruyorum ” derken, çaydanlığın yarısına kadar su doldurur. “Hadi sen de çaydanlığın yarısına kadar su doldur” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “Aferin, çaydanlığın yarısına kadar çok güzel su doldurdun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı dur ve beni izle” der. “ Bak ben kullandığım elimle musluğu kapatıyorum ” derken, kullandığı eli ile musluğu kapatır. “Hadi sen de kullandığın elinle musluğu kapat” der. Öğrenci basamağı doğru yaptığında, “Aferin, kullandığın elinle musluğu çok güzel kapattın” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Öğrenci yanlışa yönelir ya da hiçbir şey yapmadan beklerse; Uygulamacı hiçbir şey söylemeden öğrenciyi bir önceki doğru pozisyona getirir ve tekrar “Dur ve beni izle” der. “

Bak ben kullandığım elim ile musluğu kapatıyorum ” derken, musluğu kullandığı eli ile kapatır. “Hadi sen de kullandığın(sağ) elin ile musluğu kapat” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “Aferin, kullandığın(sağ) elin ile musluğu çok güzel kapattın” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı demliğe çay koy “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elim ile demliğin kapağını açıyorum. “ derken demliğin kapağını açar. “ Hadi sen de kullandığın elin ile demliğin kapağını aç” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile demliğin kapağını çok güzel açtın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım (sağ) elim ile demliğin kapağını açıyorum” derken, kullandığı (sağ) eli ile demliğin kapağını açar. “Hadi sen de kullandığın (sağ) elin ile demliğin kapağını aç” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin kullandığın (sağ) elin ile demliğin kapağını çok güzel açtın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kapağı tezgahın üstüne koyuyorum. “ derken kapağı tezgahın üstüne koyar. “ Hadi sen de kapağı tezgahın üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kapağı tezgahın üstüne çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kapağı tezgahın üstüne koyuyorum.” derken, kapağı tezgahın üstüne koyar.. “Hadi sen de kapağı tezgahın üstüne koy.” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin kapağı tezgahın üstüne çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kullanmadığım (sol) elimle çay kavanozunu tutuyorum“ derken kullanmadığı eliyle çay kavanozunu tutar. “ Hadi sen de kullanmadığın (sol) elinle çay kavanozu tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullanmadığın (sol) elinle çay kavanozu çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullanmadığım (sol) elimle çay kavanozunu tutuyorum“ derken kullanmadığı eliyle çay kavanozunu tutar. Hadi sen de kullanmadığın (sol) elinle çay kavanozu tut” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “ aferin, kullanmadığın (sol) elinle çay kavanozunu çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım (sağ) elimle çay kavanozunun kapağını açıyorum” derken kullandığı eli ile çay kavanozunun kapağını açar. Hadi sen de kullandığın elinle çay kavanozunun kapağını aç.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elinle çay kavanozunun kapağını çok güzel açtın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım (sağ) elimle çay kavanozunun kapağını açıyorum derken kullandığı eli ile çay kavanozunun kapağını açar. Hadi sen de kullandığın elinle çay kavanozunun kapağını aç.” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “ aferin, kullanmadığın (sağ) elinle çay kavanozunun kapağını çok güzel açtın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kapağı tezgahın üstüne koyuyorum.” derken kapağı tezgahın üstüne koyar. Hadi sen de kapağı tezgahın üstüne koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kapağı tezgahın üstüne çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kapağı tezgahın üstüne koyuyorum.” derken kapağı tezgahın üstüne koyar. Hadi sen de kapağı tezgahın üstüne koy” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “ aferin, kapağı tezgahın üstüne çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle kaşığın sapından tutuyorum.” derken kullandığı eliyle kaşığın sapından tutar. Hadi sen de kullandığın elinle

kaşığın sapından tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elinle kaşığın sapından çok güzel tuttun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elimle kaşığın sapından tutuyorum.” derken kullandığı eliyle kaşığın sapından tutar. Hadi sen de kullandığın elinle kaşığın sapından tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elinle kaşığın sapından çok güzel tuttun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kaşığa bir miktar çay alıyorum.” Derken, kaşığa bir miktar çay alır. Hadi sen de kaşığa bir miktar çay al.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kaşığa çok güzel bir miktar çay aldın.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kaşığa bir miktar çay alıyorum.” Derken, kaşığa bir miktar çay alır. Hadi sen de kaşığa bir miktar çay al.” der Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, kaşığa çok güzel bir miktar çay aldın.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kaşıktaki çayı demliğe boşaltıyorum.” Derken, kaşıktaki çayı demliğe boşaltır. Hadi sen de kaşıktaki çayı demliğe boşalt.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kaşıktaki çayı demliğe çok güzel boşalttın.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kaşıktaki çayı demliğe boşaltıyorum.” Derken, kaşıktaki çayı demliğe boşaltır. Hadi sen de kaşıktaki çayı demliğe boşalt.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci

beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, kaşıktaki çayı demliğe çok güzel boşalttın.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kaşığı kavanoza koyuyorum.” derken, kaşığı kavanoza koyar. Hadi sen de kaşığı kavanoza koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kaşığı kavanoza çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kaşığı kavanoza koyuyorum.” derken, kaşığı kavanoza koyar. Hadi sen de kaşığı kavanoza koy” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, kaşığı kavanoza çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle kavanozun kapağını kapatıyorum.” derken, kullandığı eliyle kavanozun kapağını kapatır. Hadi sen de kullandığın elinle kavanozun kapağını kapat.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle kavanozun kapağını çok güzel kapattın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elimle kavanozun kapağını kapatıyorum.” derken, kullandığı eliyle kavanozun kapağını kapatır. Hadi sen de kullandığın elinle kavanozun kapağını kapat.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle kavanozun kapağını çok güzel kapattın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle demliğin kapağını kapatıyorum.” derken, kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır. Hadi sen de kullandığın

elinle demliğin kapağını kapat.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle demliğin kapağını çok güzel kapattın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elimle demliğin kapağını kapatıyorum.” derken, kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır. Hadi sen de kullandığın elinle demliğin kapağını kapat.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle demliğin kapağını çok güzel kapattın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliği çaydanlığın üzerine koyuyorum.” derken, demliği çaydanlığın üzerine koyar. “Hadi sen de demliği çaydanlığın üzerine koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, demliği çaydanlığın üzerine çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliği çaydanlığın üzerine koyuyorum.” derken, demliği çaydanlığın üzerine koyar. “Hadi sen de demliği çaydanlığın üzerine koy” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, demliği çaydanlığın üzerine çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı ocağı yak “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle ocağın düğmesini tutuyorum.” derken, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar. “Hadi sen de kullandığın elinle ocağın düğmesini tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle ocağın düğmesini çok güzel tuttun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle ocağın düğmesini tutuyorum.” derken, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar. “Hadi sen de kullandığın elinle ocağın düğmesini tut.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “afetin, kullandığın elinle ocağın düğmesini çok güzel tuttun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben düğmeye biraz bastırıyorum.” derken, düğmeye biraz bastırır.. “Hadi sen de düğmeye biraz bastır.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “afetin, çok güzel düğmeye biraz bastırdın.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben düğmeye biraz bastırıyorum.” derken, düğmeye biraz bastırır. “Hadi sen de düğmeye biraz bastır.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını afetin, çok güzel düğmeye biraz bastırdın.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben düğmeyi çeviriyorum.” derken, düğmeyi çevirir. “Hadi sen de düğmeyi çevir.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “afetin, düğmeyi çok güzel çevirdin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben düğmeyi çeviriyorum.” derken, düğmeyi çevirir. “Hadi sen de düğmeyi çevir.” der.

Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, düğmeyi çok güzel çevirdin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben boş elimin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırıyorum.” derken, boş elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırır. “Hadi sen de boş elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastır.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, boş elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine çok güzel bastırdın.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben boş elimin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırıyorum.” derken, boş elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastırır. “Hadi sen de boş elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine bastır.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını ““aferin, boş elinin baş parmağı ile ocağın çakmak düğmesine çok güzel bastırdın.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyuyorum derken, çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.“Hadi sen de çaydanlığı yanan ocağın üzerine koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, Çaydanlığı yanan ocağın üzerine çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyuyorum ”derken, çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.“Hadi sen de çaydanlığı yanan ocağın üzerine koy” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, çaydanlığı yanan ocağın üzerine çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben suyun kaynamasını bekliyorum derken, suyun kaynamasını bekler.“Hadi sen de suyun kaynamasını bekle.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, suyun kaynamasını çok güzel bekledin.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben suyun kaynamasını bekliyorum” derken, suyun kaynamasını bekler.“Hadi sen de suyun kaynamasını bekle.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, suyun kaynamasını çok güzel bekledin.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle demliğin sapından tutuyorum.” derken, kullandığı eliyle demliğin sapından tutar..“Hadi sen de kullandığın elinle demliğin sapından tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle demliğin sapından çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle demliğin sapından tutuyorum.” derken, kullandığı eliyle demliğin sapından tutar..“Hadi sen de kullandığın elinle demliğin sapından tut.” Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle demliğin sapından çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliği tezgaha koyuyorum.” derken, Demliği tezgaha koyar.“Hadi sen de demliği tezgaha koy.” der. Öğrencinin basamağı

yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, demliğı tezgaha çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliğı tezgaha koyuyorum.” derken, Demliğı tezgaha koyar. “Hadi sen de demliğı tezgaha koy.” Der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını aferin, demliğı tezgaha çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elim ile demliğin kapağını açıyorum. “ derken demliğin kapağını açar. “ Hadi sen de kullandığın elin ile demliğin kapağını aç” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile demliğin kapağını çok güzel açtın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elim ile demliğin kapağını açıyorum” derken, kullandığı eli ile demliğin kapağını açar. “Hadi sen de kullandığın elin ile demliğin kapağını aç” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin kullandığın elin ile demliğin kapağını çok güzel açtın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kapağı tezgahın üstüne koyuyorum. “ derken kapağı tezgahın üstüne koyar. “ Hadi sen de kapağı tezgahın üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kapağı tezgahın üstüne çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kapağı tezgahın üstüne koyuyorum.” derken, kapağı tezgahın üstüne koyar.. “Hadi sen de

kapağı tezgahın üstüne koy.” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin kapağı tezgahın üstüne çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben boş elimle çaydanlığın sapından tutuyorum “ derken çaydanlığın sapından tutar. “ Hadi sen de boş elin ile çaydanlığın sapından tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, boş elin ile çaydanlığın sapından çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben boş elimle çaydanlığın sapından tutuyorum derken, çaydanlığın sapından tutar. “Hadi sen de boş elin ile çaydanlığın sapından tut” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin boş elinle çaydanlığın sapından çok güzel tuttun” diyerek pekiştirir

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su dolduruyorum. “Çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldurur. “ Hadi sen de “çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldur” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar çok güzel su doldurdun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su dolduruyorum. “Çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldurur. “ Hadi sen de “çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar su doldur” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “ aferin, çaydanlıktan demliğin delikli kısmına kadar çok güzel su doldurdun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle demliğin kapağını kapatıyorum.” derken, kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır. Hadi sen de kullandığın elinle demliğin kapağını kapat.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci

basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle demliğin kapağını çok güzel kapattın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elimle demliğin kapağını kapatıyorum.” derken, kullandığı eliyle demliğin kapağını kapatır. Hadi sen de kullandığın elinle demliğin kapağını kapat.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle demliğin kapağını çok güzel kapattın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyuyorum derken, çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.“Hadi sen de çaydanlığı yanan ocağın üzerine koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, Çaydanlığı yanan ocağın üzerine çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyuyorum ”derken, çaydanlığı yanan ocağın üzerine koyar.“Hadi sen de çaydanlığı yanan ocağın üzerine koy” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, çaydanlığı yanan ocağın üzerine çok güzel koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle ocağın düğmesini tutuyorum.” derken, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar. “Hadi sen de kullandığın elinle ocağın düğmesini tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elinle ocağın düğmesini çok güzel tuttun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle ocağın düğmesini tutuyorum.” derken, kullandığı eliyle ocağın düğmesini tutar. “Hadi sen de kullandığın elinle ocağın düğmesini tut.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “afetin, kullandığın elinle ocağın düğmesini çok güzel tuttun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben düğmeyi kapama yönüne doğru çeviriyorum.” derken, düğmeyi kapama yönüne doğru çevirir. “Hadi sen de düğmeyi kapama yönüne doğru çevir.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “afetin, düğmeyi çok güzel kapama yönüne doğru çevirdin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben düğmeyi kapama yönüne doğru çeviriyorum.” derken, düğmeyi kapama yönüne doğru çevirir. “Hadi sen de düğmeyi kapama yönüne doğru çevir.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “afetin, düğmeyi çok güzel kapama yönüne doğru çevirdin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben çayın demlenmesi için 10 dakika bekliyorum.” derken, çayın demlenmesi için 10 dakika bekler. “Hadi sen de çayın demlenmesi için 10 dakika bekle.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “afetin, çayın demlenmesi için 10 dakika bekledin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben

Çayın demlenmesi için 10 dakika bekliyorum” derken, çayın demlenmesi için 10 dakika bekler. “Hadi sen de çayın demlenmesi için 10 dakika bekle.” der. Öğrencinin beceri basamağını yapmasını bekler. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında öğrencinin davranışını “aferin, çayın demlenmesi için 10 dakika bekledin” diyerek pekiştirir.

Çalışmanın sonunda uygulamacı seninle çay demleme çalıştık. Sen alışma sırasında benim söylediklerimi dinleyip yaptın, sana dur ve beni izle dediğimde elindeki aracı bırakmadan benim yaptığımı izledin. Bütün alışma boyunca söylediğim tüm kurallara uydun. Şimdi seninle bilgisayarda oyun oynayabiliriz. Çalışmamız bitti diyerek çalışmayı sonlandırır.

I. Değerlendirme oturumu

ay demleme becerisi I. Öğretim sonu Yoklama

I.Değerlendirme, becerinin I. Öğretim oturumu bittikten hemen sonra yapılır.

Uygulamacı ortam araç ve gereçleri ğretim oturumlarında hazırladığı gibi hazırlar. Uygulamacı öğrenciye beceri ana yönergesi verir. ”çay demle” öğrencinin beceri basamaklarından yapabildiği yere kadar yapması bekler. Uygulamacı ğrencinin hiç bir şey yapmadan beklediği basamakta ana yönergeyi tekrar verir.”çay demle” der. Öğrenci yine hiçbir şey yapmadan beklerse ya da yanlışla yönelirse ğrenci durdurularak değerlendirmeye son verilir. Öğrencinin doğru yaptığı beceri basamakları ilerleme formuna işaretlenir.

Ek-13.2 Davranış Öncesi İpucu Ve Sınama İşlem Süreciyle Sunulan Çay Servisi Yapma Becerisi Öğretim Ünitesi

AMAÇLAR

Uzun dönemli amaç: Öğrenci, üç öğretim sonu yoklamanın üçünde bağımsız olarak çay servisi yapar.

Kısa dönemli amaç 1: Öğrenci, model olunduğunda çay servisi yapar

Öğretim amaçları:

1-Çay tepsisini hazırlar.

- Öğrenci model olunduğunda, her iki eliyle çay tepsisinin tutacaklarından tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile çay tabağını tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çay tabağını çay tepsisine koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eliyle çay bardağını tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çay bardağını çay tabağının üstüne koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile çay kaşığı tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çay kaşığını çay bardağının içine koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile şekerliği tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, şekerliği tepsiye koyar.

2- Bardağa çay koyar.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, demliği çay bardağının üzerine getirir.

- Öğrenci model olunduğunda, bardağın yarısına kadar dem doldurur.
- Öğrenci model olunduğunda, demliğı tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlığı çay bardağının üzerine getir.
- Öğrenci model olunduğunda, bardağa, su bardaktan dışarı taşmayacak kadar su doldurur.
- Öğrenci model olunduğunda, çaydanlığı ocağın üstüne koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, demliğı çaydanlığın üstüne koyar.

3- Çayı ikram eder.

- Öğrenci model olunduğunda, her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, çay tepsisini kaldırır.
- Öğrenci model olunduğunda, çayı, ikram edeceği kişinin önüne gider.
- Öğrenci model olunduğunda, bir miktar eğilir.
- Öğrenci model olunduğunda, kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekler.
- Öğrenci model olunduğunda, afiyet olsun der.
- Öğrenci model olunduğunda, elinde tepsi ile mutfağa gider.
- Öğrenci model olunduğunda, çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.

4-Boş bardağı alır.

- Öğrenci model olunduğunda, mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekler.
- Öğrenci model olunduğunda, kişinin yanına gider.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile çay tabağını ve boş bardağı alır.
- Öğrenci model olunduğunda, tekrar çay içmek ister misiniz? diye sorar.
- Öğrenci model olunduğunda, kişi çay içmek isterse 2. temel beceriden itibaren bütün basamakları tekrarlar.
- Öğrenci model olunduğunda, kişi tekrar çay içmek istemez ise mutfağa gider.
- Öğrenci model olunduğunda, çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyar.

Kısa dönemli amaç 2: Öğrenci, bağımsız olarak çay servisi yapar

Öğretim amaçları:

1-Çay tepsisini hazırlar.

- Öğrenci bağımsız olarak, her iki eliyle çay tepsisinin tutacaklarından tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile çay tabağını tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çay tabağını çay tepsisine koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eliyle çay bardağını tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çay bardağını çay tabağının üstüne koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile çay kaşığını tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çay kaşığını çay bardağının içine koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile şekerliği tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, şekerliği tepsiye koyar.

2- Bardağa çay koyar.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, demliği çay bardağının üzerine getirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, bardağın yarısına kadar dem doldurur.
- Öğrenci bağımsız olarak, demliği tezgahın üstüne koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlığı çay bardağının üzerine getirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, bardağa, su bardaktan dışarı taşmayacak kadar su doldurur.
- Öğrenci bağımsız olarak, çaydanlığı ocağın üstüne koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, demliği çaydanlığın üstüne koyar.

3- Çayı ikram eder.

- Öğrenci bağımsız olarak, her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, çay tepsisini kaldırır.
- Öğrenci bağımsız olarak, çayı, ikram edeceği kişinin önüne gider.
- Öğrenci bağımsız olarak, bir miktar eğilir.
- Öğrenci bağımsız olarak, kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekler.
- Öğrenci bağımsız olarak, afiyet olsun der.
- Öğrenci bağımsız olarak, elinde tepsi ile mutfığa gider.
- Öğrenci bağımsız olarak, çay tepsisini tezgahın üstüne koyar.

4-Boş bardağı alır.

- Öğrenci bağımsız olarak, mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekler.
- Öğrenci bağımsız olarak, kişinin yanına gider.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile çay tabağını ve boş bardağı alır.
- Öğrenci bağımsız olarak, tekrar çay içmek ister misiniz? diye sorar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kişi çay içmek isterse 2. temel beceriden itibaren bütün basamakları tekrarlar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kişi tekrar çay içmek istemez ise mutfığa gider.
- Öğrenci bağımsız olarak, çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyar.

ÖĞRETİM PLANLARI

Öğrenci için belirlenen uygun ipucu: Model olma

Kullanılacak Araçlar: 2 adet çaydanlık, 2 adet demlik, 2 adet çay tepsisi, 2 adet çay tabağı, 2 adet çay kaşığı, 2 adet çay bardağı, 2 adet şekerlik, çayın servis edileceği 2 kişi.

Öğretime hazırlık: Çay servisi yapma becerisinin öğretim planlarının sunulması sırasında öğretime başlamadan önce, çaydanlık, demlik, çay tepsisi, çay kaşığı, çay tabağı, çay bardağı, şekerlik, öğrencinin tam karşısında olacak şekilde yerleştirilmiş, çay servisi yapılacak kişiler beklemeleri gereken yerde hazır bulunmuşlardır. Uygulamacı, kendi önüne de aynı araçlardan koymuştur. Ortamda öğrencinin dikkatini çekebilecek başka nesne ve kişiler bulundurulmamıştır. Uygulamacı, öğrenciye malzemeleri göstererek bugün seninle çay servisi yapma ile ilgili bir çalışma yapacağız demiş ve öğrenci için etkili olduğu bilinen bir etkinlik pekiştirecinin verilebileceğini belirterek kuralları açıklamıştır. Daha sonra, öğrenciden, önündeki malzemeleri tek tek göstermesi istenilmiştir. Araçların tanıtımı bittikten sonra, öğrenciye “Şimdi çalışmamıza başlayalım, demiş ve öğrenciden sözel ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt beklenmiştir. Öğrenci, hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye,” Aferin, çok güzel, o zaman çalışmamıza başlayalım” denilerek öğretim sürecine başlanmıştır.

Öğretim oturumlarında uygulamacı, her oturuma başlamadan önce, öğrenciye tuvalet ve su ihtiyacının olup olmadığını sorarak çalışma sırasında çıkacak olumsuzluğu engellemeye

çalışmıştır. Uygulamacı öğrencinin su ve tuvalet ihtiyacını sorduktan sonra ve varsa ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra daha önceden belirlenmiş ve hazırlanmış öğretim ortamına geçilir. Öğretim ortamında, çalışılacak beceri için önceden hazırlanmış olan materyallerin aynısından, hem öğrenci hem de uygulamacının önünde hazır bulunur. Uygulamacı öğrencinin kullandığı eli tarafında ve ayakta durur.

Uygulamacı öğrenciye: “Bu gün seninle çay servisi yapma üzerine çalışacağız. Bu çalışmada sen önünde ki çaydanlık, demlik, çay tepsisi, çay kaşığı, çay tabağı, çay bardağı, şekerlik, ile çalışacaksın. Ben de kendi önümdeki çaydanlık, demlik, çay tepsisi, çay kaşığı, çay tabağı, çay bardağı, şekerlik, ile çalışacağım. Benim söylediklerimi dinleyip yapacaksın, sana dur ve beni izle dediğimde, beni dinlerken elindeki aracı bırakmadan benim yaptığımı izleyeceksin der. Eğer bu dediklerimi yaparsan çalışmanın bitiminde seninle bilgisayar oyunu oynayacağız (etkili olduğu bilinen pekiştireç)” der. “Şimdi seninle, çay servisi yapma becerisi çalışacağız, diyerek öğrencinin çalışmaya dikkatini çeker. Sonra tek tek öğrencinin çalışmada kullanılacak çaydanlık, demlik, çay tepsisi, çay kaşığı, çay tabağı, çay bardağı, şekerlik, araç ve gereçlerini göstermesi ister. Öğrencinin araçları doğru göstermesi pekiştirilir (aferin çaydanlığı çok güzel gösterdin). Uygulamacı çalışma sırasında kendisinin kullanacağı araç ve gereçleri de tanıtır.

Hazır mısın başlıyoruz dedikten sonra öğrenci kurallara uygun şekilde bekliyor ve hazır ise öğrencinin kurallara uyması ve hazır olması öğrencinin davranışları betimlenerek “aferin sessizce, durman gereken yerde durarak çalışmaya hazır bir şekilde bekliyorsun” denilerek pekiştirilir.

1.ÖĞRETİM OTURUMU

Uygulamacı becerinin ana yönergesi sunar, ”Çay servisi yap”. Uygulamacı, öğrencinin beceri basamaklarından, bağımsız olarak yapabildiği yere kadar yapmasını bekler. Uygulamacı öğrencinin doğru yaptığı basamakları öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir:

Eğer öğrencinin bağımsız yapabildiği bir beceri yoksa, uygulamacı çay servisi yap, çay tepsisini hazırla dur ve beni izle der. “Bak ben her iki elim ile çay tepsisinin

tutacaklarından tutuyorum “ derken her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar. Hadi sende her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tut” der. Öğrenci her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutarsa ”Aferin her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tuttun” der.

Eğer ğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışla yönelirse, öğrenciyi durdurur. “ay servisi yap, çay tepsisini hazırla dur ve beni izle der. “Bak ben her iki elim ile çay tepsisinin tutacaklarından tutuyorum “ derken her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar. Hadi sende her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tut” der. Öğrenci her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutarsa ”Aferin her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tuttun” der.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben “ay tepsisini tezgahın üstüne koyuyorum“ derken çay tepsisini tezgahın üstüne koyar. “ Hadi sen de çay tepsisini tezgahın üstüne koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çay tepsisini tezgahın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Eğer ğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışla yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben çay tepsisini tezgahın üstüne koyuyorum derken çay tepsisini tezgahın üstüne koyar. “Hadi sen de çay tepsisini tezgahın üstüne koy” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin çay tepsisini tezgahın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı dur ve beni izle” der. “ Bak ben kullandığım elim ile çay tabağını tutuyorum” derken, kullandığı eli ile çay tabağını tutar. “Hadi sen de kullandığın elin ile çay tabağını tut” der. Öğrenci basamağı doğru yaptığında, “Aferin, kullandığın elin ile çay tabağını tuttun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Eğer ğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışla yönelirse; Uygulamacı hiçbir şey söylemeden öğrenciyi bir önceki doğru pozisyona getirir ve tekrar “Dur ve beni izle Bak ben kullandığım elim ile çay tabağını tutuyorum” derken, kullandığı eli ile çay tabağını tutar. “Hadi sen de kullandığın elin ile çay tabağını tut” der. Öğrenci basamağı

doğru yaptığında, “Aferin, kullandığın elin ile çay tabağını tuttun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı dur ve beni izle” der. “ Bak ben çay tabağını çay tepsisine koyuyorum ” derken, Çay tabağını çay tepsisine koyar. “Hadi sen de çay tabağını çay tepsisine koy” der. Öğrenci basamağı doğru yaptığında, “Aferin, çay tabağını çay tepsisine koydun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse,; Uygulamacı hiçbir şey söylemeden öğrenciyi bir önceki doğru pozisyona getirir ve tekrar “Dur ve beni izle”. “ Bak ben çay tabağını çay tepsisine koyuyorum ” derken, Çay tabağını çay tepsisine koyar. “Hadi sen de çay tabağını çay tepsisine koy” der. Öğrenci basamağı doğru yaptığında, “Aferin, çay tabağını çay tepsisine koydun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elim ile çay bardağını tutuyorum. “ derken kullandığı eli ile çay bardağını tutar. “ Hadi sen de kullandığın elin ile çay bardağını tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığım elim ile çay bardağını tuttun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle”. “Bak ben kullandığım elim ile çay bardağını tutuyorum “ derken kullandığı eli ile çay bardağını tutar. “ Hadi sen de kullandığın elin ile çay bardağını tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile çay bardağını tuttun” diyerek pekiştirir

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben çay bardağını çay tabağının üstüne koyuyorum. “ derken çay bardağını çay tabağının üstüne koyar. “ Hadi sen de çay bardağını çay tabağının üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çay bardağını çay tabağının üstüne koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben çay bardağını çay tabağının üstüne koyuyorum. “ derken çay bardağını çay tabağının üstüne koyar. “ Hadi sen de çay bardağını çay tabağının üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çay bardağını çay tabağının üstüne koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elimle çay kaşığı tutuyorum“ derken kullandığı eli ile çay kaşığı tutar. “ Hadi sen de kullandığın elin ile çay kaşığı tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elinle çay kaşığı tuttun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. Tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle çay kaşığı tutuyorum“ derken kullandığı eli ile çay kaşığı tutar. “ Hadi sen de kullandığın elin ile çay kaşığı tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elinle çay kaşığı tuttun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben çay kaşığı çay bardağının içine koyuyorum” derken çay kaşığı çay bardağının içine koyar. Hadi sen de çay kaşığı çay bardağının içine koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çay kaşığı çay bardağının içine koydun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben çay kaşığı çay bardağının içine koyuyorum” derken çay kaşığı çay bardağının içine koyar. Hadi sen de çay kaşığı çay bardağının içine koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çay kaşığı çay bardağının içine koydun” diyerek pekiştirir

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elim ile şekerliği tutuyorum .” derken kullandığı eli ile şekerliği tutar. Hadi sen de kullandığın elin ile şekerliği tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığım elim ile şekerliği tuttun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elim ile şekerliği tutuyorum .” derken kullandığı eli ile şekerliği tutar. Hadi sen de kullandığın elin ile şekerliği tut” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığım elim ile şekerliği tuttun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben şekerliği tepsiye koyuyorum” derken şekerliği tepsiye koyar. Hadi sen de şekerliği tepsiye koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, şekerliği tepsiye koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben şekerliği tepsiye koyuyorum” derken şekerliği tepsiye koyar. Hadi sen de şekerliği tepsiye koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, şekerliği tepsiye koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “bardağa çay koy. Dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elim ile demliğin kulpundan tutuyorum.” Derken, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar. Hadi sen de kullandığın elin ile demliğin kulpundan tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile demliğin kulpundan tuttun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “bardağa çay koy dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elim ile demliğin kulpundan tutuyorum.” Derken, kullandığı eli ile demliğin kulpundan tutar. Hadi sen de kullandığın elin ile demliğin kulpundan tut.”

der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile demliğin kulpundan tuttun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliği çay bardağının üzerine getiriyorum.” Derken, demliği çay bardağının üzerine getirir. Hadi sen de demliği çay bardağının üzerine getir.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, demliği çay bardağının üzerine getirdin.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliği çay bardağının üzerine getiriyorum.” Derken, demliği çay bardağının üzerine getirir. Hadi sen de demliği çay bardağının üzerine getir.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, demliği çay bardağının üzerine getirdin.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben bardağın yarısına kadar dem dolduruyorum.” derken, bardağın yarısına kadar dem doldurur. Hadi sen de bardağın yarısına kadar dem doldur” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, bardağın yarısına kadar dem doldurdun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben bardağın yarısına kadar dem dolduruyorum.” derken, bardağın yarısına kadar dem doldurur. Hadi sen de bardağın yarısına kadar dem doldur” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, bardağın yarısına kadar dem doldurdun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliği tezgahın üstüne koyuyorum” derken, demliği tezgahın üstüne koyar. Hadi sen de demliği tezgahın üstüne koy.” der.

Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, demliğı tezgahın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliğı tezgahın üstüne koyuyorum” derken, demliğı tezgahın üstüne koyar. Hadi sen de demliğı tezgahın üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, demliğı tezgahın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elim ile çaydanlığın kulpundan tutuyorum.” Derken, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar. Hadi sen de kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tutun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elim ile çaydanlığın kulpundan tutuyorum.” Derken, kullandığı eli ile çaydanlığın kulpundan tutar. Hadi sen de kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kullandığın elin ile çaydanlığın kulpundan tutun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı çay bardağının üzerine getiriyorum.” Derken, çaydanlığı çay bardağının üzerine getirir. Hadi sen de çaydanlığı çay bardağının üzerine getir.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, çaydanlığı çay bardağının üzerine getirdin.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı çay bardağının üzerine getiriyorum.” Derken, çaydanlığı çay bardağının üzerine getirir. Hadi sen de çaydanlığı çay bardağının üzerine getir.” der. Öğrencinin basamağı

yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çaydanlığı çay bardağının üzerine getirdin.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su dolduruyorum.” derken, bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su doldurur. Hadi sen de bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su doldur” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su doldurdun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su dolduruyorum.” derken, bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su doldurur. Hadi sen de bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su doldur” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, bardağa su bardaktan taşmayacak kadar su doldurdun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı ocağın üstüne koyuyorum” derken, çaydanlığı ocağın üstüne koyar. Hadi sen de çaydanlığı ocağın üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, çaydanlığı ocağın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben çaydanlığı ocağın üstüne koyuyorum” derken, çaydanlığı ocağın üstüne koyar. Hadi sen de çaydanlığı ocağın üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, çaydanlığı ocağın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliği çaydanlığın üstüne koyuyorum” derken, demliği çaydanlığın üstüne koyar. Hadi sen de demliği çaydanlığın üstüne koy.” der.

Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, demliğı çaydanlığın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “Bak ben demliğı çaydanlığın üstüne koyuyorum” derken, demliğı çaydanlığın üstüne koyar. Hadi sen de demliğı çaydanlığın üstüne koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, demliğı çaydanlığın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “çayı ikram et,.” Dur ve beni izle der. Bak ben her iki elim ile çay tepsisinin tutacaklarından tutuyorum “ derken her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar. Hadi sende her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tut” der. Öğrenci her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutarsa ”Aferin her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tuttun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “ Çayı ikram et dur ve beni izle der. “Bak ben her iki elim ile çay tepsisinin tutacaklarından tutuyorum “ derken her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutar. Hadi sende her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tut” der. Öğrenci her iki eli ile çay tepsisinin tutacaklarından tutarsa ”Aferin her iki elin ile çay tepsisinin tutacaklarından tuttun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben çay tepsisini kaldırıyorum“ derken çay tepsisini kaldırır. Hadi sende çay tepsisini kaldır” der. Öğrenci çay tepsisini kaldırırsa ”Aferin her iki elin ile çay tepsisini kaldırdın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben çay tepsisini kaldırıyorum“ derken çay tepsisini kaldırır. Hadi sende çay tepsisini kaldır” der. Öğrenci çay tepsisini kaldırırsa ”Aferin her iki elin ile çay tepsisini kaldırdın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben çayı ikram edeceğim kişinin önüne gidiyorum derken. Çayı ikram edeceği kişinin yanına gider. Hadi sende çayı ikram edeceğim kişinin önüne git” der. Öğrenci çayı ikram edeceğim kişinin önüne giderse ”Aferin çayı ikram edeceğim kişinin önüne gittin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben çayı ikram edeceğim kişinin önüne gidiyorum derken. Çayı ikram edeceği kişinin yanına gider. Hadi sende çayı ikram edeceğim kişinin önüne git” der. Öğrenci çayı ikram edeceğim kişinin önüne giderse ”Aferin çayı ikram edeceğim kişinin önüne gittin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben bir miktar eğiliyorum derken. Bir miktar eğilir. Hadi sende ben bir miktar eğil” der. Öğrenci ben bir miktar eğilirse” Aferin bir miktar eğildin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben bir miktar eğiliyorum derken. Bir miktar eğilir. Hadi sende ben bir miktar eğil” der. Öğrenci ben bir miktar eğilirse” Aferin bir miktar eğildin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. “Bak ben kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekliyorum derken. Kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekler. Hadi sende kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekle der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekledin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. “Bak ben kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekliyorum derken. Kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekler. Hadi sende kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekle der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin kişinin çayı almasını ve çayına şeker atmasını bekledin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. “Bak ben afiyet olsun diyorum derken. Afiyet olsun der. Hadi sen afiyet olsun de der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin afiyet olsun dedin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışla yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. “Bak ben afiyet olsun diyorum derken. Afiyet olsun der. Hadi sen afiyet olsun de der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin afiyet olsun dedin diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. “Bak elimde tepsi ile mutfağa gidiyorum derken. Elinde tepsi ile mutfağa gider. Hadi sen elinde tepsi ile mutfağa git der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin elimde tepsi ile mutfağa gittin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışla yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. “Bak elimde tepsi ile mutfağa gidiyorum derken. Elinde tepsi ile mutfağa gider. Hadi sen elinde tepsi ile mutfağa git der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin elimde tepsi ile mutfağa gittin diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben “çay tepsisini tezgahın üstüne koyuyorum“ derken çay tepsisini tezgahın üstüne koyar. “ Hadi sen de çay tepsisini tezgahın üstüne koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, çay tepsisini tezgahın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışla yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben çay tepsisini tezgahın üstüne koyuyorum derken çay tepsisini tezgahın üstüne koyar. “Hadi sen de çay tepsisini tezgahın üstüne koy” der. Öğrenci beceri basamağını doğru yaptığında “aferin çay tepsisini tezgahın üstüne koydun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “boş bardağı al dur ve beni izle” der. Bak ben “mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekliyorum“ derken mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekler. “ Hadi sen de mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekle” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekledin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. “boş bardağı al dur ve beni izle” der. Bak ben “mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekliyorum“ derken mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekler. “ Hadi sen de mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekle” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, mutfakta kişinin çayını bitirmesini bekledin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben “kişinin yanına gidiyorum“ derken kişinin yanına gider. “ Hadi sen de kişinin yanına git” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kişinin yanına gittin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben “kişinin yanına gidiyorum“ derken kişinin yanına gider. “ Hadi sen de kişinin yanına git” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kişinin yanına gittin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben “kullandığım elim ile çay tabağını ve boş bardağı alıyorum “ derken kullandığı eli ile çay tabağını ve boş bardağı alır. “ Hadi sen de kullandığın elin ile çay tabağını ve boş bardağı al” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile çay tabağını ve boş bardağı aldın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben “kullandığım elim ile çay tabağını ve boş bardağı alıyorum “ derken kullandığı eli ile çay

tabağını ve boş bardağı alır. “ Hadi sen de kullandığın elin ile çay tabağını ve boş bardağı al” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile çay tabağını ve boş bardağı aldın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben “tekrar çay içmek ister misiniz? Diye soruyorum derken tekrar çay içmek ister misiniz? Diye sorar. “ Hadi sen de tekrar çay içmek ister misiniz? Diye sor” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, tekrar çay içmek ister misiniz? Diye sordun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben “tekrar çay içmek ister misiniz? Diye soruyorum “ derken tekrar çay içmek ister misiniz? Diye sorar. “ Hadi sen de tekrar çay içmek ister misiniz? Diye sor” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, tekrar çay içmek ister misiniz? Diye sordun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben “kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa gidiyorum derken kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa gider. “ Hadi sen de kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa git der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa gittin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben “kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa gidiyorum derken kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa gider. “ Hadi sen de kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa git der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kişi tekrar çay içmek istemediği için mutfağa gittin diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben “çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyuyorum derken çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyar. “ Hadi sen de çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koy der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koydun diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben “çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyuyorum derken çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koyar. “ Hadi sen de çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koy der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “çay tabağını ve boş çay bardağını tezgahın üstüne koydun diyerek pekiştirir.

Çalışmanın sonunda uygulamacı seninle çay servisi yapma çalıştık. Sen çalışma sırasında benim söylediklerimi dinleyip yaptın, sana dur ve beni izle dediğimde elindeki aracı bırakmadan benim yaptığımı izledin. Bütün çalışma boyunca söylediğim tüm kurallara uydun. Şimdi seninle bilgisayarda oyun oynayabiliriz. Çalışmamız bitti diyerek çalışmayı sonlandırır.

I.Değerlendirme oturumu

Çay Servisi Yapma Becerisi I. Öğretim Sonu Yoklama

I.Değerlendirme, becerinin I. Öğretim oturumu bittikten hemen sonra yapılır.

Uygulamacı ortam araç ve gereçleri öğretim oturumlarında hazırladığı gibi hazırlar. Uygulamacı öğrenciye beceri ana yönergesi verir. ”Çay servisi yap” Öğrencinin beceri basamaklarından yapabildiği yere kadar yapması bekler. Öğrencinin bağımsız olarak yaptığı beceri basamaklarını pekiştirir. Uygulamacı öğrencinin hiç bir şey yapmadan beklediği basamakta ana yönergeyi tekrar verir.”Çay servisi yap” der. Öğrenci yine hiçbir şey

yapmadan beklerse ya da yanlışı yönelirse öğrenci durdurularak değerlendirmeye son verilir. Öğrencinin doğru yaptığı beceri basamakları ilerleme formuna işaretlenir.

Ek-13.3 Davranış Öncesi İpucu Ve Sınama İşlem Süreciyle Sunulan Vileda İle Paspas Yapma Becerisi Öğretim Ünitesi

AMAÇLAR

Uzun dönemli amaç: Öğrenci, üç öğretim sonu yoklamanın üçünde bağımsız olarak vileda ile paspas yapar.

Kısa dönemli amaç 1: Öğrenci, model olunduğunda vileda ile paspas yapar.

Öğretim amaçları:

1-Vileda kovasına su doldurur.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile vileda kovasının kulpundan tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, kovayı musluğun altına koyar.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile musluğu açar.
- Öğrenci model olunduğunda, kovanın yarısına kadar su doldur.
- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile musluğu kapatır.

2-Kovaya deterjan koyar.

- Öğrenci model olunduğunda, kullanmadığı eli ile deterjan kutusunu tutar.

- Öğrenci model olunduğunda, boş eli ile deterjanın kapağını açar.
- Öğrenci model olunduğunda, kovadaki suya biraz deterjan döker
- Öğrenci model olunduğunda, deterjanın kapağını kapatır.
- Öğrenci model olunduğunda, deterjanı koyar.

3-Temizleyeceğin yere git.

- Öğrenci model olunduğunda, kullandığı eli ile kovanın sapından tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, boş eli ile paspasın sapından tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, kovayı ve paspası kaldırır.
- Öğrenci model olunduğunda, temizleyeceğin yere gider.
- Öğrenci model olunduğunda, kovayı yere koyar.

4-Paspası ıslatır

- Öğrenci model olunduğunda, her iki eli ile paspasın sapından tutar.
- Öğrenci model olunduğunda, paspası kovadaki suyun içine batırır.
- Öğrenci model olunduğunda, paspası biraz yukarı kaldırır.
- Öğrenci model olunduğunda, paspasın tamamını tekrar suya sokar.

5-Paspası sıkar.

- Öğrenci model olunduğunda, paspasın tamamını sudan çıkarır.
- Öğrenci model olunduğunda, paspası sıkma bölümünün içine yerleştirir.
- Öğrenci model olunduğunda, paspası aşağı doğru bastırır
- Öğrenci model olunduğunda, paspası çevirir.

6-Yer siler

- Öğrenci model olunduğunda, paspası kaldırır.
- Öğrenci model olunduğunda, paspası sileceği yerin başlangıcına getirir.
- Öğrenci model olunduğunda, paspası sileceği yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir.
- Öğrenci model olunduğunda, paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siler.
- Öğrenci model olunduğunda, geriye doğru bir adım atar.
- Öğrenci model olunduğunda, kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siler.

- Öğrenci model olduğunda, paspas yapacağı bütün zemin bitene kadar 4.temel beceri basamağından itibaren basamakları tekrar eder.

Kısa dönemli amaç 2: Öğrenci, bağımsız olarak vileda ile paspas yapar.

Öğretim amaçları:

1-Vileda kovasına su doldurur.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile vileda kovasının kulpundan tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kovayı musluğun altına koyar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile musluğu açar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kovanın yarısına kadar su doldur.
- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile musluğu kapatır.

2-Kovaya deterjan koyar.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullanmadığı eli ile deterjan kutusunu tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, boş eli ile deterjanın kapağını açar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kovadaki suya biraz deterjan döker
- Öğrenci bağımsız olarak, deterjanın kapağını kapatır.
- Öğrenci bağımsız olarak, deterjanı koyar.

3-Temizleyeceğin yere git.

- Öğrenci bağımsız olarak, kullandığı eli ile kovanın sapından tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, boş eli ile paspasın sapından tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kovayı ve paspası kaldırır.
- Öğrenci bağımsız olarak, temizleyeceği yere gider.
- Öğrenci bağımsız olarak, kovayı yere koyar.

4-Paspası ıslatır

- Öğrenci bağımsız olarak, her iki eli ile paspasın sapından tutar.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası kovadaki suyun içine batırır.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası biraz yukarı kaldırır.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspasın tamamını tekrar suya sokar.

5-Paspası sıkar.

- Öğrenci bağımsız olarak, paspasın tamamını sudan çıkarır.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası sıkma bölümünün içine yerleştirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası aşağı doğru bastırır
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası çevirir.

6-Yer siler

- Öğrenci bağımsız olarak, paspası kaldırır.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası sileceği yerin başlangıcına getirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası sileceği yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir.
- Öğrenci bağımsız olarak, paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siler.
- Öğrenci bağımsız olarak, geriye doğru bir adım atar.
- Öğrenci bağımsız olarak, kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siler.
- Öğrenci bağımsız olarak,, paspas yapacağı bütün zemin bitene kadar 4.temel beceri basamağından itibaren basamakları tekrar eder.

ÖĞRETİM PLANLARI

Öğrenci için belirlenen uygun ipucu: Model olma

Kullanılacak Araçlar: 2 vileda kovası, 2 adet fırça, 2 adet deterjan kutusu, musluk

Öğretime hazırlık: Vileda ile paspas yapma becerisinin öğretim planlarının sunulması sırasında öğretime başlamadan önce, kova, fırça, deterjan öğrencinin tam karşısında olacak şekilde yerleştirilmiştir. Uygulamacı, kendi önüne de aynı araçlardan koymuştur. Ortamda öğrencinin dikkatini çekebilecek başka nesne ve kişiler bulundurulmamıştır. Uygulamacı, öğrenciye malzemeleri göstererek bugün sizinle vileda ile paspas yapma ile ilgili bir çalışma yapacağız demiş ve öğrenci için etkili olduğu bilinen bir etkinlik pekiştirecinin verilebileceğini belirterek kuralları açıklamıştır. Daha sonra, öğrenciden, önündeki malzemeleri tek tek göstermesi istenilmiştir. Araçların tanıtımı bittikten sonra, öğrenciye “Şimdi çalışmamıza başlayalım, demiş ve öğrenciden sözel ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt beklenmiştir. Öğrenci, hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını

sallarsa öğrenciye,” Aferin, çok güzel, o zaman çalışmamıza başlayalım” denilerek öğretim sürecine başlanmıştır.

Öğretim oturumlarında uygulamacı, her oturuma başlamadan önce, öğrenciye tuvalet ve su ihtiyacının olup olmadığını sorarak çalışma sırasında çıkacak olumsuzluğu engellemeye çalışmıştır. Uygulamacı öğrencinin su ve tuvalet ihtiyacını sorduktan sonra ve varsa ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra daha önceden belirlenmiş ve hazırlanmış öğretim ortamına geçilir. Öğretim ortamında, çalışılacak beceri için önceden hazırlanmış olan materyallerin aynısından, hem öğrenci hem de uygulamacının önünde hazır bulunur. Uygulamacı öğrencinin kullandığı eli tarafında ve ayakta durur.

Uygulamacı öğrenciye: “Bu gün seninle vileda ile paspas yapma üzerine çalışacağız. Bu çalışmada sen önünde ki vileda kovası, fırça ve deterjan kutusu ile çalışacaksın. Ben de kendi önümdeki vileda kovası, fırça ve deterjan kutusu ile çalışacağım. Benim söylediklerimi dinleyip yapacaksın, sana dur ve beni izle dediğimde, beni dinlerken elindeki aracı bırakmadan benim yaptığımı izleyeceksin der. Eğer bu dediklerimi yaparsan çalışmanın bitiminde seninle bilgisayar oyunu oynayacağız (etkili olduğu bilinen pekiştireç)” der. “Şimdi seninle, vileda ile paspas yapma becerisi çalışacağız, diyerek öğrencinin çalışmaya dikkatini çeker. Sonra tek tek öğrencinin çalışmada kullanılacak vileda kovası, fırça ve deterjan kutusu araç ve gereçlerini göstermesi ister. Öğrencinin araçları doğru göstermesi pekiştirilir (aferin vileda kovasını çok güzel gösterdin). Uygulamacı çalışma sırasında kendisinin kullanacağı araç ve gereçleri de tanıtır.

Hazır mısın başlıyoruz dedikten sonra öğrenci kurallara uygun şekilde bekliyor ve hazır ise öğrencinin kurallara uyması ve hazır olması öğrencinin davranışları betimlenerek “aferin sessizce, durman gereken yerde durarak çalışmaya hazır bir şekilde bekliyorsun” denilerek pekiştirilir.

1.ÖĞRETİM OTURUMU

Uygulamacı becerinin ana yönergesi sunar, ”paspas yap”. Uygulamacı, öğrencinin beceri basamaklarından, bağımsız olarak yapabildiği yere kadar yapmasını bekler. Uygulamacı öğrencinin doğru yaptığı basamakları öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir:

Eğer öğrencinin bağımsız yapabildiği bir beceri yoksa, uygulamacı paspas yap vileda kovasına su doldur dur ve beni izle der. “Bak ben kullandığım elimle vileda kovasının kulpundan tutuyorum “ derken kullandığı eliyle vileda kovasının kulpundan tutar. Hadi sende kullandığın elinle vileda kovasının kulpundan tut” der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin kullandığın elinle vileda kovasının kulpundan tuttun” der.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kovayı musluğun altına koyuyorum“ derken kovayı musluğun altına koyar. “ Hadi sen de kovayı musluğun altına koy der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kovayı musluğun altına koydun” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kovayı musluğun altına koyuyorum“ derken kovayı musluğun altına koyar. “ Hadi sen de kovayı musluğun altına koy der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kovayı musluğun altına koydun” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı dur ve beni izle” der. “ Bak ben kullandığım elim musluğu açıyorum derken, kullandığı eli musluğu açar. “Hadi sen de kullandığın elin ile musluğu aç der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa, “Aferin, kullandığın elin ile musluğu açtın” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse; Uygulamacı hiçbir şey söylemeden öğrenciyi bir önceki doğru pozisyona getirir ve tekrar “Dur ve beni izle Bak ben kullandığım elim musluğu açıyorum derken, kullandığı eli musluğu açar. “Hadi sen de kullandığın elin ile musluğu aç der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “Aferin, kullandığın elin ile musluğu açtın” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı dur ve beni izle” der. “ Bak ben kovanın yarısına kadar su dolduruyorum derken, kovanın yarısına kadar su doldurur. “Hadi sen de kovanın yarısına kadar su doldur der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin, kovanın yarısına kadar su doldurdun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse,; Uygulamacı hiçbir şey söylemeden öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “Dur ve beni izle”. Bak ben kovanın yarısına kadar su dolduruyorum derken, kovanın yarısına kadar su doldurur. “Hadi sen de kovanın yarısına kadar su doldur der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “Aferin, kovanın yarısına kadar su doldurdun” diyerek öğrencinin davranışını betimleyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kullandığım elim ile musluğu kapatıyorum “ derken kullandığı eli ile musluğu kapatır. “ Hadi sen de kullandığın elin ile musluğu kapat” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile musluğu kapattın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle”. Bak ben kullandığım elim ile musluğu kapatıyorum “ derken kullandığı eli ile musluğu kapatır. “ Hadi sen de kullandığın elin ile musluğu kapat” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullandığın elin ile musluğu kapattın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı kovaya deterjan koy “dur ve beni izle” der. Bak ben kullanmadığım elim ile deterjan kutusunu tutuyorum “ derken kullanmadığı eli ile deterjan kutusunu tutar. “ Hadi sen de kullanmadığın elin ile deterjan kutusunu tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullanmadığın elin ile deterjan kutusunu tuttun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olunduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben

kullanmadığım elim ile deterjan kutusunu tutuyorum “ derken kullanmadığı eli ile deterjan kutusunu tutar. “ Hadi sen de kullanmadığın elin ile deterjan kutusunu tut.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kullanmadığın elin ile deterjan kutusunu tuttun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı dur ve beni izle” der. Bak ben boş elim ile deterjanın kapağını açıyorum “ derken boş eli ile deterjanın kapağını açar. Hadi sen de boş elin ile deterjanın kapağını aç” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, boş elin ile deterjanın kapağını açtın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. Tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben boş elim ile deterjanın kapağını açıyorum “ derken boş eli ile deterjanın kapağını açar. Hadi sen de boş elin ile deterjanın kapağını aç” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, boş elin ile deterjanın kapağını açtın” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben kovadaki suya biraz deterjan döküyorum derken kovadaki suya biraz deterjan döker. Hadi sen de kovadaki suya biraz deterjan dök der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kovadaki suya biraz deterjan döktün diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kovadaki suya biraz deterjan döküyorum derken kovadaki suya biraz deterjan döker. Hadi sen de kovadaki suya biraz deterjan dök der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kovadaki suya biraz deterjan döktün diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. “Bak ben deterjanın kapağını kapatıyorum .” derken deterjanın kapağını kapatır. Hadi sen de deterjanın kapağını kapat der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, deterjanın kapağını kapattın.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben deterjanın kapağını kapatıyorum .” derken deterjanın kapağını kapatır. Hadi sen de deterjanın kapağını kapat der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, deterjanın kapağını kapattın.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben deterjanı koyuyorum derken deterjanı koyar. Hadi sen de deterjanı koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, deterjanı koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben deterjanı koyuyorum derken deterjanı koyar. Hadi sen de deterjanı koy” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, deterjanı koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “temizleyeceğin yere git. Dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle vileda kovanın kulpundan tutuyorum “ derken kullandığı eliyle vileda kovanın kulpundan tutar. Hadi sende kullandığın elinle vileda kovanın kulpundan tut” der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını”Aferin kullandığın elinle vileda kovanın kulpundan tuttun” der.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “temizleyeceğin yere git dur ve beni izle” der. “Bak ben kullandığım elimle vileda kovanın kulpundan tutuyorum “ derken kullandığı eliyle vileda kovanın kulpundan tutar. Hadi sende kullandığın elinle vileda kovanın kulpundan tut” der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin kullandığın elinle vileda kovanın kulpundan tuttun” der.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben boş elim ile paspasın sapından tutuyorum. Derken, boş eli ile paspasın sapından tutar. Hadi sen de boş elin ile paspasın sapından tut der.

Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, boş elin ile paspasın sapından tutun diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben boş elim ile paspasın sapından tutuyorum. Derken, boş eli ile paspasın sapından tutar. Hadi sen de boş elin ile paspasın sapından tut der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, boş elin ile paspasın sapından tutun diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kovayı ve paspası kaldırıyorum. Derken, kovayı ve paspası kaldırır. Hadi sen de kovayı ve paspası kaldır der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kovayı ve paspası kaldırdın.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kovayı ve paspası kaldırıyorum. Derken, kovayı ve paspası kaldırır. Hadi sen de kovayı ve paspası kaldır der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, kovayı ve paspası kaldırdın.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben temizleyeceğim yere gidiyorum derken, temizleyeceği yere gider Hadi sen de temizleyeceğin yere git.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, temizleyeceği yere geldin” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben temizleyeceğim yere gidiyorum derken, temizleyeceği yere gider Hadi sen de temizleyeceğin yere git.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, temizleyeceği yere geldin” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı Dur ve beni izle” der. Bak ben kovayı yere koyuyorum” Derken, kovayı yere koyar. Hadi sen de kovayı yere koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kovayı yere koydun.” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “ dur ve beni izle” der. Bak ben kovayı yere koyuyorum” Derken, kovayı yere koyar. Hadi sen de kovayı yere koy.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, kovayı yere koydun.” diyerek pekiştirir.

Uygulamacı paspası ıslat “dur ve beni izle” der. Bak ben her iki eli ile paspasın sapından tutuyorum Derken, her iki eli ile paspasın sapından tutar. Hadi sen de her iki elin ile paspasın sapından tut der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, her iki elin ile paspasın sapından tuttun diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar paspası ıslatt dur ve beni izle” der. Bak ben her iki eli ile paspasın sapından tutuyorum Derken, her iki eli ile paspasın sapından tutar. Hadi sen de her iki elin ile paspasın sapından tut der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, her iki elin ile paspasın sapından tuttun diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben paspası kovadaki suyun içine batırıyorum derken, paspası kovadaki suyun içine batırır. Hadi sen de paspası kovadaki suyun içine batır der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, paspası kovadaki suyun içine batırdın diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben paspası kovadaki suyun içine batırıyorum derken, paspası kovadaki suyun içine batırır. Hadi

sen de paspası kovadaki suyun içine batır der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, paspası kovadaki suyun içine batırdın diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben paspası biraz yukarı kaldırıyorum derken, paspası biraz yukarı kaldırır Hadi sen de paspası biraz yukarı kaldır.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, paspası biraz yukarı kaldırdın” diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben paspası biraz yukarı kaldırıyorum derken, paspası biraz yukarı kaldırır Hadi sen de paspası biraz yukarı kaldır.” der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, paspası biraz yukarı kaldırdın” diyerek pekiştirir

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben paspasın tamamını tekrar suya sokuyorum derken, paspasın tamamını tekrar suya sokar. Hadi sen de paspasın tamamını tekrar suya sok der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, paspasın tamamını tekrar suya soktun diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben paspasın tamamını tekrar suya sokuyorum derken, paspasın tamamını tekrar suya sokar. Hadi sen de paspasın tamamını tekrar suya sok der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “aferin, paspasın tamamını tekrar suya soktun diyerek pekiştirir.

Uygulamacı paspası sık Dur ve beni izle der. Bak ben paspasın tamamını sudan çıkarıyorum “ derken paspasın tamamını sudan çıkarır. Hadi sende paspasın tamamını sudan çıkar der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspasın tamamını sudan çıkarır diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “ paspası sık dur ve beni izle der. Bak ben paspasın tamamını sudan çıkarıyorum “ derken paspasın tamamını sudan çıkarır. Hadi sende paspasın tamamını sudan çıkar der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspasın tamamını sudan çıkarır diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası sıkma bölümünün içine yerleştiriyorum derken paspası sıkma bölümünün içine yerleştirir. Hadi sende paspası sıkma bölümünün içine yerleştir der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspası sıkma bölümünün içine yerleştirdin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası sıkma bölümünün içine yerleştiriyorum derken paspası sıkma bölümünün içine yerleştirir. Hadi sende paspası sıkma bölümünün içine yerleştir der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspası sıkma bölümünün içine yerleştirdin diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası aşağı doğru bastırıyorum derken. paspası aşağı doğru bastırır. Hadi sende paspası aşağı doğru bastır der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspası aşağı doğru bastır dın diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası aşağı doğru bastırıyorum derken. paspası aşağı doğru bastırır. Hadi sende paspası aşağı doğru bastır der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspası aşağı doğru bastır dın diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası çeviriyorum derken paspası çevirir. Hadi sende paspası çevir der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspası çevirdin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası çeviriyorum derken paspası çevirir. Hadi sende paspası çevir der. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını Aferin paspası çevirdin diyerek pekiştirir.

Uygulamacı yer sil dur ve beni izle der. Bak paspası kaldırıyorum derken paspası kaldırır. Hadi sende paspası kaldır der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin paspası kaldırdın diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. Yer sil dur ve beni izle der. Bak paspası kaldırıyorum derken paspası kaldırır. Hadi sende paspası kaldır der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin paspası kaldırdın diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası sileceğim yerin başlangıcına getiriyorum derken. Paspası sileceği yerin başlangıcına getirir. Hadi sende paspası sileceği yerin başlangıcına getir der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin paspası sileceği yerin başlangıcına getirdin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası sileceğim yerin başlangıcına getiriyorum derken. Paspası sileceği yerin başlangıcına getirir. Hadi sende paspası sileceği yerin başlangıcına getir der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin paspası sileceği yerin başlangıcına getirdin diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası sileceği yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştiriyorum derken. paspası sileceği yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir. Hadi sen paspası sileceğin yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştir der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin paspası sileceğin yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, öğrenciyi durdurur. Öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir. “Dur ve beni izle der. Bak ben paspası sileceğim yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştiriyorum derken. paspası sileceği yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir. Hadi sen paspası sileceğin yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştir der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını” Aferin paspası sileceğin yüzeye hafif eğik olacak şekilde yerleştirir diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siliyorum derken paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siler. Hadi sen de paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi sil der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi sildin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siliyorum derken paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi siler. Hadi sen de paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi sil der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, paspası sağa sola hareket ettirerek yüzeyi sildin diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben geriye doğru bir adım atıyorum derken geriye doğru bir adım atar “ Hadi sen de geriye doğru bir adım at der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, geriye doğru bir adım attın diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlışa yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben

geriye doğru bir adım atıyorum derken geriye doğru bir adım atar “ Hadi sen de geriye doğru bir adım at der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını “ aferin, geriye doğru bir adım attın diyerek pekiştirir.

Uygulamacı “dur ve beni izle” der. Bak ben kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siliyorum derken kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siler. Hadi sen de kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek sil der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek sildin diyerek pekiştirir.

Eğer öğrenci model olduğunda beklemeye devam eder ya da yanlış yönelirse, uygulamacı öğrenciyi bir önceki pozisyona getirir ve tekrar “dur ve beni izle” der. Bak ben kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siliyorum derken kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek siler. Hadi sen de kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek sil der. Öğrencinin basamağı yapmasını bekler. Öğrenci basamağı doğru şekilde yaparsa öğrencinin davranışını kuru yüzeyi, paspası sağa sola hareket ettirerek sildin diyerek pekiştirir.

I.Değerlendirme oturumu

Vileda İle Paspas Yapma Becerisi I. Öğretim Sonu Yoklama

I.Değerlendirme, becerinin I. Öğretim oturumu bittikten hemen sonra yapılır.

Uygulamacı ortam araç ve gereçleri öğretim oturumlarında hazırladığı gibi hazırlar. Uygulamacı öğrenciye beceri ana yönergesi verir. ”Paspas yap” Öğrencinin beceri basamaklarından yapabildiği yere kadar yapması bekler. Öğrencinin bağımsız olarak yaptığı beceri basamaklarını pekiştirir. Uygulamacı öğrencinin hiç bir şey yapmadan beklediği basamakta ana yönergeyi tekrar verir.”Paspas yap” der. Öğrenci yine hiçbir şey yapmadan beklerse ya da yanlış yönelirse öğrenci durdurularak değerlendirmeye son verilir. Öğrencinin doğru yaptığı beceri basamakları ilerleme formuna işaretlenir.

Öğrenci Anne-Baba İzin Formu

Mehmet Doğan'ın davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci öğretim yöntemini kullanarak çocuğuma çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerini öğretmesini kabul ediyorum. Bu çalışmanın amacı, zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere günlük yaşam becerilerin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve sınama işlem süreci kullanılarak yapılan öğretimin çay demleme, çay servisi yapma, vileda ile paspas yapma becerilerini kazanmalarına yol açıp açmadığı belirlemektir. Bu çalışma Mehmet Doğan'ın yüksek lisans tez çalışması olacaktır.

Mehmet Doğan'ın çalışma süresince kendisine soracağım tüm sorulara yanıt vereceğini anlamış bulunmaktayım.

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde ve Doç. Dr. Nihal Varol danışmanlığında yürütülmektedir.

Anne - Baba Adı Soyadı Tarih

İmzası